

ÖVERSIKTSPLAN

FÖR **KRISTIANSTAD** STAD

DEL B - Planförutsättningar

ANTAGEN AV KOMMUNFULLMÄKTIGE 2021-12-14

Kristianstads
kommun

Medverkande

Byggnadsnämnden är projektägare på uppdrag av kommunfullmäktige. Byggnadsnämnden har gett delegationsbeslut till plan och bygglovsavdelningen att ta fram förslag till ändring av översiktsplan för staden Kristianstad.

ÖP-styrgrupp består av representanter från kommunstyrelsens-, byggnadsnämndens- och tekniska nämndens presidier. Styrgruppen har gett riktlinjer till projektorganisationen i arbetet med översiktsplanen.

ÖP-ledningsgrupp består av förvaltningschefer för kommunledningskontoret, Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, C4 Teknik samt Biosfärkontoret. Ledningsgruppen ger råd för projektorganisationen och förbereder möten med ÖP-styrgrupp.

ÖP-samordningsgrupp består av projektledare för de olika strategiska projekten inom den översiktliga planeringen och samordnas av kommunledningskontoret. Projektledare har varit planeringsarkitekt Per Blomberg med planeringsarkitekt Rebecka Danielsson som biträdande projektledare (föräldraledig 2020-03-12 t o m 2021-01-04).

Arbetsgruppen för ändring av översiktsplanen för Kristianstad stad har utöver ovanstående projektledare och biträdande projektledare bestått av Anna Grönlund (miljöhandläggare) som har ansvarat för att ta fram hållbarhetsbedömningen, Åsa Hammarstedt (strategisk trafikplanerare), Roger Jönsson (stadsarkitekt), Ann-Mari Lindberg (planeringsarkitekt), Kristina Molin (planeringsarkitekt), Linda Nilsson (GIS ingenjör), Rut Näsman (landskapsarkitekt), Katarina Olsson (stadsantikvarie), Felicia Torffvit (planeringsarkitekt) och där deltagande har varierat under arbetets gång.

Till projektorganisationen har funnits en referensgrupp med representanter från berörda förvaltningar och bolag. Representerade förvaltningar har varit Tekniska förvaltningen (tidigare C4 Teknik), Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, Kommunledningskontoret, Omsorgsförvaltningen, Arbete- och välfärdsförvaltningen, Kultur- och fritidsförvaltningen, Kristianstads Renhållning, C4 Energi och Räddningstjänsten. Referensgruppen har träffats två gånger per år för att stämma av arbetet och förslagen i planen.

En projektgrupp med representanter från Kommunledningskontoret, Jenny Moberg Persson och Marieth Johansson och Arbetsgruppen har träffats under projektets gång och mer intensivt i slutskedet av framtagandet av samrådsförslaget. Samråd genomfördes december 2019 - mars 2020

Utställning för granskning har genomförts under perioden 2021-04-12 till och med 2021-06-14.

Kommunfullmäktige antog den 14 december 2021 förslaget till ändring av översiktsplanen för Kristianstad stad.
KF 2021 § 312

Omslagsbild Kristianstads kommun, Vy från Östra Vallgatan med Länsmuseet i bakgrunden.

Alla illustrationer är gjorda av Rut Näsman, Kristianstads kommun, om inget annat anges. Alla kartor är framtagna av Linda Nilsson, Kristianstads kommun, om inget annat anges.

Läsanvisningar

Genomförandet av ändringen av översiktsplanen för Kristianstad stad (ÄÖP Kristianstad stad) vänder sig främst till politiker och tjänstemän i kommunen men ger information även till allmänheten och verksamhetsutövare om hur planen verkställs. ÄÖP Kristianstad stad består av ett omfattande material som är indelat i flera delar.

De första tre kapitlen innehåller själva planförslaget i del A. Del B innehåller planförutsättningar och del C Konsekvensbeskrivning. Del D innehåller bilagor.

1. För en kort introduktion till planförslaget är det i första hand del A - kapitel 1 samt ställningstaganden och markanvändningskartan i kapitel 2 som bör läsas.
2. För att få en överblick av planförslaget så bör hela kapitel 2 i del A läsas.
3. Planförutsättningarna i del B är skrivna för att i första hand ge läsaren mer kunskap kring de olika ämnesområdena.
4. För att få en mer detaljerad bild av planförslaget finns delområdesbeskrivningar i kapitel 3 i del A som vänder sig bland annat till kommunala tjänstepersoner samt boende och verksamma i delområdena.
5. Konsekvensbeskrivningen har sammanfattningar för de olika konsekvensbeskrivningarna men också mer utförliga beskrivningar för mer intresserade läsare och finns att läsa i del C.
6. Bilagorna i del D är till för de som vill läsa mer om de olika utredningarna som är gjorda inom planarbetet, men även se sammanställningen av inkomna synpunkter, som t.ex. samrådsredogörelsen i sin helhet.

Innehållsförteckning

Medverkande	i
Läsanvisningar	ii
Innehållsförteckning	iii

BAKGRUND

1. Inledning	7
1.1 Inledning	9
1.2 Planprocessen	11
1.3 Mål	13

PLAN

2. Planförutsättningar	19
2.1 Stadens historia	21
2.2 Befolkning	23
2.3 Bebyggelsestruktur	27
2.4 Trafikinфраstruktur	45
2.5 Grönstruktur	51
2.6 Biosfärområde Kristianstads Vattenrike	57
2.7 Jordbrukslandskap	59
2.8 Riksintressen	61
2.9 Naturvärden	69
2.10 Kulturmiljövärden	71
2.11 Klimatförändringar	75
2.12 Översvämningsrisk	77
2.13 Hälsa och risker	83
2.14 Geologi	93
2.15 Vattentjänster	95

3. Källor	97
3.1 Källor	99
3.2 Kartförteckning	103
3.3 Ordlista	105
3.4 Lista över Bilagor	109

Foto Kristianstads kommun Claes Sandén. Årummet vid Helgeå.

BAKGRUND

Staden Kristianstad ligger mitt i Vattenriket med fantastiska naturmiljöer och en unik renässanskärna. Staden har utvecklats med olika tidslager till en svensk medelstor stad med 46 000 invånare. Den speciella placeringen innebär kvaliteter men också utmaningar i form av risk för översvämning och komplicerade grundläggningsförhållanden. Staden Kristianstad har en viktig regional roll och måste förhålla sig till globala utmaningar, nationell lagstiftning och samverkan med grannkommuner. I kapitel 1-3 beskrivs de viktigaste förutsättningarna för planförslaget.

1. Inledning

1.1 Inledning

Bakgrund

Översiktsplanen är kommunens viktigaste och mest långsiktiga strategi när det gäller användningen av mark- och vattenområden samt hur den bebyggda miljön ska utvecklas och bevaras. Den ska vara strategisk och formulera mål och visioner som berör hela kommunens verksamhet och ger praktisk vägledning för beslut i konkreta plan och byggfrågor. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande och garanterar därför inte genomförande.

Varje mandatperiod ska kommunen bedöma om översiktsplanen är aktuell. Kommunfullmäktige beslutade 2016-04-19 att översiktsplanen för Kristianstads kommun är aktuell förutom för kusten och havet samt för staden Kristianstad. I den aktuella översiktsplanen för kommunen från 2013 behandlades inte staden som har en fördjupad översiktsplan från 2009. Byggnadsnämnden fick i uppdrag att ta fram en ändring av översiktsplanen för staden Kristianstad.

Uppdraget

Kommunfullmäktige formulerar i sitt beslut aktualiseringen med att förutsättningarna och kunskapen har förändrats bland annat i form av direktiv, lagar, mål och riktlinjer. Kommunen har tagit fram en ny vision "Kristianstad 2030 – vi lyfter tillsammans" och "strategisk färdplan 2020" som visar hur visionen ska uppnås. Det finns ny lagstiftning kring kommunernas bostadsförsörjningsansvar och en ny regional handlingsplan för klimatanpassning i Skåne. Generella utmaningar i den översiktliga planeringen är stadsförtätning, behov av bostadsbebyggelse, behov av att värna jordbruksmark, stadens geotekniska förutsättningar, ekosystemtjänster i urbana miljöer och på landsbygden samt klimatanpassning i den bebyggda miljön.

Avgränsning

Ändringen av översiktsplanen för Kristianstad stad (ÄÖP Kristianstad stad) har i huvudsak samma fysiska avgränsning som den Fördjupade översiktsplanen 2009 (FÖP 2009) och det område som inte behandlades i Översiktsplanen 2013 (ÖP 2013). En justering har gjorts i södra kanten för att få med en större del av Åsums fure där Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens planuppdrag (daterat 2014) ska ingå i ÄÖP Kristianstad stad.

Plan och bygglagen reglerar i vissa delar hur och på vilket sätt översiktsplanen ska redovisa strategier och markanvändning. Översiktsplanen har en översiktlig nivå och behandlar inte frågor som regleras på detaljplanenivå.

Planområdet är dock inte isolerat från sin omgivning och staden har en viktig roll för nordöstra Skåne och kommunens basorter bland annat som tillväxtmotor samtidigt som omgivningen påverkar stadens förutsättningar genom till exempel Helgeåns avrinningsområde i många kommuner eller trafikinfrastrukturens flöden mellan kommunerna. Planen måste därför förhålla sig till sin omgivning även om markanvändningen är begränsad till planområdet.

Foto Kristianstads kommun Patrik Olofsson

1.2 Planprocessen

Vad är en ÄÖP?

Processen kring översiktlig planering är styrd i plan- och bygglagen. Översiktsplanen är ett strategiskt dokument vars syfte är att vägleda beslut om användningen av mark- och vattenområden och hur de ska utvecklas. En översiktsplan kan nästan alltid antas innebära betydande miljöpåverkan, vilket ställer krav på en miljöbedömning och en så kallad miljökonsekvensbeskrivning.

Varje mandatperiod ska översiktsplaner aktualitetsprövas, för att säkerställa att de ställningstaganden som gjorts fortsatt är aktuella för att kunna ge stöd i detaljplan- och bygglovsprocesser. Det är också viktigt att den är aktuell för att företrädare av regional och statlig planering ska kunna väga in kommunens intressen, t.ex. vid planeringen av nya vägar. Om planen anses vara inaktuell, så påbörjas arbetet med att upprätta en ny plan, eller ändra en befintlig.

Sammanfattning av arbetsprocessen

Som projektledare för arbetet med ändring av översiktsplanen för Kristianstad stad (ÄÖP Kristianstad stad) har Plan- och bygglovsavdelningen utsett planeringsarkitekt Per Blomberg i mars 2017. I september anställdes Rebecka Karlsson för att arbeta med översiktlig planering och har verkat som biträdande projektledare. Dessa båda tjänstepersoner har lett

arbetet, kallat till möten, presenterat för de olika grupperna och bidragit till en stor del av texter och ställningstaganden i kartor och illustrationer.

Plan- och bygglovsavdelningen tillsatte en arbetsgrupp våren 2017 för att arbeta med ÄÖP Kristianstad stad. Arbetsgruppen har bestått av planeringsarkitekter med stöd av miljöhandläggaren, stadsantikvarien, stadsarkitekten, trafikstrategen.

Intern dialog

Det har under arbetets gång, från att uppdraget påbörjades till att det gått ut på samråd skett en kontinuerlig intern dialog såväl mellan som inom förvaltningen. Arbetet har vid 8 olika tillfällen presenterats och diskuterats i referensgruppen. Varje månad har arbetet stämts av, en eller flera gånger med representanter från Kommunledningskontoret och med arbetsgruppen. Utöver de tillfällena har olika avdelningar konsulterats vid behov av rådgivning i ämnes-specifika frågor.

Tidig dialog med länsstyrelsen och Region Skåne

Projektledningen har genomfört fyra tidiga samråd med Länsstyrelsen, två 2017 och två 2018, för att diskutera viktiga underlag, avvägningar och rekommendationer kring strategiska frågor som berör

Länsstyrelsen, t ex riksintressen, översvämning och risker, bebyggelse på jordbruksmark och utformning av planen. Från kommunen har främst representanter från arbetsgrupp och projektgrupp medverkat vid mötena.

Projektledningen har genomfört ett samrådsmöte med Region Skåne i april 2019 då representanter för trafikfrågor, regionplanering och sjukvårdens lokalbehov medverkade.

Tidig medborgardialog

Det är i det tidiga skedet av planarbetet som den största möjligheten att påverka slutresultatet ligger. Därför hölls det i början av arbetet med ändringen av översiktsplanen (ÄÖP) en tidig medborgardialog. Under processen diskuterades flera olika sätt att nå ut till allmänheten, och i det arbetet beslutades att samla in synpunkter såväl digitalt som via post och fysiska dialogmöten.

I den tidiga medborgardialogen har det givits möjlighet att komma med synpunkter och funderingar skriftligt, digitalt och genom fysiska möten. I den tidiga medborgardialogen har även en avstämning med elever i årskurs 7-9 ägt rum för att fånga upp synpunkter från olika generationer.

Slutsats kring den tidiga medborgardialogen

Synpunkterna som inkommit från den tidiga dialogen har presenterats för politiken tillsammans med en länk till kommunens hemsida och synpunktskartan.

Idéer och synpunkter från de olika tidiga dialogerna har funnits med i arbetets gång och kunnat hjälpa till att visa att det finns olika viljor kring stadens utveckling i både stort och smått vilket kunnat stärka vissa förslag och riktlinjer i arbetet med ändringen av översiktsplanen. En del av de idéer och synpunkter som lyfts ligger på andra förvaltningar att genomföra och/eller kräver att stora investeringar görs från politiskt håll för att vara möjliga att genomföra. I de fallen har informationen lyfts till respektive förvaltning/instans där de sen fått gå vidare med materialet.

De olika metoderna och mer om de inkomna synpunkterna från respektive tillfälle finns att läsa i bilagan *"Tidig medborgardialog"*.

Samråd

I enlighet med Plan- och bygglagen ska förslaget till översiktsplan tillsammans med miljökonsekvensbeskrivningen finnas tillgängligt för synpunkter från medborgarna i ett samråd. Kommunen måste också samråda förslaget med grannkommuner, landstinget och andra myndigheter. Synpunkter kan lämnas muntligt eller skriftligt på möten, i diskussioner eller

via sociala medier. Kommunen ska sammanställa alla inkomna synpunkter och i vilken utsträckning de tillgodoses i planförslaget. Även synpunkter som inte har beaktats och varför, ska redovisas. Samrådet genomfördes under tiden 2019-12-09 till 2020-03-09 och resulterade i 41 skriftliga insända skrivelser samt synpunkter via synpunktskartan, samrådsmöten och mail. Totalt inkom 103 synpunkter eller skrivelser. Dessa finns sammanfattade i samrådsredogörelsen med kommentarer om hur synpunkterna har beaktats.

Utställning/granskning

Efter att förslaget eventuellt ändrats eller kompletterats utifrån inkomna synpunkter, ska förslaget, tillsammans med miljökonsekvensbeskrivningen ställas ut på granskning i minst 2 månader. Den som vill lämna synpunkter på förslaget ska göra det skriftligen inom den utsatta granskningstiden.

Efter granskningen ska kommunen sammanställa alla inkomna synpunkter på planförslaget inklusive miljökonsekvensbeskrivningen samt länsstyrelsens granskningsyttrande i ett särskilt utlåtande och redogöra för de eventuella ändringar i planen som synpunkterna har lett till.

Antagande

Det är kommunfullmäktige som fattar beslut om antagande eller ändring av en översiktsplan. Eftersom en översiktsplan inte är bindande kan den inte överklagas på annat än formella grunder.

Genomföra och följa upp

Det krävs en rad åtgärder för att kunna genomföra en översiktsplan. Resurser ska avsättas och åtgärder prioriteras. Andra strategier eller analyser kan behöva göras. Detaljplanering, markförvärv eller områdesbestämmelser är andra metoder som kan behövas för att genomföra planen. I detaljplaner, bygglov, förhandsbesked m.fl. är sedan översiktsplanen vägledande.

För att se om översiktsplanen fungerat som vägledande dokument behöver den följas upp. I uppföljningen kan det lyftas om det finns brister i tydligheten, eller om strategier, riktlinjer och mål följs. Med uppföljning kan kommunen tydliggöra hur översiktsplanen förhåller sig till nya förutsättningar och anspråk. Genom uppföljning kan kommunen också tydligare kommunicera och hålla dialogen kring översiktsplanen levande. Uppföljningen kan också ligga till grund för aktualitetsprövningen.

1.3 Mål

Kommunala mål och visioner

Kommunen har antagit en lång rad mål och visioner för sin verksamhet där Vision 2030 är den viktigaste övergripande strategin för verksamheten. När det gäller fysisk planering är *Översiktsplanen från 2013* med fördjupningar, bland annat för *staden 2009*, den viktigaste strategin. Utöver dessa finns många olika strategiska dokument för olika ämnesområden som har betydelse för den fysiska planeringen.

Vision Kristianstad 2030 – Vi lyfter tillsammans

Visionen bygger på tre områden som alla börjar på t; *tillväxt, tanke* och *trivsel* (antagen 2014). *Tillväxt* handlar om Kristianstads ambition som motor i regionen. *Tanke* handlar om delaktighet och ansvar för framtiden. *Trivsel* handlar om hur samhället ska vara för att människor ska må bra i livets alla faser.

Strategisk färdplan 2020

Syftet med *strategisk färdplan 2020* är att precisera *Vision 2030* och prioritera bland utmaningarna. Strategisk färdplan innebär en ökad hållbarhetsambition. Den strategiska färdplanen gäller för hela kommunkoncernen och är en gemensam kraftsamling kring fyra strategiska målområden: *Arbetsliv och attraktionskraft, Friska ekosystem, Hälsa och delaktighet och Boendemiljöer och stadsutveckling*.

Översiktsplan 2013

Översiktsplanen ger riktning och vägledning för den kommunala planeringen, såväl den fysiska planeringen som planering för arbetet inom kommunen. Här sammanställs de viktigaste utgångspunkterna i kommunens förutsättningar och politiskt antagna målsättningar och visioner. Här skapas gemensamma värdegrunder. Översiktsplanen redovisar en mängd planeringsförutsättningar som påverkar hur mark och vatten kan användas. Den användning som översiktsplanen föreslår, utifrån och utöver förutsättningarna, redovisas i en markanvändningskarta.

Miljömål 2016

Lokala miljömål är antagna av kommunfullmäktige 2016. I de lokala miljömålen redovisas fem målområden som tillsammans berör alla de nationella miljömålen. Målområdena är *Mångfald i miljön, God vattenstatus, Giftfritt och säkert, Hållbar bebyggd miljö och Energi och transporter*.

Klimatstrategi

Under 2016 har kommunens klimatberedning arbetat med att ta fram ett nytt förslag till klimat och energistrategi som blev antagen 2018. Strategin innehåller bland annat nya mål för solelproduktion och ett antal åtgärder som syftar till att kommunkoncernen i Kristianstad ska närma sig målet att bli fossilbränslefri till 2020.

Klimatanpassningsplan

Kommunen har tagit fram en ny klimatanpassningsplan. Planen består av en beskrivande del och en åtgärdsplan. Klimatanpassningsplanen antogs av Kommunfullmäktige 2018-01-16.

Policy för trygghet, säkerhet, informationssäkerhet, krisberedskap och civilt försvar

Denna policy syftar till att ange vad Kristianstads kommunkoncern vill uppnå med sitt arbete med trygghet, säkerhet, informationssäkerhet, krisberedskap och civilt försvar samt hur ansvaret ska vara fördelat inom den kommunala organisationen. Den återupptagna planeringen för civilt försvar har beaktats i översiktsplanen.

Regionala mål

De två viktigaste regionala aktörerna i Skåne är *Region Skåne* och *Länsstyrelsen i Skåne*. Region Skåne verkar under regionfullmäktige med politiska representanter från alla Skånes 33 kommuner. Regionens ansvarsområde är bland annat sjukvård, kollektivtrafik och regional utveckling. Inom Strukturbygg Skåne samverkar Region Skåne om en regional samsyn kring fysisk planering tillsammans med kommunerna. Länsstyrelsen representerar staten i regionen och tillvaratar allmänna intressen som kulturmiljö, naturvård, miljö, säkerhet och mellankommunala frågor. Länsstyrelsen ska bistå kommunerna

med underlag i den fysiska planeringen och har en viktig roll att granska kommunernas översiktsplaner och avge ett yttrande som blir en del av översiktsplanen. Både Region Skåne och Länsstyrelsen i Skåne har antagit flera strategiska dokument som anger mål för den fysiska planeringen i Skåne:

Det öppna Skåne 2030

Det öppna Skåne 2030 är en regional utvecklingsstrategi som antagits av Region Skåne. I utvecklingsstrategin har man tagit fram sex prioriterade ställningstaganden, vilka är:

- Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet
- Skåne ska bli en stark hållbar tillväxtmotor
- Skåne ska stärka mångfalden av goda livsmiljöer
- Skåne ska ha en god miljö och en hållbar results-hushållning
- Skåne ska utveckla framtidens välfärd
- Skåne ska vara globalt attraktiv

Som en del av den regionala utvecklingsstrategin har Kristianstad och Hässleholm pekats ut som en regional tillväxtmotor i nordöstra Skåne. Detta arbete fördjupas i den kommunala samverkan inom Skåne Nordost och i det pågående arbetet med Regionplan som förväntas antas 2022.

Regionala miljömål

Länsstyrelsen i Skåne har utifrån de nationella miljömålen tagit fram regionalt anpassade miljömål. Skånes mål är samma som de nationella målen: *generationsmålet, miljökvalitetsmålen* (med undantag för "Storslagen fjällmiljö") och *etappmålen*. Skåne har därutöver ytterligare regionala mål för miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan*.

Nationella mål

Plan och bygglagen är den lagstiftning som främst reglerar den översiktliga planeringen. Boverket är den statliga myndighet som arbetar med Plan och bygglagen. De nationella målen för planeringen anges i budgetpropositionen som regeringen överlämnar till riksdagen. Det är ett sätt att med mål och ekonomiska medel styra utvecklingen inom olika sakområden. I övrigt finns ett 100-tal nationella mål varav ett 40-tal kan betecknas som övergripande mål.

Vision för Sverige 2025

Boverket har tagit fram *Vision för Sverige 2025* som visar var Sverige bör vara år 2025 för att nå målen för ett hållbart samhälle till år 2050. I Vision för Sverige 2025 beskrivs fyra megatrender som bedöms ha stor inverkan på vår samhällsutveckling. Genom tolv stycken så kallade *Sverigebilder* konkretiseras sedan vilka rumsliga effekter förverkligandet av visionen kräver för att uppnå Sveriges hållbarhetsambitioner.

Miljökvalitetsmål

Utöver lagstiftningen har riksdagen antagit 16 miljökvalitetsmål som beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturreсурser som är ekologiskt hållbart på lång sikt. Naturvårdsverket ansvarar för uppföljningen av miljökvalitetsmålen.

Miljömålen syftar till att:

- främja människors hälsa
- värna den biologiska mångfalden och naturmiljön
- ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena
- bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga
- trygga en god hushållning med naturresurserna.

Illustration av miljömålen från naturvårdsverket, sverigemiljomal.se

Folkhälsomål

En god hälsa för alla är inte bara en jämlikhetsfråga utan också en viktig del i en hållbar samhällsutveckling. En dålig hälsa hos befolkningen är kostsamt för samhället. Omvänt kan en god hälsa hos medborgarna i en kommun ge ökad konkurrenskraft och tillväxt. Det övergripande målet för den svenska folkhälsopolitiken är att *"folkhälsopolitiken ska skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation."* Som utgångspunkt för arbetet har 8 folkhälsomål tagits fram:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Internationella mål

Förenta nationerna är en viktig internationell mötesplats och ett forum för medlemsstaternas regeringar. Förutom FN som en mellanstatlig organisation, finns det också ett utvidgat FN-system där en rad fackorgan, vilka formellt utgör egna självständiga organisationer, specialiserade inom olika områden samarbetar under

Förenta nationernas Hållbara utvecklingsmål även kallat Agenda 2030.

FN:s ledning. EU har inget mandat eller ansvar inom fysisk planering men påverkar ändå planeringen i Sverige på flera olika sätt. Till exempel har EU-direktiv och EU-förordningar inom miljöområdet fått stora konsekvenser för svensk planeringslagstiftning och praxis.

Hållbara utvecklingsmål

Vart tionde år anordnar FN en internationell konferens som kallas *Habitat* och handlar om byggande och hållbar utveckling där de globala målen för samhällsplanering presenteras. *Habitat III* från 2016 är den senaste konferensen som uppdaterat de globala målen.

Hållbara utvecklingsmål (Sustainable Development Goals, SDG), även kallad 2030-agendan, är de globala mål för en mer hållbar utveckling, som föreslagits av FN och som den 25 september 2015 antogs av FN:s generalförsamling. Programmet innehåller 17 mål där följande har direkt koppling till grönstrukturen:

- Göra städer och mänskliga bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.
- Bevara och nyttja haven och marina resurser på hållbart vis.
- Skydda, återställa och uppmuntra till hållbar användning av ekosystemen på land, hantera skogen hållbart, bekämpa ökenspridning, stoppa

och återställa landdegradering och stoppa förlusten av biologisk mångfald.

UN-Habitat III

UN-Habitat är Förenade Nationernas program för hållbar stadsutveckling och vid det senaste mötet 2016 antogs fem principer för hållbart stadsbyggande:

1. Tillräckligt utrymme för gator och ett effektivt gatunät.
2. Hög täthet, 150 personer per hektar.
3. Blandad markanvändning, minst 40% ekonomisk verksamhet i botten våningen i varje stadsdel.
4. Social blandning, bostäder med olika prisklass och upplåtelseformer i varje område. 20-50 % av bostadsytan för billiga bostäder och ingen upplåtelseform har mer än 50 % av bostadsbeståndet.
5. Begränsad funktionsuppdelning, ingen funktion bör ha mer än 10 % av ett område.

Den Europeiska landskapskonventionen

Konventionen har som syfte att skapa en europeisk ram för arbetet med europeiska landskap som är utsatta för förändringstryck. Den gäller alla landskap även stadslandskap och har som mål att stärka möjligheterna för allmänheten och lokalsamhället att delta i planering och förvaltning av landskap. Konventionen antogs år 2000 och undertecknades av 40 länder. Sverige ratificerade konventionen år 2010.

Europa 2020 – strategi för tillväxt och sysselsättning

Europa 2020 är EU:s övergripande strategi för tillväxt och sysselsättning med målet att bidra till *”smart och hållbar tillväxt för alla”*. Utifrån strategin preciserar varje medlemsland vilka insatser som ska göras för att nå målen. Tillsammans med EU:s strategi för Östersjöregionen sätter Europa 2020 ramverket för de initiativ och insatser som ska genomföras kommande år och styr innehållet i de program och fonder som svenska kommuner, regioner, myndigheter, företag och organisationer kan söka medel ur.

Integrerad hållbar stadsutveckling

Europeiska Unionen har antagit policy för integrerad hållbar stadsutveckling 2013 för perioden 2014-2020 när det gäller olika investeringsfonder främst ERDF. Policyn fokuserar särskilt på klimatpåverkan, luftföreningar, socialt utsatta områden, nätverkande och samverkan med andra investeringar.

Foto Kristianstads kommun Claes Sandén

PLAN

Planen sträcker sig fram till år 2037 och gör det möjligt för planering av bostäder, service, handel och arbetsplatser för ytterligare 16 000 invånare i staden Kristianstad. Utvecklingen av staden kräver stora investeringar av både privata aktörer, myndigheter, Region Skåne och kommunen. Kommunen äger stora delar av markområdet inom planområdet och ansvarar för att det finns skolor, gator, gång- och cykelvägar, vatten- och avlopp, parker samt förvaltning av den allmänna platsmarken i området. Planen innebär konsekvenser för både miljö, människor och ekonomi som redovisas i en konsekvensbeskrivning. Miljökonsekvenserna ska särskilt beskrivas enligt krav i Plan- och bygglagen samt Miljöbalken.

2. Planförsättningar

2. Planföresättningar	19
2.1 Stadens historia	21
2.2 Befolkning	23
2.3 Bebyggelsestruktur	27
2.4 Trafikinfrasturuktur	45
2.5 Grönstruktur	51
2.6 Biosfärområde Kristianstad Vattenrike	57
2.7 Jordbrukslandskap	59
2.8 Riksintressen	61
2.9 Naturvärden	69
2.10 Kulturmiljövärden	71
2.11 Klimatförändringar	75
2.12 Översvämningrisk	77
2.13 Hälsa och risker	83
2.14 Geologi	93
2.15 Ledningar	95

2.1 Stadens historia

Den medeltida staden Vä brändes av de svenska styrkorna under ledning av Gustaf II Adolf 1612. Den danske kungen Christian beslöt då att anlägga en ny fästningsstad 1614 enligt tidens ideal på en ö i våtmarkerna vid Helgeå. Stadsområdet och den rektangulära formen bestämdes av markförhållandena och kyrkans placering skedde på platsen med bäst grundförutsättningar.

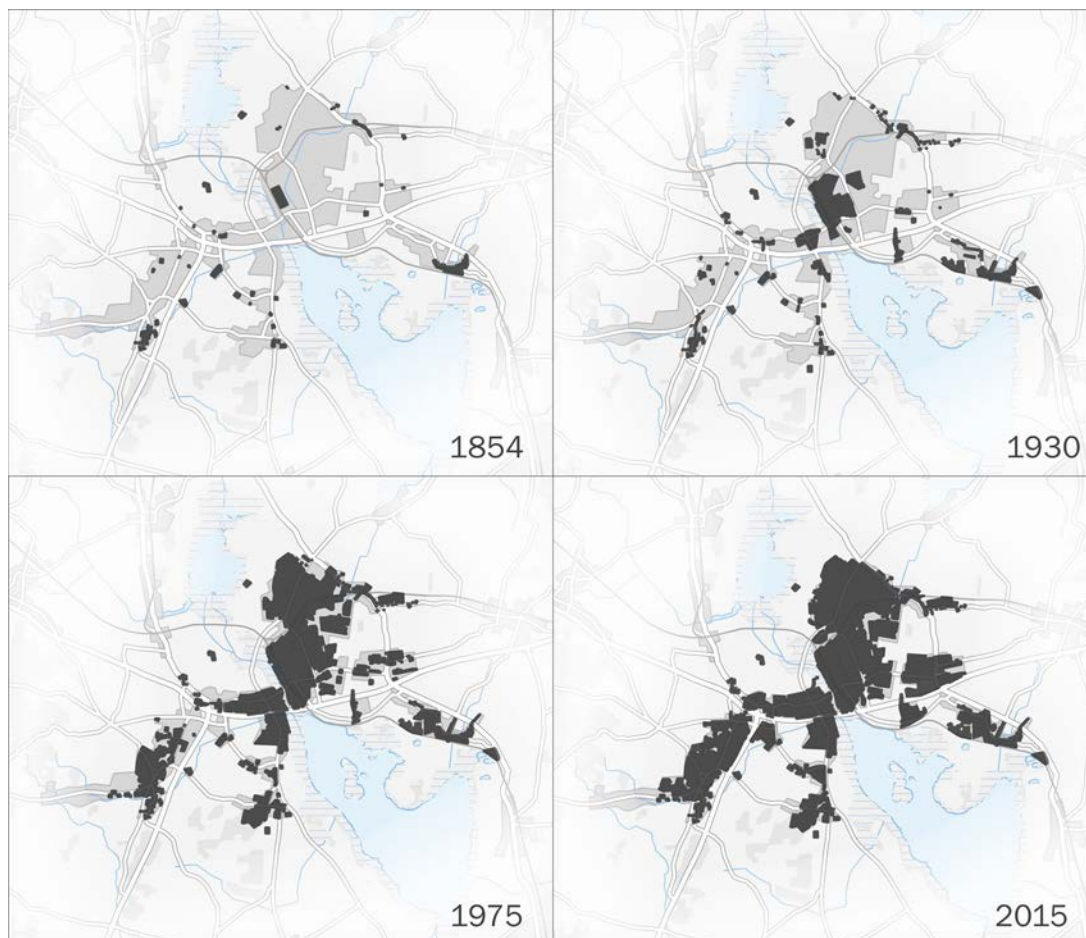
Stadsplanen innebar två stadsdelar med var sitt torg och en kanal emellan (nuvarande Nya Boulevarden), två parallella relativt breda huvudgator och utanför dessa två smala bakgator och två nu försvunna vallgator samt två par tvärgator på ömse sidor och de båda torgen. Inflyttningen gick trögt i början och det var först på 1700-talet som staden växte ordentligt.

Fästningen upphörde 1847 och vallarna togs bort förutom längst i nordöst där bastionen finns kvar. År 1800 fanns omkring 2400 invånare i staden och efter att den industriella revolutionen satt fart på ekonomin hade staden cirka 11 000 invånare år 1900. På 1860-talet hade Nosabyviken vallats in och gjort det möjligt för staden att växa österut. 1865 invigdes den första järnvägslinjen och staden hade som mest sju järnvägslinjer. Kring år 1900 började staden växa söderut, västerut och österut i stadsdelarna söder, Vilan och Östermalm. Egna hem påbörjades redan 1908. Militärstaden växte fram där Norra och Södra

Kasern redan byggdes på 1800-talet och Östra och Näsby Kasern tillkom på 1920-talet. Sista utbyggnaden skedde vid Norra Åsum 1945.

All militär verksamhet lämnade staden 1994. Funktionalismen fick sitt genomslag på 1930-talet men det var först efter andra världskriget som byggnationen fick fart med stadsdelar som Parkstaden, Kulltorp och Lyckans höjd.

Sammanläggningen av flera små kommuner 1967 gjorde det möjligt att utveckla centralorten. Miljonprogrammet innebar stora flerfamiljshusområden som Gamlegården och Österäng i början av 1970-talet som senare följdes av Charlottesborg 1978. 1970-talet var också årtiondet för omfattande villa-bebyggelse. Redan på 1970-talet började staden likna dagens utbredning.

Kristianstads stadsbyggnadsutveckling från 1854-2015.

2.2 Befolkning

Kristianstads kommun är en kommun med drygt 86000 invånare där ungefär hälften bor utanför planområdet i tätorter och på landsbygden och övriga, ca 46 000 personer, är bosatta i Kristianstad stad enligt Kristianstad kommuns egen information kring "Befolkningen" (hämtad 21-03-11). Framöver beräknas befolkningen öka med 1 % per år vilket medför att under åren 2019-2037 beräknas befolkningen i Kristianstad stad öka med 16 000 invånare enligt Kristianstad kommuns prognos gjord 2019. Det är en ökning med cirka 35 % jämfört med dagens befolkning (Kommunens program för att visa befolkningsprognoser: Demos – "Skillnad mellan två valfria år" 2017-2019). Ökningen kommer att ske genom omflyttning inom Sverige och genom invandring som till stor del av kommer från andra länder (en betydande del är Svenskar som återvänder). Medelåldern för invånarna var 42,1 år vilket är något över genomsnittet i riket. Andelen utlandsfödda är 1/5 av invånarna vilket är nära riksgenomsnittet (SCB 2019).

46 000
invånare i Kristianstad centralort

Arbetsstillfällen

Den största arbetsgivaren i planområdet är Kristianstad kommun, den näst största arbetsgivaren är Skåne Läns landsting, som bland annat driver Centralsjukhuset Kristianstad (CSK). Det speglas också i antalet sysselsatta, där 23,5 % är sysselsatta inom vården i Kristianstad kommun (Region Skåne – Näringsliv och arbetsmarknad i Skåne 2016 – SCB RAMS 19-02-19).

Kristianstad stad har länge varit känd som en han-

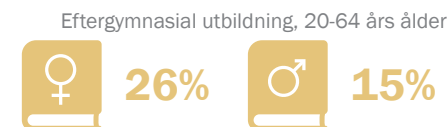
delsstad och har också under de senaste åren satsat mycket på att utveckla handeln. Handeln var den näst vanligaste sektorn för invånarna i Kristianstad kommun att arbeta i 2016 och 12 % av kommunens invånare var då sysselsatta inom handeln och en lika stor andel inom utbildning (Region Skåne – Näringsliv och arbetsmarknad i Skåne 2016 – (SCB RAMS) 19-02-19).

Av kommunens skatteintäkter kommer lika stor andel, 28 % från kommunens småföretagare som den offentliga sektorn. I Kristianstad kommun utgörs 94 % av alla arbetsställen av småföretag (<50 anställda) men mer än hälften av alla arbetstillfällen i kommunen finns hos de resterande 6 % som ej är småföretag.

Krinova är en viktig aktör som bidrar till möjligheten att starta småföretag i Kommunen. Under 2017 startade hela 455 nya företag i Kristianstad (Företagandet i Kristianstad – Rapport januari 2019).

Utbildningsnivå

I Kristianstad kommun är cirka 21 % högutbildade (Region Skåne – Näringsliv och arbetsmarknad i Skåne 2016 – (SCB RAMS) 19-02-19) , alltså har genomfört en minst 3-årig eftergymnasial utbildning, jämfört med rikets 27 % (SCB – Statistik 2016 hämtad 2019-02-20) . Det är en märkbar skillnad mellan män och kvinnor i valet kring vidareutbildning. 26 % av

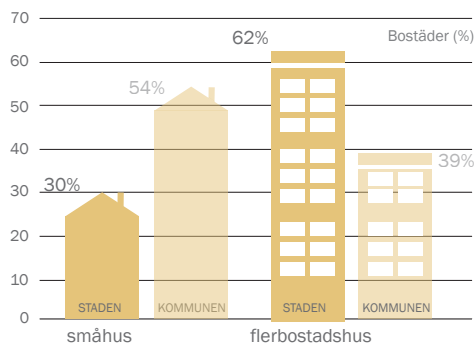
alla kvinnor i Kristianstad (mellan 20-64 år) är högutbildade, av männen är det 15 % som valt att vidareutbilda sig. I den yngre befolkningen så är det allt fler som väljer att vidareutbilda sig, men skillnaden mellan kvinnor och män är fortsatt tydlig.

Av kvinnorna mellan 25-34 år i Kristianstad har 30 % minst en treårig högskoleutbildning, medan motsvarande andel av männen är 16 % (Region Skåne – Näringsliv och arbetsmarknad i Skåne 2016 – (SCB RAMS) 19-02-19).

Illustrationer, Kristianstads kommun, Rut Näsman.

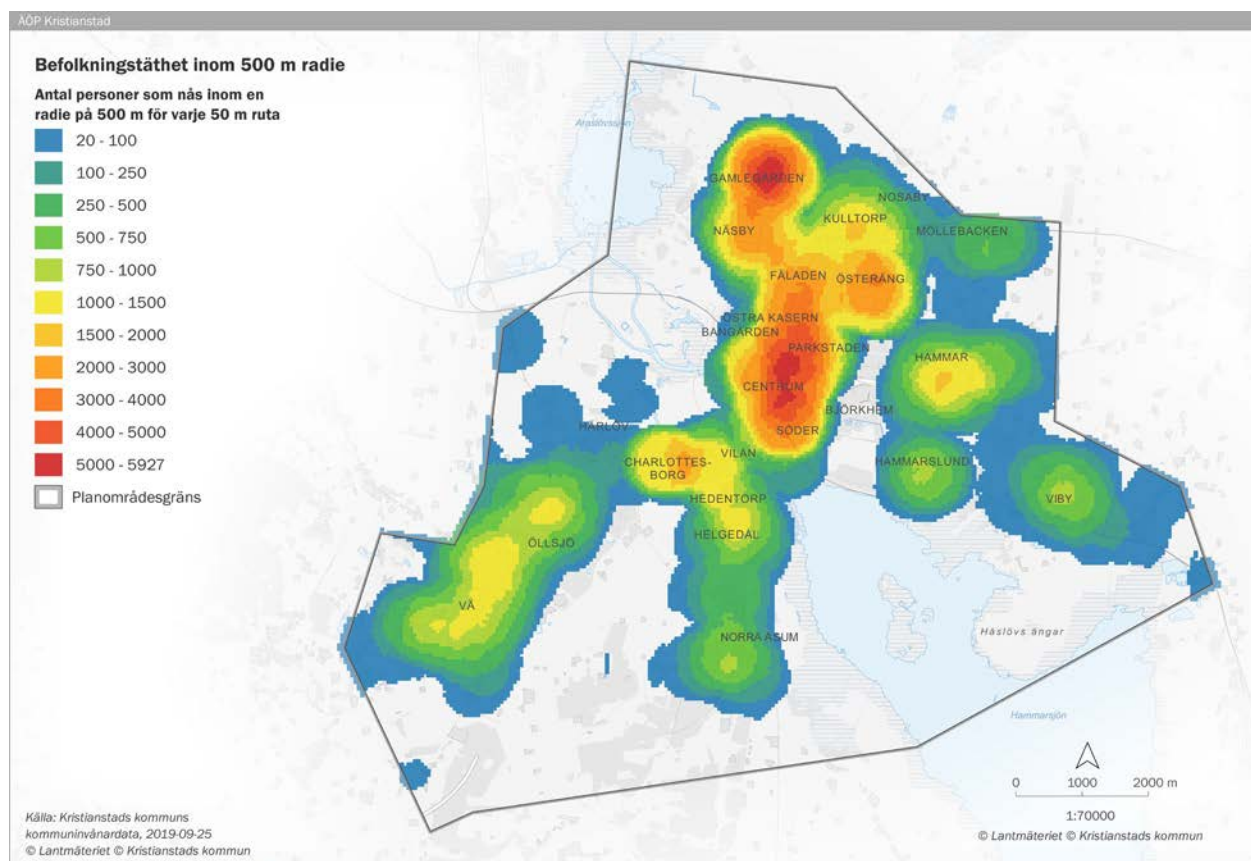
Hushåll

Den vanligaste hushållsstorleken i Kristianstad kommun är enpersonshushåll som står för 38,2 % av hushållen. Därefter kommer 2-personshushållen med 31,8 %. I genomsnitt är det cirka 2,2 personer per

hushåll i Kristianstad kommun (SCB – Andel hushåll av samtliga hushåll efter region, hushållsstorlek och år – 2017), vilket är likadant som för hela riket (SCB Hushållens boende 2017 hämtad 2019-02-20).

I Kristianstad stad så bestod bostadsbeståndet 2016 av 55 % hyresrätter, 18 % bostadsrätter och 27 % äganderätter (småhus) (SCB – registerdata från 2016-12-31). I riket i stort är beståndet jämnare fördelat med 38 % hyresrätter, 23 % bostadsrätter och 39 % äganderätter (SCB - Bostadsbestånd efter hustyp, upplåtelseform och region (omräknad) 1990-2017 (hämtad 2019-02-20)).

Karta 1. Bebyggelsetäthet inom 500 meter radie

Barn och ungas uppväxtvillkor påverkas extra mycket av trångboddhet då det försvårar möjligheterna att sköta skolarbetet och sociala relationer. Därför kan kompensatoriska åtgärder som tillgång till mötesplatser, fritids- och kulturaktiviteter, läxhjälp m.m. spela en viktig roll (Kommissionen för jämlik hälsa (2017)).

I delområdena Åsum/Hedentorp och Viby/Hammar så finns de största hushållen i genomsnitt, med 2,6 personer/hushåll, Se Figur 1. Dessa områden består till mer än 70 % av Småhusbebyggelse **och de flesta invånarna bor i 4-personershushåll.**

Brist på bostäder och låg rörlighet inom det befintliga bostadsbeståndet försvårar för att säkra rätten till en egen bostad eller bostad utan trångboddhet. En brist på bostäder påverkar sysselsättning och kompetensförsörjning negativt, men resulterar även i trångboddhet och andrahandskontrakt. Vid brist på bostäder blir konsekvenserna särskilt påtagliga för grupper som är nya på bostadsmarknaden eller har en svag ekonomisk situation (Kommissionen för jämlik hälsa (2017)).

I Kristianstad stad finns det några områden som utmärker sig i befolkningstäthet. Det är bland annat Gamlegården (i delområde Näsby) och Centrum, Se Figur 2. Delområde Näsby sticker ut med flest antal

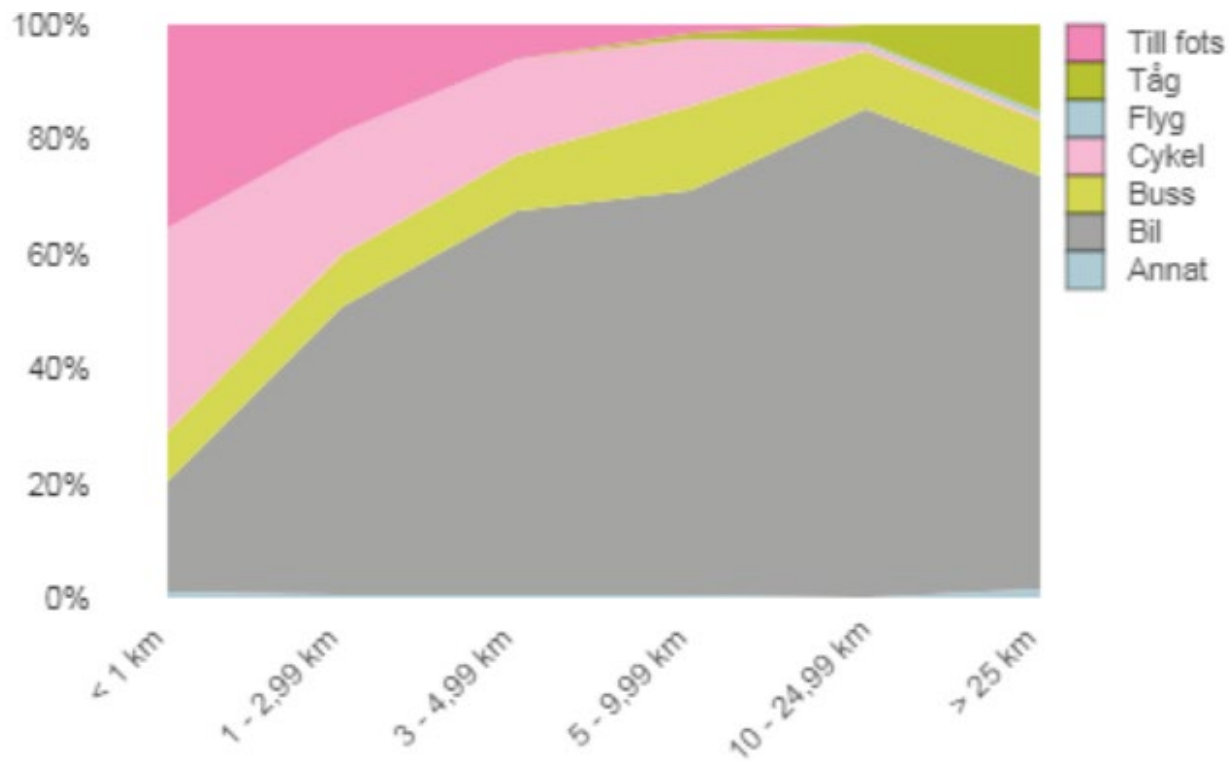
hushåll som överstiger 5 personer/hushåll (SCB Bostadspak 2018-12-31).

Jämlikhet

Enligt trafikverket (2014-04-01 uppdaterad 2018-03-26) har män större tillgång till bil och kör oftare bil än kvinnor. Kvinnor går och åker kollektivt i större utsträckning än män och uträttar samtidigt i större omfattning än män vardagsärenden som matinköp och att hämta eller lämna barn på förskolan, enligt trafikverket ("140401_stod_jamstallldhet_uppdad_180326.pdf") . Tydliga skillnader finns även när det gäller tryggheten i den offentliga miljön. Kvinnor begränsas generellt mer av otrygga parker och gång- och cykelstråk än män. I Kristianstad kommun var det 2018, 30 % av befolkningen (mellan 16-84 år) som i en enkät gjord av folkhälsomyndigheten uppgav att de ibland avstår från att gå ut ensamma av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad, vilket är en negativ trend som är något högre än riket i genomsnitt (25 %). 40 % av kvinnorna uppger i samma enkät att de ibland avstår från att gå ut ensamma, jämfört med 20 % av männen (Folkhälsomyndigheten 2018 – Hämtat 19-02-19).

Sen 2009 har segregationsindexet minskat i Kristianstads kommun. Segregationsindex är ett mått på

skillnaden i bosättningsmönster mellan olika befolkningskategorier där 0 betyder jämn fördelning över området och 100 betyder total segregation. Sen SCB startade med indexet 1997 har värdet varierat från som lägst 38,2 (1997) till som högst 43,1 (2009). I vissa stadsdelar i Kristianstads kommun finns en etnisk och socioekonomisk segregation där; arbetslösheten är högre än genomsnittet, det bor en hög andel invånare med utländsk bakgrund samt är ett lägre valdeltagande än övriga valkretsar i kommunen.

Resor

Till Kristianstad kommun pendlar varje år fler personer än vad som pendlar från Kristianstad. Totalt är det cirka 9300 som pendlar in till Kristianstad kommun, där majoriteten pendlar in från grannkommunerna Hässleholm, Östra Göinge, Bromölla och Sölvesborg. Från Kristianstad pendlar cirka 8400 personer ut, främst till Hässleholm, men även till bland annat Malmö och Östra Göinge (Region Skåne – Näringsliv och arbetsmarknad i Skåne 2016 – (SCB RAMS), hämtat 19-02-19). Enligt den senaste resvaneundersökningen kring Kristianstadbornas resvanor, som gjordes 2018 så utgör bilen 68 % av det totala antalet resor som är mellan 3 och 4.99km,

bussen utgjorde endast 9 % av resorna och cykeln 17 %. Bilen utgjorde dessutom en femtedel av det totala antalet resor som var 1 km eller kortare.

Resvaneundersökning 2018

2.3 Bebyggelsestruktur

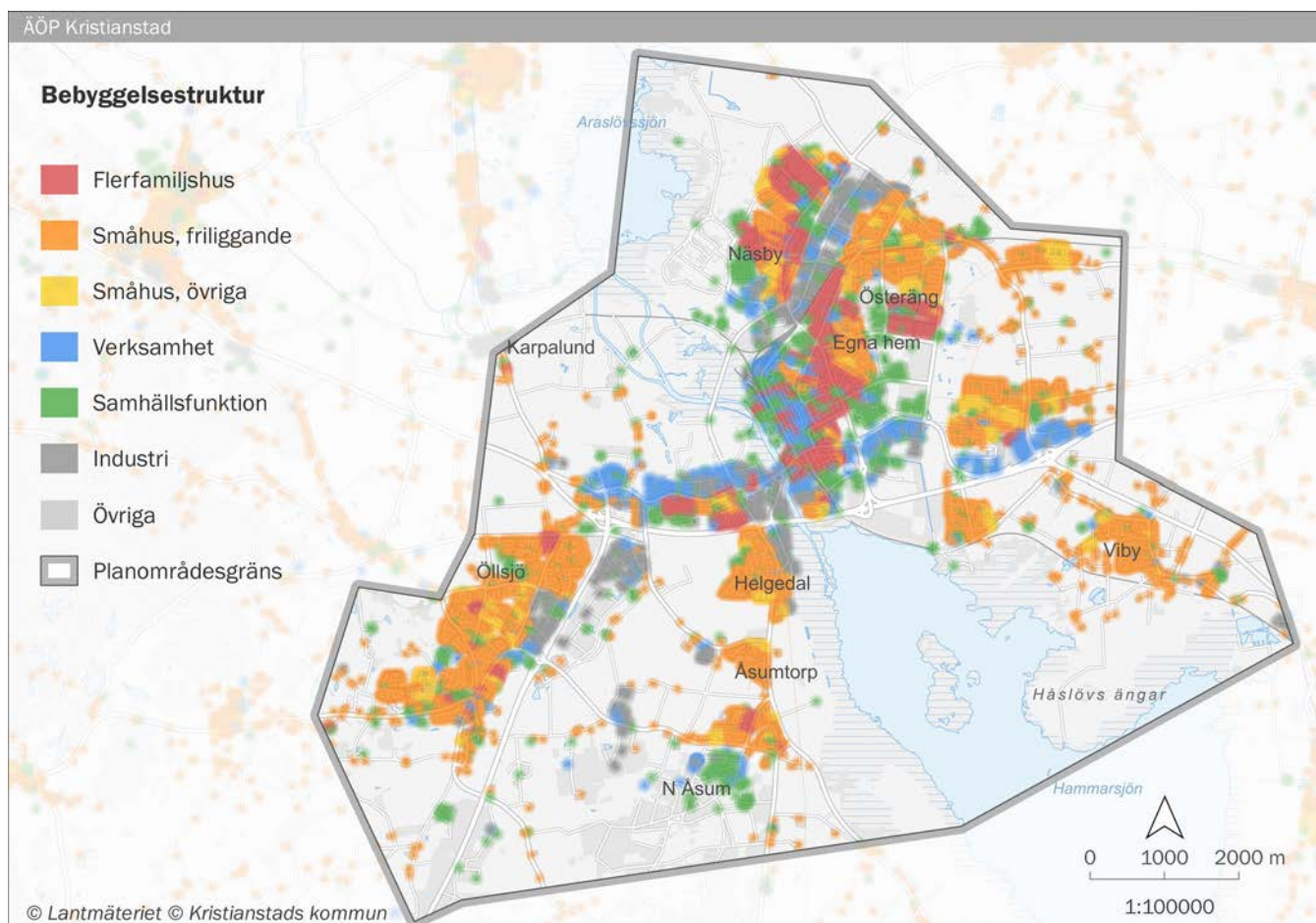
Övergripande

Kristianstad har utvecklats från den befästa staden på 1600-talet med en mycket koncentrerad bebyggelse via industrialiseringen med bostäder på Östermalm och söder och expansionen längs infartsvägarna till efterkrigstidens kraftiga utbyggnad med funktionsuppdelade stadsdelar. Helgeå och sjöarna Araslövssjön och Hammarsjön bildar en kil i bostadsbebyggelsen som främst är koncentrerad kring de fyra infartsvägarna i fyra stråk. Ett åt sydväst ner till Vä, ett söderut till Åsum, ett åt sydöst till Viby och ett bredare norrut till Nosaby och Gamlegården.

Bostäder

Kommunen antog 2016 "Riktlinjer för bostadsförsörjning" som är en kommunal riktlinje för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet. I Riktlinjerna för bostadsförsörjning så finns det tre övergripande mål, de beskrivs såhär:

- **Bostäder och boendemiljöer för social hållbarhet:** Befintliga och nya bostäder och boendemiljöer ska utvecklas för att bidra till ökad delaktighet, trygghet och god hälsa.
- **Bostäder som möter efterfrågan och behov:** Befintligt bostadsbestånd och nyproduktion ska motsvara människors behov och efterfrågan. Alla ska ha likvärdig tillgång till bostad och boendemiljö av god kvalitet.

Karta 2. Bebyggelsestyper inom planområdet

- **Bostäder för att möta befolkningsutvecklingen:** Befintligt bostadsbestånd tillsammans med nyproduktion ska över tid klara en årlig befolkningsökning på minst en procent.

Kristianstad är, tillsammans med Hässleholm en tillväxtmotor i enlighet Region Skånes mål och arbetet med regionplanen. Merparten av bostadsbeståndet bedöms därmed tillkomma inom planområdet för ÄÖP Kristianstad stad.

Fördelning och lokalisering

Av det totala bostadsbeståndet i kommunen finns ungefär hälften av bostäderna inom planområdet för ÄÖP Kristianstad stad och hela 89 % av flerbostadshusen i hela kommunen. Detta beror till stor del på att Kristianstad kommun utöver staden Kristianstad endast har Åhus och Tollarp som räknas som större tätorter (>3000 invånare), vilket gör att intresset av att bygga flerbostadshus är störst i Kristianstad, Åhus och Tollarp. Totalt finns det ungefär 23 000 bostäder inom planområdet där 30 % utgörs av småhus och 62 % av flerbostadshus. Inom planområdet utgörs mer än hälften av bostadsbeståndet av hyresrätter. (SCB Statistik för hustyp och upplåtelseformer 2018-12-31)

Samtliga delområden har någon bostadstyp som utgör mer än 65 % av det totala antalet bostäder. Den

jämnaste fördelningen när det kommer till bostadstyper har Nordöstra staden, med cirka 65 % flerbostadshus och 30 % småhus. De mest homogena delområdena är Centrala staden, Hedentorp/Helgedal, Hammar/Viby och Söder, där samtliga har en bostadstyp som utgör mer än 85 % av bostadsbeståndet. (SCB Statistik för hustyp och upplåtelseformer 2018-12-31)

Bostadsfördelningen	bostäder	flerfamilj
Nordöstra Staden	5500	65%
Centrala staden	4800	85%
Näsby	4000	74%
Södra staden	1700	93%
Västra staden	1600	75%
Vä-Öllsjö	2300	14%
Hedentorp-Åsum	1200	15%
Hammar-Viby	1800	12 %

(SCB Statistik för hustyp och upplåtelseformer 2018-12-31)

Bostadsutveckling

Kristianstad har haft en mycket positiv bostadsutveckling där antalet startbesked årligen har varit över 400 bostäder sedan 2016. Av dessa har merparten tillkommit inom Kristianstad stad (ÄÖP-området). Det finns en eftersläpning mellan startbesked och slutbesked med några år vilket ger en fortsatt positiv trend för slutbeskeden några år framåt.

Verksamhetslokaler

De tidiga industribyggnaderna placerades i dåtidens stads utkant på söder och Vilan. Under efterkrigstiden expanderade verksamhetsområdena på Näsby längs järnvägen, Björkhem, Vilan, Öllsjö och Hedentorp. Under 2000-talet har sedan verksamhetsområden kombinerat med handel utvecklats i Härlöv, Hammar och Ångamöllan. Mycket av industri- och verksamhetsområdena ligger idag längs ett stråk kring väg E22 med goda kommunikationer och skyltläge mot trafikinfrastrukturen.

Service-, Handels- och institutionsbyggnader

I början av 1900-talet byggdes de stora kasernområdena på Östra Kasern, Södra Kasern och Näsby och något senare i Åsums fure. Andra betydande institutionsbyggnader från slutet av 1800-talet och början av 1900-talet är skolbyggnaderna i centrum som Söderportskolan, Norrtullskolan och Christian IVs skola. Gamla lasarettet på Östermalm och fängelset är också från denna tid. Efter andra världskriget tillkom många stora institutionsbyggnader som hela sjukhusområdet, östra kommunhuset, Landstinget som senare blev Region Skånes byggnad, tandläkarhuset med flera. Centrumanläggningar i de nya stadsdelarna uppfördes med bibliotek, vårdcentraler och annan service. Typiska exempel från denna tid är Gamlegårdens-, Österängs och Vä centrum. Under slutet av 1900-talet och 2000-talet har handelsbyggnader

främst uppförts som självständiga hallbyggnader som mer påminner om externhandel med stora parkeringsytor. Omfattande områden med dessa byggnader finns på Vilan och Härlöv samt i Hammar men också mer centralt i ICA maxi vid Snapphanevägen och ICA vid Härlövsängaleden på södra Näsby.

Övrig bebyggelse

Byggnader för idrottsändamål blev vanliga under 1960- och 1970-talen med idrottshallar och ishall. 2010 stod Kristianstad Arena klar på Söder och är en stor och viktig byggnad i staden. Kommunen är den största arbetsgivaren i kommunen och har behov av lokaler för sina 6000 anställda. Många arbetar inom förskola, skola och vård med byggnader spridda i de olika stadsdelarna. 2014 invigdes det nya rådhuset intill stora torg som kommunen delar med Region Skåne.

Kristianstads arkitektur

– igår, idag och imorgon

God arkitektur i samklang med en bra stadsplanering är en av de grundläggande förutsättningarna för en attraktiv stadsmiljö där människor känner sig hemma och trivs. Att arkitekturen är verktyget som skapar vår livsmiljö har framhävts i propositionen ”politik för gestaltad livsmiljö” från 2018:

”Arkitekturen är en praktisk och konstnärlig organisering av stadens och livsmiljöns rum och struktur. Utredningen menar att arkitektur kan skapa en harmonisk och väl fungerande helhet av byggnader, utemiljöer och mellanrum, en helhet som ska vara till för många människor och hålla länge. Hänsyn ska tas till befintliga värden och behov av utveckling. Grönområden, parker och landskapens utformning är en viktig aspekt av arkitekturen, som på detta sätt har en sammankopplande och överbryggande funktion. Det är här människor rör sig och möts. Arkitekturens värde formas därför i relation till de kulturella och sociala sammanhang där den verkar.” Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design, Betänkande, SOU 2015:88

ring av stadens och livsmiljöns rum och struktur. Utredningen menar att arkitektur kan skapa en harmonisk och väl fungerande helhet av byggnader, utemiljöer och mellanrum, en helhet som ska vara till för många människor och hålla länge. Hänsyn ska tas till befintliga värden och behov av utveckling. Grönområden, parker och landskapens utformning är en viktig aspekt av arkitekturen, som på detta sätt har en sammankopplande och överbryggande funktion. Det är här människor rör sig och möts. Arkitekturens värde formas därför i relation till de kulturella och sociala sammanhang där den verkar.” Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design, Betänkande, SOU 2015:88

Framstående arkitektur

Att Kristianstad är en stad rik på framstående arkitektur från i stort sett alla epoker kan anas så fort man anländer till staden. På vägen in längs järnvägen kan man skymta stadens moderna och originella signaturbyggnad ute i Helge å, den spännande träskapelsen naturum som står på pelare i Vattenriket. Väl framme vid den ovanligt eleganta järnvägsstationen, ett av stadens många byggnadsminnen, hälsas man sedan även välkommen av Heliga Trefaldighets kyrka som fortfarande är framträdande i stadssiluetten och som ofta har framhävts som nordens kanske allra vackraste renässanskyrka. Bredvid tornar Rådhus Skåne upp sig, ett fascinerande byggnadskomplex som på samma gång är en enda byggnad och ett helt

kvarter. Det är en spännande och utmanande syntes av gammalt och nytt. Helt bevarade äldre byggnader, som det ursprungliga rådhuset vid Stora Torg, har kombinerats med ett nybyggt kontorshus delvis gömt bakom bevarade 1800-talsfasader.

Renässansstaden

Kristianstad stadskärna utgörs av Christian IV:s renässansstad. Utmärkande för stadsbilden i centrum är de viktiga offentliga rummen; som Stora och Lilla Torg, gågatorna och boulevarderna som är centrala värden i riksintresset för kulturmiljövård. Bortsett från att det finns några få obebyggda luckor i stadskärnan är möjligheterna till förtätning här starkt begränsade. Utmaningarna består snarare i hur man kan utveckla och anpassa de äldre byggnaderna för en ny tidsålders utmaningar. Hur renässansstadens gaturum, platser och andra kvaliteter bör tas tillvara och utvecklas finns till stor del beskrivet i det antagna stadsmiljöprogrammet från 2013.

Mycket av centrala Kristianstads starka identitet och karaktär har, trots de många framträdande byggnadsverken, skapats mindre genom tongivande byggnader och mer genom stadens grundläggande mönster med renässansstadens rutnät och den täta bebyggelsens variation i uttryck, ålder och höjd. Stadens skala och den karaktäristiska stadssiluetten är betydande värden som bör värnas, något som även beskrivs i

Flygfoto över centrala Kristianstad. Foto Patrik Olofsson.

riksintresset för kulturmiljön i centrala staden. Även stadens placering i en våtmark, dagens Vattenrike, har bidragit till mycket av stadens särprägel.

Stadens årsringar

Runt den äldsta stadskärnan växer staden i relativt tydliga årsringar bestående av 1800-talets kvartersstad men också dess öppnare institutionsbyggnader och parker, trädgårdsrörelsens egnahemsideal, funktionalismens parkstad med bostadshus i lamellplaner och slutligen senmodernismens funktionsseparerade stad med industriområden, grannskapsenheter och miljonprogramsområden.

I dessa yttre områden uppenbarar sig många andra arkitekturbyggnader av betydelse för staden t.ex. solitärer som stadens stiliga teaterbyggnad från sekelskiftet i Tivoliparken, karaktärsfulla industribyggnader som C J F Ljunggrens Gjuteri & Mekaniska Verkstad eller imponerande institutionsbyggnader som Tekniska skolan och Konserthuset. De två senast nämnda är idag för övrigt genom en nutida tillbyggnad sinnrikt förenade med biblioteksbyggnaden till ett spännande, tillgängligt och modernt kulturkvarter. I de modernistiska bostadsområdena runt staden är det däremot allt mer sällan de enskilda byggnaderna utan snarare helhetsmiljöerna som bär på betydande kulturhistoriska och ibland också arkitektoniska värden.

Utanför stadskärnan uppenbarar sig betydligt fler möjligheter till förtätning och tillförande av ny arkitektur, även om många av de omkringliggande miljöerna också kan vara känsliga för förändring. När tillförande av ny arkitektur ska ske är det viktigt att det sker på ett sätt som skapar mervärden och som förstärker och bygger vidare på platsens identitet och kvalitéer. Olika miljöer kräver olika arkitektoniska grepp och förhållningssätt.

Kultur och fritid

De sociala och hälsofrämjande aspekterna av kultur- och fritidsverksamhet är ännu inte fullt ut utnyttjade och satsningar på kultur och fritid blir därmed viktiga sociala investeringar. Sett ur ett tillväxt- och attraktivitetsperspektiv spelar kultur- och fritidsfrågorna en nyckelroll. Kultur och fritid är därmed en viktig byggsten för en bra livsmiljö i en attraktiv stad.

Kulturinstitutioner och fritidsanläggningar inom planområdet utgör viktiga mötesplatser och identitetsskapare i staden, och inom området samlas också flera specialiserade kultur- och fritidsanläggningar.

Föreningar

I kommunen finns idag cirka 500 ideella föreningar med ett omfattande och varierande utbud. Det ideella föreningslivet är en viktig samhällsaktör

för kommunen och att ge dem förutsättningar att utvecklas är viktigt för stadens fortsatta utveckling. Genom föreningslivets självständighet, och genom riktade satsningar, bidrar de till utveckling av samhället.

Kulturinstitutionernas specialinriktade uthyrningslokaler för kreativ verksamhet och publika arrangemang utgör en viktig lokalresurs för kulturföreningar och arrangörsföreningar. De kommunala anläggningarna är subventionerade, för att föreningarna ska kunna bedriva bra verksamhet till en rimlig kostnad. Utöver detta finns ett antal möteslokaler att hyra. Dessutom finns det många föreningar, inom kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde, med egna anläggningar där omfattande verksamhet bedrivs.

Kultur

God tillgång till kulturupplevelser, kreativitet och skapande verksamheter skapar inkludering och delaktighet och främjar en hög livskvalité och social hållbarhet.

Kulturinstitutionerna i centrala Kristianstad fungerar som mötesplatser och erbjuder i samverkan med föreningsliv, kulturaktörer och studieförbund, ett brett och kvalitativt kulturutbud. I stadsdelarna är det till stor del ideella föreningar och studieförbund som ger medborgarna möjlighet till kulturupplevelser och

kreativt skapande.

Filialbiblioteken utgör mötesplatser och kunskapsnav.

Offentlig konst

Kristianstads kommun har en omfattande samling offentlig konst utplacerad i staden. Samlingen är konsthistoriskt intressant och innehåller såväl verk från 1900-talets första hälft fram till helt nyproducerade verk.

Sedan 2008 arbetar Kristianstads kommun med konstnärlig gestaltning utifrån enprocentregeln, vilket innebär att vid all ny-, om- eller tillbyggnad av offentliga byggnader och miljöer där kommunen står som byggherre avsätts 1 % av den beräknade kostnadskalkylen till konstnärlig gestaltning. Flera skolor, förskolor och publika byggnader har tillförts verk sedan regeln infördes. De konstnärliga gestaltningarna bidrar till en attraktiv gestaltad livsmiljö i centrum och i de olika stadsdelarna.

Kulturkvarteret Kristianstad

Kulturkvarteret ligger i de centrala delarna av Kristianstad och invigdes 2014. Kvarteret omfattar kommunens stadsbibliotek från 1965, ett konserthus från 1936 och en mindre konsertsal från 1992, som efter sammanbyggnad har café & bistro som nav. Verksamheten drivs och samordnas av den regionala

Foto Kristianstads kommun Cecilia Sandén

musikinstitutionen Musik i Syd i samverkan med kultur- och fritidsförvaltningen/Kristianstads stadsbibliotek. Kulturkvarteret erbjuder ett genrebrett kulturutbud. Lokalerna nyttjas av verksamheterna samt hyrs ut till föreningsliv och andra aktörer.

Biblioteket

Biblioteken utgör viktiga kultur- och kunskapscentrum och erbjuder kvalitativ biblioteksservice, tillgång till information och verkar för god medborgarservice. Uppdraget är att utveckla lusten till läsning. Biblioteken inom planområdet består av stadsbiblioteket, placerat i Kulturkvarteret och tre filialbibliotek i stadsdelarna Gamlegården, Vä och Österäng samt en bokbuss.

Kulturhuset Barbacka

Kulturhuset Barbacka ligger sydväst om järnvägsstationen och är ett HBTQ-certifierat barn- och ungdomskulturhus i kommunal regi. Uppdraget är att vara ett kulturhus för, med och av barn och unga i åldersspannet 0-25 år. Verksamheten består dels av Kulturnyckeln som innebär att alla barn mellan 3 och 16 år erbjuds kultur i förskola och skola, dels av ett brett utbud på fritiden. Kulturhuset Barbacka kompletterar den kommunala musikskolan genom en omfattande kursverksamhet inom dans, teater och kreativt skapande. Huset har ett kafé och är en uppskattad, kreativ mötesplats för barn och unga såväl som vuxna.

Regionmuseet Kristianstad & Kristianstads konsthall

Regionmuseet är ett viktigt besöksmål med en aktiv utställnings- och programverksamhet, från stadshistoria till tillfälliga tematiska utställningar, en mötesplats för konst, kultur och kunskap. I byggnaden ryms förutom museets utställningslokaler även kreativ ateljé, hörsal, café och restaurang, reception och butik. Inom planområdet finns också filialerna Film-museet och Järnvägmuseet.

Filmmuseet ligger på Östra storgatan, centralt i Kristianstad. Filmmuseet är inrymt i den originalateljé som utgör den svenska filmindustrins vagg. Museet har en fast utställning som berättar om hur svensk film föddes i Kristianstad. Därutöver finns en liten biosalong med ett 30-tal platser.

Järnvägmuseet återfinns i delområdet Söder och ligger intill Kristianstad Arena. Här kan man uppleva äldre stationsbyggnader, lok, vagnar och utställningar om järnvägens historia.

Kristianstads konsthall

Kristianstads konsthall är en kommunal konsthall som drivs på entreprenad av Regionmuseet. Konsthallen är placerad i det gamla posthuset från 1917. Entré och reception delas med Regionmuseet. I konsthallen presenteras utställningar med fokus på nationell och internationell samtidskonst. Kristianstads konsthall

är en attraktiv konstscen med regionalt och nationellt genomslag. Utöver visuella utställningar erbjuds program med konstvisningar, pedagogiska program och föreläsningar.

Kristianstads Teater och Tivoliscenen

Centralt i Tivoliparken ligger Kristianstads Teater, en gästspelscen med ett brett och varierat utbud av teater, musikaler, dans, konserter och föreläsningar. Teatern är ritad av Axel Anderberg och invigdes 1906 och är en av de äldsta i landet som fortfarande är i bruk. Tivoliscenen är en utescen som ligger mitt i Tivoliparken för olika former av kulturevenemang under sommarhalvåret.

Naturum Vattenriket

Vattenrikets besökscenter ligger mitt i staden Kristianstad och mitt i Biosfärområde Kristianstads Vattenrike. På pålar mitt ute i vattnet, helt i trä med ovanliga vinklar och vrår, ligger naturum som nod mellan stad och natur. Naturum visar vägen ut i Vattenriket genom utställningen, programpunkter och en omfattande pedagogisk verksamhet för skolklasser. Utställningen inne på naturum berättar både om den natur- och kulturvärden i Vattenriket och om biosfärverksamheten.

Fritid

Friluftsliv

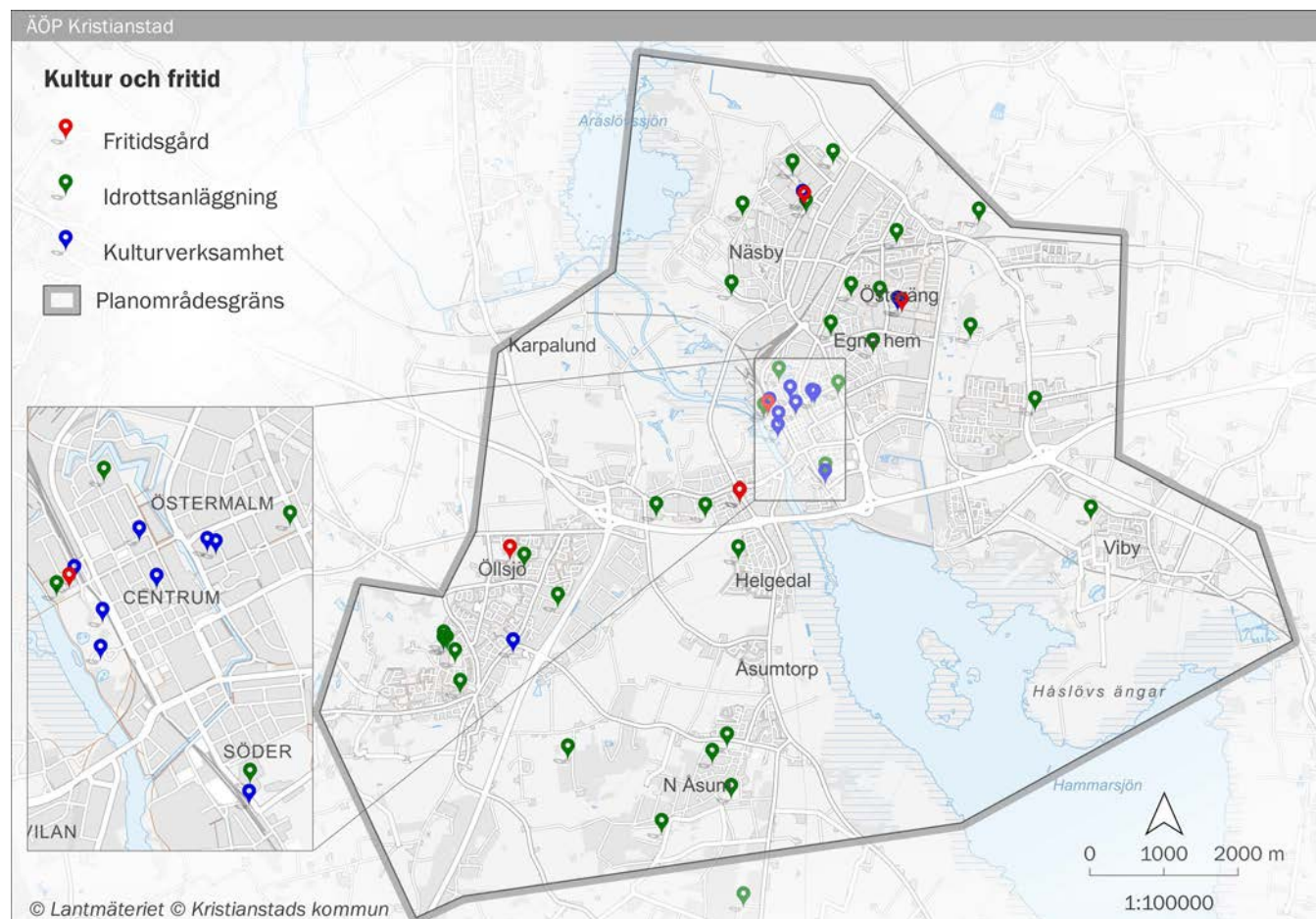
Friluftslivet inom planområdet beskrivs vidare under avsnitt "Riksintresse friluftsliv" och även under grönstruktur. Det finns kommunala motionsspår med varierande längd, vid Kristianstads arenaområde och i Vä.

Fritidsgårdar

Fritidsgårdarna drivs av Kristianstads Fritidsgårdsforum (KFGF), utifrån avtal med kommunen. En viktig del av uppdraget är att vara en plats för trygga möten mellan människor, där meningsfull fritidsverksamhet bedrivs. KFGF vänder sig i första hand till barn och ungdomar mellan 10-18 år. Det finns fem fritidsgårdar inom planområdet. I tre delområden saknas idag fritidsgårdar, Åsum/Hedentorp, Viby/Hammar och Söder.

Fritidsanläggningar

Kristianstads arenaområde stod klart 2018 och är ett viktigt tillskott för idrotten. Arenaområdet innehåller nu Kristianstads fotbollsarena med cirka 1 200 sittplatser under tak, två konstgräsplaner, en friidrottsanläggning, tre utebanor för tennis och två utebanor för padel. I området finns också en utvecklingsyta för framtida behov. Kristianstad Arena, med två träningshallar för vardagsidrotten och möjlighet att genomföra större evenemang med plats för 5 000

Karta 3. Anläggningar för Kultur och fritid inom planområdet

personer, är sammanbyggd med det som tidigare var Kristianstads idrottshall. Kristianstad Arena invigdes hösten 2010. 2017-2018 renoverades den äldre delen. Kristianstad Arena är en väl använd anläggning, med en ständigt pågående dialog om prioriteringar mellan evenemang och vardagsidrott. Ett tjugotal föreningar bedriver regelbunden verksamhet i Kristianstad Arena.

Tivolibadet ligger sedan 1950-talet mellan stationen och Helge å. Under 2018 antogs detaljplanen för ett nytt badhus med placering på Näsby. Badet förväntas bli en viktig profilanläggning och även en viktig målpunkt i stadsdelen Näsby. Det finns två friluftsbad inom planområdet, Gamlegårdsbadet och Väbadet. Väbadet drivs i kommunal regi och Gamlegårdsbadet ägs och drivs av det kommunala bolaget AB Kristianstadsbyggen.

Kristianstads Ishall ligger vid Sommarlust och har en publikkapacitet på cirka 2 000 personer. Ishallen används i första hand av Kristianstads Ishockeyklubb, med senior- och ungdomsverksamhet, samt skolor och allmänhetens nyttjande.

Utöver de större kommunala idrottsanläggningarna finns det inom planområdet också åtta fullstora idrottshallar, tio gymnastiksalar, en gymnastikhall, en friidrottshall och tre idrottsplatser med gräs-

konstgräs- och grusplaner i olika storlekar.

Kristianstads kommun har många föreningar som driver sina egna anläggningar inom kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde och flera av dessa ligger inom den fördjupade översiktsplanens område. Det rör sig om cirka 25 anläggningar för fotboll, kampsport, scouting, ridning, skytte, tennis, squash, gymnastik, dans, motorsport, cricket och båtliv med mera.

Övernattning/uppställningsplats

Det finns ett tiotal övernattningsmöjligheter inom planområdet. Vid västra infarten till staden finns camping och vandrarhem med ca 80 campingtomter och ca 40 bäddar i vandrarhemsbyggnad och småstugor. Placeringen i staden medför att anläggningen är påverkad av buller kväll och nattetid. Etableringsmöjlighet för camping och vandrarhem i stads- och naturnära område skulle öka stadens attraktivitet och skapa förutsättningar för ökad turism.

I centrala delarna av Kristianstad finns ett flertal hotell med en kapacitet på drygt 600 bäddar. Hotellen har relativt hög belägningsgrad över året. Lägst beläggning har boendeanläggningarna i januari och februari. I planområdet finns också ett mindre antal andra boendeanläggningar som Bed & Breakfast och Airbnb.

Det finns en uppställningsplats för husbil i staden vid naturum Vattenriket. Platserna är tillgängliga under vissa specifika tider på dygnet. Det finns ingen service för tömning av latrin etc. på plats. En stadsnära husbilsplats, helst med vatten, tömning av grävatten och latrin samt el, efterfrågas av allt fler.

Cykel- och vandringsleder

I planområdet finns flera längre cykel- och vandringsleder som är viktiga för friluftsliv och besöksnäring. Med utgångspunkt från naturum finns Linnérundan, Tivolirundan samt den nya Vattenrikeleden som är en del av skåneleden. Genom Kristianstad går även cykelleden Sydostleden som förbinder Österlen med Småland.

Avfallshantering

Anläggningar

Kristianstads Renhållnings AB (Bolaget) har som mål att ha moderna och estetiskt tilltalande återvinningscentraler i kommunen. På återvinningscentralerna kan privatpersoner lämna grovavfall, trädgårdsavfall och elavfall. Bygg- och rivningsavfall kan lämnas av företag och privatpersoner mot en avgift. I kommunen finns det 5 återvinningscentraler, varav en drivs på entreprenad, Snårarp som ligger inom planområdet. Bolaget planerar för att bygga en modern och hållbar anläggning på Ängamöllans verksamhetsområde, vid namn Returum. En del av den nya anläggningen ska ersätta den nuvarande återvinningscentralen på Snårarp som är omodern och för liten för behovet i kommunen.

Insamling av förpackningar och tidningar

Nya förordningar för producentansvar för förpackningar och tidningar har antagits. Ändringarna i förordningarna kräver att 100 % av bostäderna ska ha bostadsnära insamling av förpackningar och tidningar senast 2025. Idag finns ett utbyggt insamlingssystem, 4-fack, när det gäller villor och fritidshus. När det gäller lägenheter så har inte alla tillgång till full sortering i sina miljöhus/miljörum. Utbyggnad av detta kommer att ske under de kommande åren.

Vid framtida planering är det viktigt att tänka på framkomlighet av renhållningsfordonen där backning ska undvikas.

Bolaget bedömer att antalet återvinningsstationer, som idag drivs av Förpacknings- och Tidningsinsamlingen (FTI AB), kan minskas de kommande åren, men att 15-20 stycken behöver finnas kvar på strategiska platser i kommunen. Anledningen är att det bland annat åligger producenterna att samla in så kallade skrymmande sällanförpackningar inom rimligt avstånd från bostäderna. Detta är något som måste finnas med i planering av nybyggnation och vid förändringar av befintlig bebyggelse.

Utbildning

Kommunal utbildning

De flesta av grundskolorna i Kristianstad stad utnyttjas till sin fulla kapacitet och det finns ett uppdämt behov av såväl fler grundskolor som fler förskolor. Idag finns det paviljonger uppställda på flera skolor och förskolor i staden som tillfällig lösning för att fylla platsbehovet. Det anses mest fördelaktigt att satsa på en utbyggnad av nya skolor. En utbyggnad av befintliga skolor är sällan aktuell eftersom fler elever, utöver fler lektionssalar, även ställer krav på större matsal och mer utemiljö m.m. vilket är svårt att realisera.

Förskolor

Under 2019 fanns det strax över 4800 barn i förskoleåldern och 28 kommunala förskolor inom planområdet. Kommunen har tagit ett beslut att arbeta med konceptförskolor med 4, 6 eller 8 avdelningar. För förskolorna ingår bland annat riktlinjer för utformningen av utemiljön och med rekommendationer kring 40 m² friyta/barn. I samtliga delområden förutom Näsby och Västra förstaden, råder enligt BUF ett stort behov av nya förskolor eller fler avdelningar inom de närmsta två mandatperioderna. En del förskolor utreds och planläggs det redan för, som Hammar, Paletten och Sommarlust. Andra står på väntelistan, som Vä/Öllsjö. En utveckling av nya bostadsområden kommer innebära ett ökat behov av förskolor i hela planområdet.

Grundskolor

I planområdet finns det idag strax över 6400 barn i åldern 6-15 och totalt 13 stycken kommunala grundskolor av varierande storlek. Enligt Barn- och Utbildningsförvaltningen (BUF) så har majoriteten av alla skolor inom planområdet nått sitt tak och kan inte ta emot fler elever.

Gymnasium

Inom planområdet finns idag 2100 ungdomar i gymnasieåldern. 1200 elever bor mer än 6 km från den kommunala gymnasieskolan de går på och är därmed berättigade busskort. Under 2018 pendlade över 350 gymnasieelever in till Kristianstad från omkringliggande kommuner. Totalt finns det fem kommunala gymnasieskolor. Gymnasieskolorna ligger i centrum, i Åsums fure eller nordöstra staden. Gymnasieskolan som ligger på Österäng är enligt BUF i stort behov av nya lokaler. Skolan har cirka 1000 elever och ligger idag centralt i stadsdelen Österäng, men är dåligt kopplat till resten av staden. Ett nytt förslag till placering av gymnasiet bör tas fram och utredas.

Särskola

Det finns fyra grundsärskolor i Kristianstad. Merparten av särskolorna är lokalintegrerade med grundskolorna i området. I delområdet för Kristianstad finns två gymnasiesärskolor.

Vuxenutbildning

Inom planområdet finns vuxenutbildningen i Kristianstad, vuxenutbildningen anpassar utbildning utifrån individens olika behov. Skolan erbjuder utbildningar till olika yrken. Man erbjuder även yrkeshögskola. På skolan finns också möjlighet läsa upp betyg i olika ämnen. Undervisning kan vara nätbaserad eller bedrivs den som samlad utbildning i klassrum, utbildningen sker dag- eller kvällstid. Skolans lokaler finns främst samlad kring kulturkvarteret i centrum. SFI undervisning finns på Wendes i Åsum och i centrala Kristianstad.

Övrig utbildning

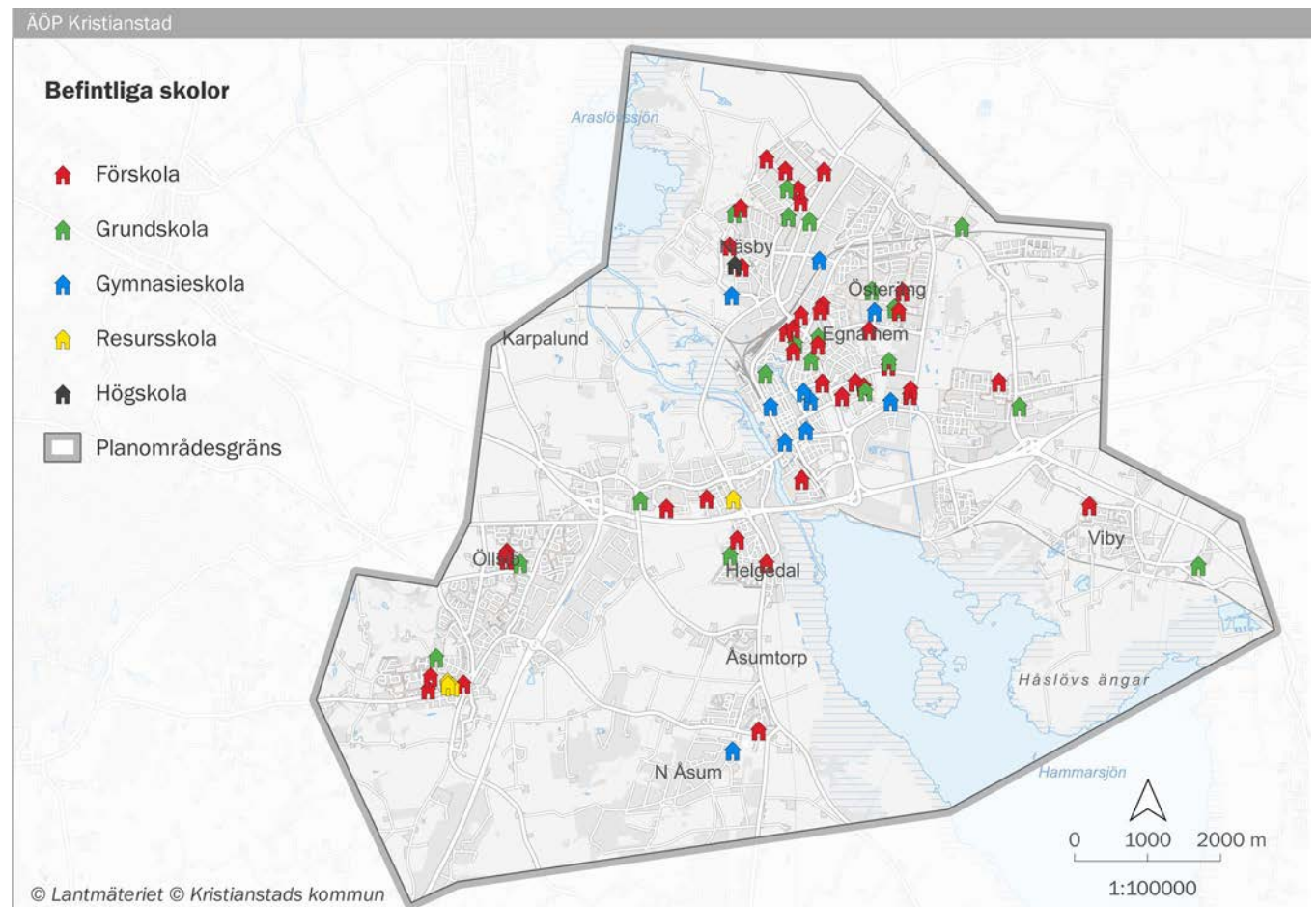
Fristående verksamhet

Inom centrala delarna av staden finns fristående utbildningar. Pedagogisk omsorg och förskola finns på 12 olika platser. I staden finns tre fristående grundskolor och fristående gymnasieskolor.

Högskola

Inom delområdet för Näsby ligger Kristianstad Högskola. På högskolan går cirka 14 000 studenter och det är den högskolan i Sverige med flest ansökningar. Här finns cirka 60 program och här hålls cirka 300 kurser. Högskolan har sedan 1995 sitt campus och utbildningslokaler i P6:s före detta regementsbyggnader. Högskolan har aviserat att de behöver nya

lokaler. Om nya lokaler ska ordnas inom campusområdet eller i någon annan del av staden är i nuläget uppe för diskussion.

Karta 4. Förskolor, skolor och högskola inom planområdet

Näringsliv och handel

Näringsliv

I Kristianstads kommun finns ungefär 9 000 registrerade företag. En stor andel av företagen är små, över 70 procent av företagen är enmansföretag utan anställda. Sett till branscher arbetar de flesta inom vård och omsorg/sociala tjänster, utbildning eller handel. Kristianstad har av tradition haft en arbetsmarknad bestående av en hel del tillverkande industrier, samt många jordbruksverksamheter. Det är branscher som idag minskar, samtidigt som tjänstesektorn ökar.

Det finns en efterfrågan på såväl mark som lokaler i kommunen. Ångamöllan är det senaste verksamhetsområdet att etableras. Sedan tidigare finns flera stora verksamhetsområden på Näsby Industriområde, Vilans industriområde, Hammars verksamhetsområde samt Öllsjös och Hedentorps verksamhetsområden.

Med ökad befolkning och trenden med fler etableringar av tjänsteföretag, ökar också behovet av arbetsplatser. Kontor har möjligheten att samordnas med bostäder, för att skapa variation i stadsdelarna och dessutom ge fler invånare närhet till arbetet. Att utnyttja bottenplan på flervåningshus till att kunna erbjuda service, fritidsaktiviteter eller tillhandahålla mindre butiker längs med stadens huvudstråk är

viktigt för att ge liv åt gatorna.

Kristianstad har en relativt stor in- och utpendling av arbetskraft. Den allra största andelen av invånarna i Nordöstra Skåne jobbar i Hässleholm/ Kristianstad eller Östra Göinge. En något mindre andel arbetspendlar till och från Malmö/Lund. Arbetspendlingen i Skåne har ökat kraftigt, mellan 1993 och 2013 var ökningen 60 procent. Trenden är att de lokala arbetsmarknaderna växer, (lokalt arbetsmarknadsområde innefattar Kristianstad/Hässleholm/Östra Göinge) vilket också ökar kraven på en fungerande infrastruktur. Med tågtrafiken utbyggd mellan Kristianstad och Malmö underlättas pendling, liksom att E22 blir

fullt utbyggd till motortrafikled utmed sträckan.

Utbildningsnivå har en avgörande roll för människors möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden. Högskolan i Kristianstad, precis som Krinova Incubator & Science park har en stor betydelse för såväl utbildningsnivå som företagsetableringar och den pågående strukturförändringen inom arbetsmarknadens olika branscher.

Handel

Service erbjuds både av offentlig och privat sektor. Den kommersiella servicen är beroende av samma befolkningsunderlag som den kommunala servicen,

Foto Kristianstads kommun Claes Sandén

och i de flesta fall är det en fördel om kommersiell och kommunal service är placerad i närheten av varandra.

Flera delområden i Kristianstad har stadsdelscentrum med såväl dagligvaruhandel som olika former av service. Gamlegården, Österäng och Vä är exempel på den typen av stadsdelar medan exempelvis Sommarlust och Bajonetten som är områden där förtätningsarbete pågår, har mindre tydliga centrum.

I Hammar växer en ny stadsdel fram med ett stort antal bostäder och ett nytt handelsområde. Utveckling pågår även av handelsområdet i Härlöv, med exempelvis etablering av större dagligvarubutik. Därigenom finns tre utpräglade handelsområden i Kristianstad, eftersom också stadskärnan har såväl dagligvarubutik som sällanköpshandel.

Kristianstad har både när det gäller dagligvaruhandel som sällanköpshandel ett försäljningsindex över 100 (Handelns Utredningsinstitut, HUI), vilket innebär att det säljs mer än vad invånarna konsumerar, alltså ett inflöde av kunder från andra kommuner. För närvarande, med de nya etableringarna och ett förändrat handelsbeteende hos konsumenterna med ökad e-handel, bedöms behoven vara begränsade för nya handelsytor i Kristianstad.

Vård och omsorg

Äldreomsorg

Av befolkningen över 65 år i planområdet bor idag 10 %, i demens- eller vård- och omsorgsboende. På boendena finns personal tillgänglig dygnet runt för att vid behov hjälpa till med omvårdnaden.

I Kristianstad stad finns idag 16 boenden inom äldreomsorgen. 10 av boendena är vård- och omsorgsboenden. Fyra stycken är demensboenden och två är korttidsboenden. Bland korttidsboendena finns även ett växelvisboende, vars syfte är att bland annat fungerar som avlastning för hemmet.

Utöver de ovanstående boendeformerna finns det även Trygghetsbostäder. En trygghetsbostad är ett alternativ när behovet av stöd är för stort för att bo själv i det egna hemmet, men det fortfarande är möjligt att till stor del klara sig själv. I en trygghetsbostad ska det erbjudas möjlighet att äta lunch i en gemensam lokal i huset eller i närheten, i övrigt fungerar boendet som en hyresrätt.

Utöver boende så finns det i Kristianstad stad åtta olika mötesplatser för seniorer tillgängliga. Dessa är en del av kommunens förebyggande och hälsofrämjande arbete. På mötesplatserna arbetas det utifrån folkhälsomyndighetens fyra hörnpelare: social gemenskap, delaktighet, fysisk aktivitet och

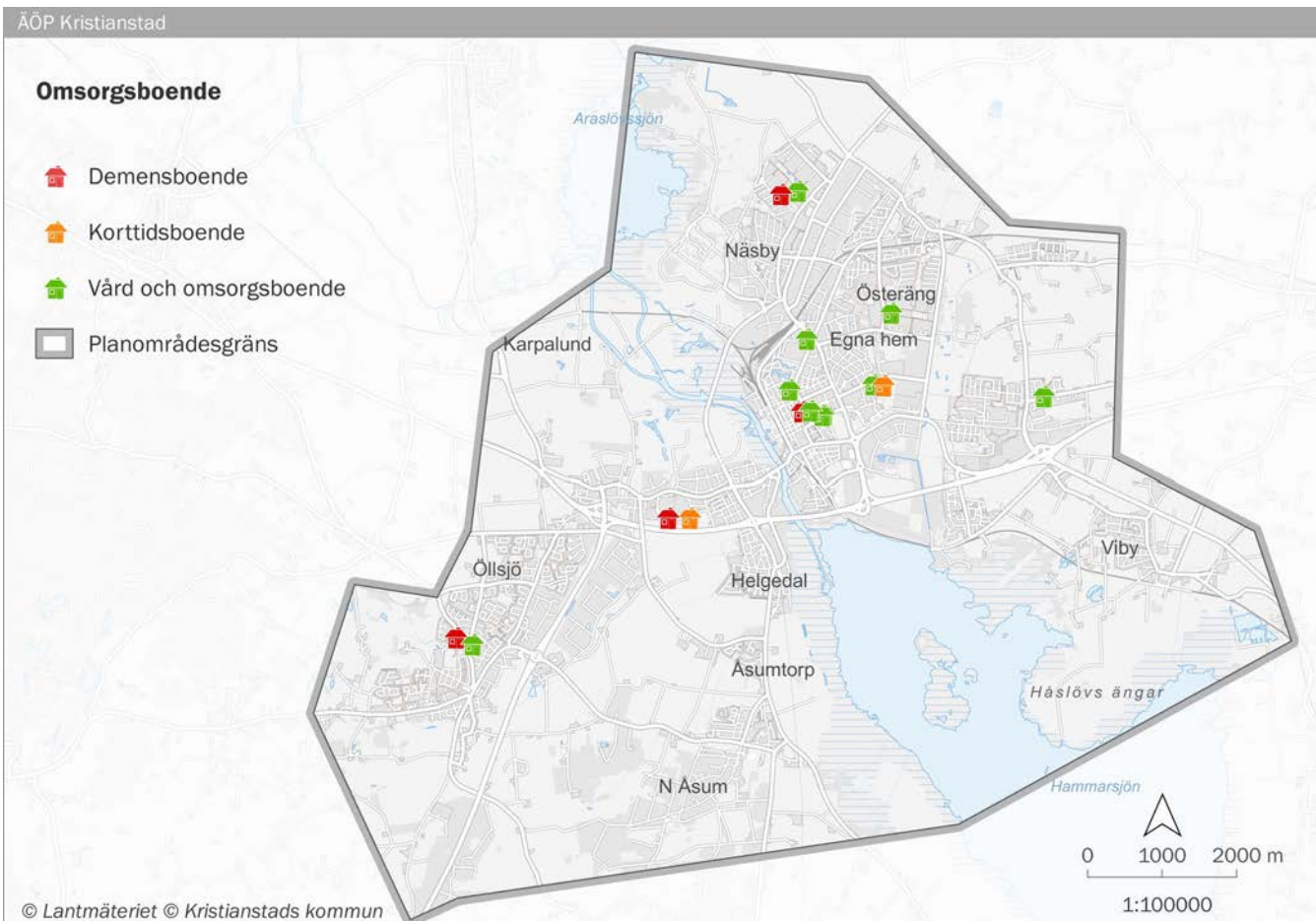
goda matvanor. Mötesplatserna är främst koncentrerade till centrum och Östra centrum och det saknas mötesplatser helt i delområdena Söder, Västra staden, Åsum/Hedentorp och Viby/Hammar.

Funktionsnedsättning

Inom lagen för stöd och service finns tre olika huvudformer av bostadstyper när någon har blivit beviljad "bostad med särskild service för vuxna". Det är "Gruppboende", "Serviceboende" och "Annan särskilt anpassad bostad". Därunder finns olika varianter på bostäder, till exempel "träningstidningsbostad". När någon har blivit beviljad "bostad med särskild service för vuxna" så ingår omvårdnad som ska tillgodose de enskilda personernas individuella, psykiska, fysiska och sociala behov. Varje individ ska ges möjlighet att utifrån önskemål och förmåga använda det utbud som finns av fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter.

I Kristianstad finns cirka 13 gruppboendestäder, där personer med omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov kan välja att bo. Här finns mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal. Det finns 10 serviceboendestäder, där varje Serviceboende består av ett antal lägenheter. Lägenheterna har tillgång till gemensam service och fast anställd personal. Dygnet-runt-stöd utifrån den enskildes behov erbjuds i den egna lägenheten. Den sista kategorin "Annan särskilt anpassad bostad" avser bostäder som har en viss grundanpass-

ning till funktionsnedsatta personers behov, men utan fast bemanning. Stöd som personlig assistans och ledsagare kan ges. Hemtjänst kan också beviljas enligt socialtjänstlagen.

Karta 5. Omsorgsboenden inom planområdet

Samhällsviktig verksamhet

En översiktsplan ska belysa de olika riskfaktorer för människan och miljön som finns inom planområdet (läs mer under Miljö, Risk och hälsa). Det är i huvudsak andra myndigheter som har till uppgift att säkerställa att invånarna får den hjälp, vård och stöd som behövs vid en eventuell olycka eller nödsituation. Här nedan kommer en kortare beskrivning av några viktiga samhällsfunktioner; sjukvård, räddningstjänst, polis och reningsverk. Det finns fler samhällsviktiga verksamheter, som t.ex. energiförsörjning och energiproduktion, vägar och järnvägar men de beskrivs mer under andra rubriker i dokumentet.

Centralsjukhuset Kristianstad CSK

I den östra delen av staden ligger Centralsjukhuset Kristianstad, som är ett av två centralsjukhus i Skåne nordost och tillhör en av de fem hälso- och sjukvårdsförvaltningarna i Skåne. På sjukhuset arbetar över 2000 personer med allt från operation, akutsjukvård till förlossning och cancerbehandling.

Vårdcentraler och allmänmedicin

Det finns 8 stycken vårdcentraler väl utspridda inom planområdet för Kristianstad, där hälften drivs av regionen och andra hälften är privata. Dessutom finns det några kliniker som tillhör kategorin allmänmedicin. Inom planområdet för Kristianstad finns dessutom både privata mottagningar och allmänna,

som drivs av regionen. Här finns allt från barnavårdscentraler, blodcentral, ortopedier, psykologer, ungdomsmottagning med flera.

Räddningstjänst

Räddningstjänsten är den verksamhet som ansvarar för brandskyddsfrågor, operativ räddningstjänst, krishantering och samordningen av skydd mot olyckor. Räddningstjänsten arbetar med att minska och minimera effekterna av olyckor med hjälp av tillsyn, utbildning och information. Räddningstjänsten hjälper och stödjer de människor som har råkat ut för bränder eller andra nödlägen. Kristianstad räddningstjänst ligger i delområde söder, precis intill av- och påfarten från E22.

På räddningstjänstens brandstation i Kristianstad finns det cirka 75 heltidsanställda brandmän och det är beredskap dygnet runt alla dagar om året. På Kristianstads brandstation är alltid en brandingenjör, en brandmästare, en brandförman och sex brandmän i beredskap.

Räddningstjänsten har också som uppgift att vara delaktig inom samhällsplanering och göra riskbedömningar. Räddningstjänsten har värdefull kunskap om olycksrisker, riskreducerande åtgärder samt utgör kommunens resurs i riskhantering. Räddningstjänsten har också bred erfarenhet från inträffade

olyckor, tillgång till lokal olycksstatistik och god lokal-kännedom. Dessa kunskaper är viktiga att använda i fysisk planering.

Polis

Inom planområdet för Kristianstad finns ett polis-kontor i delområde Centrum. På kontoret är det bland annat möjligt att anmäla brott, lämna in hittegods och ansöka om pass/nationellt id-kort. Målet för rättsväsendet (polisen) är att säkerställa den enskildes rätts-säkerhet och rättstrygghet.

Centrala reningsverket (CRV)

Söder om Björkhem ligger Kristianstads Centrala reningsverk. Reningsverket kan idag hantera avlopp från motsvarande cirka 160 000 personer (mycket av avloppsvattnet kommer från andra källor än hushåll). CRV tar även emot lakvatten från Härlövsdeponin, Åhus och ett tjugotal mindre samhällen i kommunen. CRV belastas också av en betydande mängd industriellt avloppsvatten. För att klara av framtida utbyggnader av staden och dess reningsbehov så ska reningsverket byggas ut så att det kan hantera avlopp från motsvarande ytterligare 100 000 personer. Ombyggnaden beräknas vara klar till 2024 och därefter finns planer på att reningsverket även ska kunna rensa bort mikroplaster. Reningsverket förbereds också för att kunna rensa bort läkemedelsrester.

2.4 Trafikinfrastuktur

Som underlag till Ändringen av översiktsplanen (ÄÖP) Kristianstad stad ligger dels Trafikstrategin för Kristianstads kommun som antogs 2016-06-21 och Trafikplanen för Kristianstads kommun som antogs 2019-03-20.

Förutsättningar

Stadens geografi har formats mycket av omgivande vattendrag som också skapar speciella förutsättningar för trafiknätet och dess struktur. När Kristianstad grundades anlades staden med två torg, två relativt breda parallella huvudgator och utanför dessa två smala bakgator och två nu försvunna vallgator samt två par tvärgator på ömse sidor om de båda torgen.

År 1865 invigdes den första järnvägslinjen i Kristianstad och den gick mellan Hässleholm och Kristianstad, vidare till stambanan. Som mest har staden haft sju järnvägslinjer.

Fram till 1969 fanns bara en bilbro över Helge å, Långebro bro. År 1969 byggdes en ny förbifart, nuvarande E22, på den gamla järnvägsbanken på Vilan, genom udden österut över Helge å, vilket innebar en stor avlastning för vägarna i staden. Trafiktrycket ökade, vilket ledde till att 1989 byggdes Härlövsängaleden. Härlövsängaleden, Snapphanevägen och E22:an bildade nu en yttre ring kring staden. Idag finns det fyra överfarter över Helge å,

varav en är endast för gående och cyklister. I centrum infördes år 1984 gågator.

Järnvägen med tillhörande bangårds- och stationsområde skapar svårforcerade hinder. Även E22 är en barriär mellan de norra och södra delarna av staden samtidigt som vägen är en tillgång för trafiksystemet.

Foto från Lars Karlssons samling

Nationella & regionala järnvägar/vägar
Skånebanan, Blekinge Kustbana och Åhusbanan är de järnvägar som trafikerar Kristianstads C. Väg E22, riksvägarna 19 och 21 samt väg 118 utgör stommen i vägsystemet i Kristianstads kommun och knyter ihop

många av kommunens basorter och tätorter med varandra och med centralorten Kristianstad.

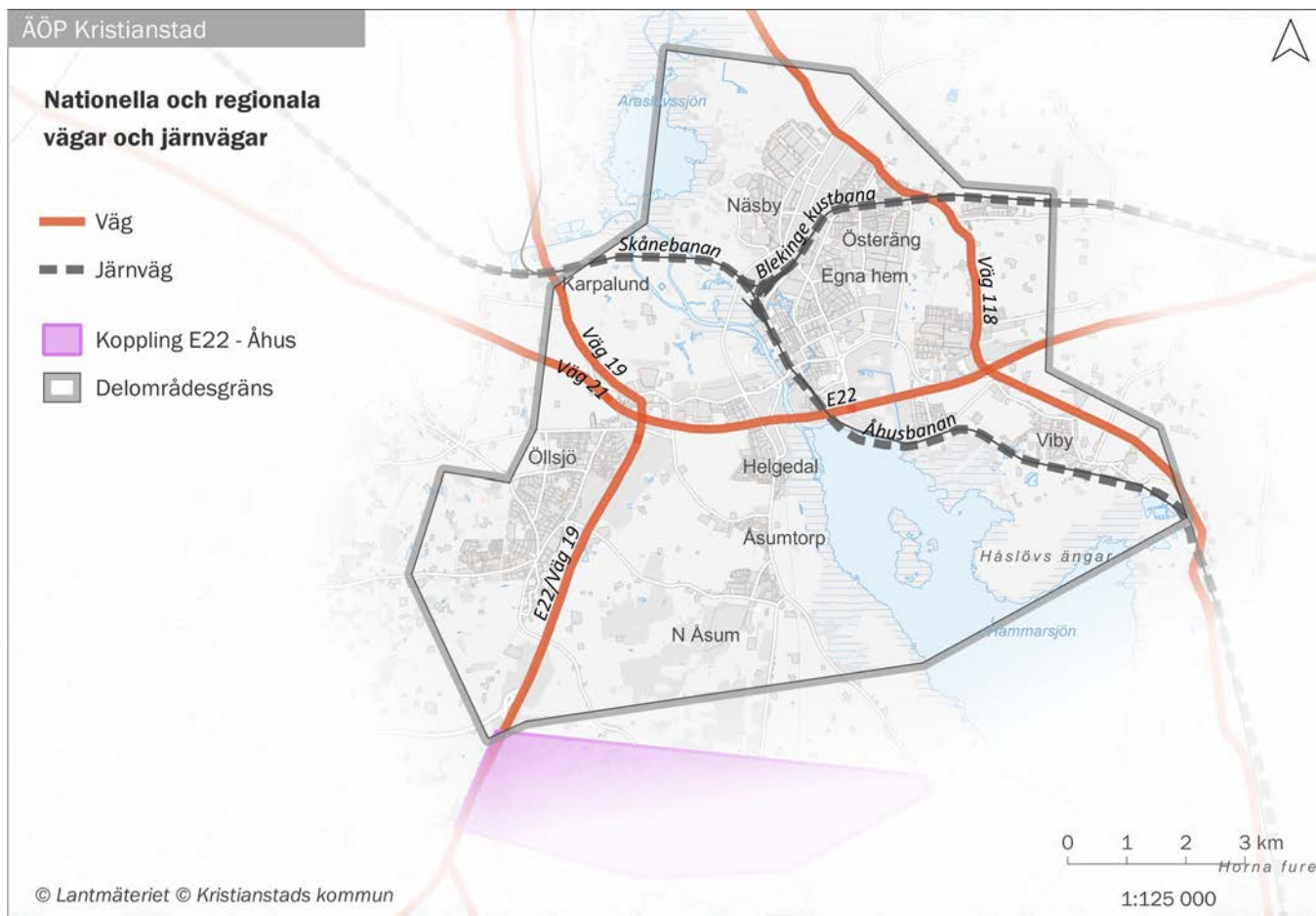
E22, väg 19, 21 och 118 är även klassade som funktionellt prioriterat vägnät av Trafikverket vilket innebär att det är av särskild vikt för nationell och regional tillgänglighet. I det utpekade vägnätet är Trafikverket restriktiva till åtgärder som påverkar framkomligheten, tillgängligheten eller säkerheten negativt.

Skånebanan

Skånebanan är en enkelspårig järnvägslinje som trafikerar Helsingborg – Kristianstad med person- och godstrafik. Skånebanan är klassad som riksintresse och förbinder Väst kustbanan, Södra Stambanan och Blekinge Kustbana. Kapaciteten på Skånebanan är ansträngd och sträckan Hässleholm – Kristianstad är en av de mest belastade enkelspårsträckorna i Sverige. Hässleholm och Kristianstads kommun anser att det är väldigt viktigt att sträckan byggs ut till dubbelspår och är med och samfinansierar detta. Sträckan finns dock inte med i Nationell plan för transportsystemet 2018-2029.

Blekingekustbana

Blekinge kustbana är en enkelspårig järnväg mellan Kristianstad och Karlskrona. Banan elektrifierades år 2007.

Karta 6: Nationella vägar och järnvägar inom planområdet

Åhusbanan

Åhusbanan går mellan Kristianstad och Åhus hamn, idag används inte banan regelbundet (fram till 2018 gick ett godståg i veckan). Enligt Tågstrategiskt underlag Skåne 2050, som Region Skåne tagit fram, så går det att köra persontrafik på banan, det krävs dock viss ombyggnad.

E22

Trafikverket har byggt om E22 till motorväg i ny sträckning mellan Sätaröd och Vä med en trafikplats söder om Vä som kopplar på gamla väg E22. Trafikverket ska inom kort starta igång projektet med väg 19 på sträckan Härlöv-Karpalund, där första steget är att ta fram en vägplan. Kommunen kommer att ha en fortsatt dialog med Trafikverket i det arbetet på utformning och anslutningar. Trafikverket kommer att bygga om E22 till motorväg i befintlig sträckning mellan Fjälkinge och Gualöv, byggstart är planerad till år 2022.

Koppling mellan Åhus och E22

I FÖP 2009 finns två alternativa vägsträckor utpekade som förslag till koppling mellan E22 i väster och Åhus. I en översiktlig trafikstudie som gjorts i samband med trafikplanen så konstaterades bland annat att de genomförda analyserna inte gav tillräckligt motiv för en helt ny väg mellan Åsumvägen och E22. I trafikplanen finns däremot ett stort område utpekad (söder

om planområdet för ÄÖP) för en Åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för kopplingen mellan Åhus och E22.

Väg 19

Trafikverket har som avsikt att på sikt bygga om väg 19 mellan Ystad och Broby till en mötesfri landsväg. Ombyggnad av sträckan Bjärlöv - Broby, till mötesfri landsväg 2+1 med hastighetsstandard 100 km/h för förbättrad tillgänglighet, trafiksäkerhet och framkomlighet, är planerad med byggstart tidigast år 2020. På sträckan Kristianstad-Bjärlöv har flera olika sträckningar studerats i olika skeden. Sträckan är med som ett prioriterat stråk att utreda i den regionala infrastrukturplanen för perioden 2018-2029, beslutad 2018-12-11, även sträckan Kristianstad - Ystad ligger som objekt att utreda.

Väg 21

Väg 21 går mellan Kristianstad och Helsingborg och är en viktig länk mellan nordöstra och nordvästra Skåne. På sträckan mellan Vankiva och Önnestad planerar Trafikverket viltåtgärder i form av en viltpassage samt viltsäkringsåtgärder som viltstängsel och färister. Byggstart är planerad till år 2019.

Väg 118

År 2005 mötesseparerades väg 118 delvis mellan Kristianstad och Horna. Trafikverket har tagit fram en åtgärdsvalsstudie på sträckan mellan Åhus Tåppet-

leden och trafikplats Hammar. Studiens syfte är att ta ett helhetsgrepp över trafiksäkerhet, framkomlighet och tillgänglighet. Vägen utgör ett starkt regionalt busstråk som trafikeras av Skånetrafiken och det finns ett antal busshållplatser inom utredningsområdet som inte är lämpligt utformade. De åtgärder som föreslås innebär förbättrad framkomlighet och bättre trafiksäkerhet för kollektivtrafiken och resenärerna men även för övriga trafikanter i samband med korsningsåtgärder.

Noder, Gång- och Cykelvägar

Noder

Noderna i staden utgörs av befintliga knutpunkter i transportsystemet där det är möjligt att lätt byta transportslag.

- Vid Kristianstads C angör alla bussar och tåg som går till Kristianstad, cykelvägar från alla väderstreck angör stationen
- CSK ligger längs Kristianstadslänken där flera olika linjer trafikeras, det finns cykelväg dit och vissa servicefunktioner i sjukhuset och apoteket.
- Trafikplats Vä har busshållplatser på ramperna för bussar bl a till Malmö, lättillgänglig pendelparkering och servicefunktionerna ligger ca 300 m från närmsta hållplats.
- Hästtorget ligger i centrum längs Kristianstadslänken, flertalet bussar angör hållplatsen och cykelvägar från alla väderstreck till hållplatsen

finns.

- Vid Hammar/C4 shopping finns en nod där flera busslinjer trafikeras hållplatsen, det finns cykelväg dit och servicefunktioner finns i C4 shopping.

Gångvägar

I staden består gångnätet till stor del av trottoarer längs gatorna. Kring handelsstråken i centrala Kristianstad är det idag gågator. Trafikslaget gång skiljer sig till stora delar från övriga trafikslag. Räckvidden är mindre, och den som går är känslig för omvägar och hinder av olika slag. En attraktiv miljö kan förändra vägvalet, likaså otrygga eller osäkra miljöer.

Ett tungt skäl till att satsa särskilt på gångtrafiken är att de flesta resor som görs delvis sker till fots och att man genom att planera för fotgängare gynnar alla. En barriär för gående är bilgator med höga trafikflöden, där kan det vara svårt att passera och passage kan ibland ske med viss risk. På platser där man vill främja folkliv och möten kan högtrafikerade vägar ha en negativ påverkan.

Cykelvägar

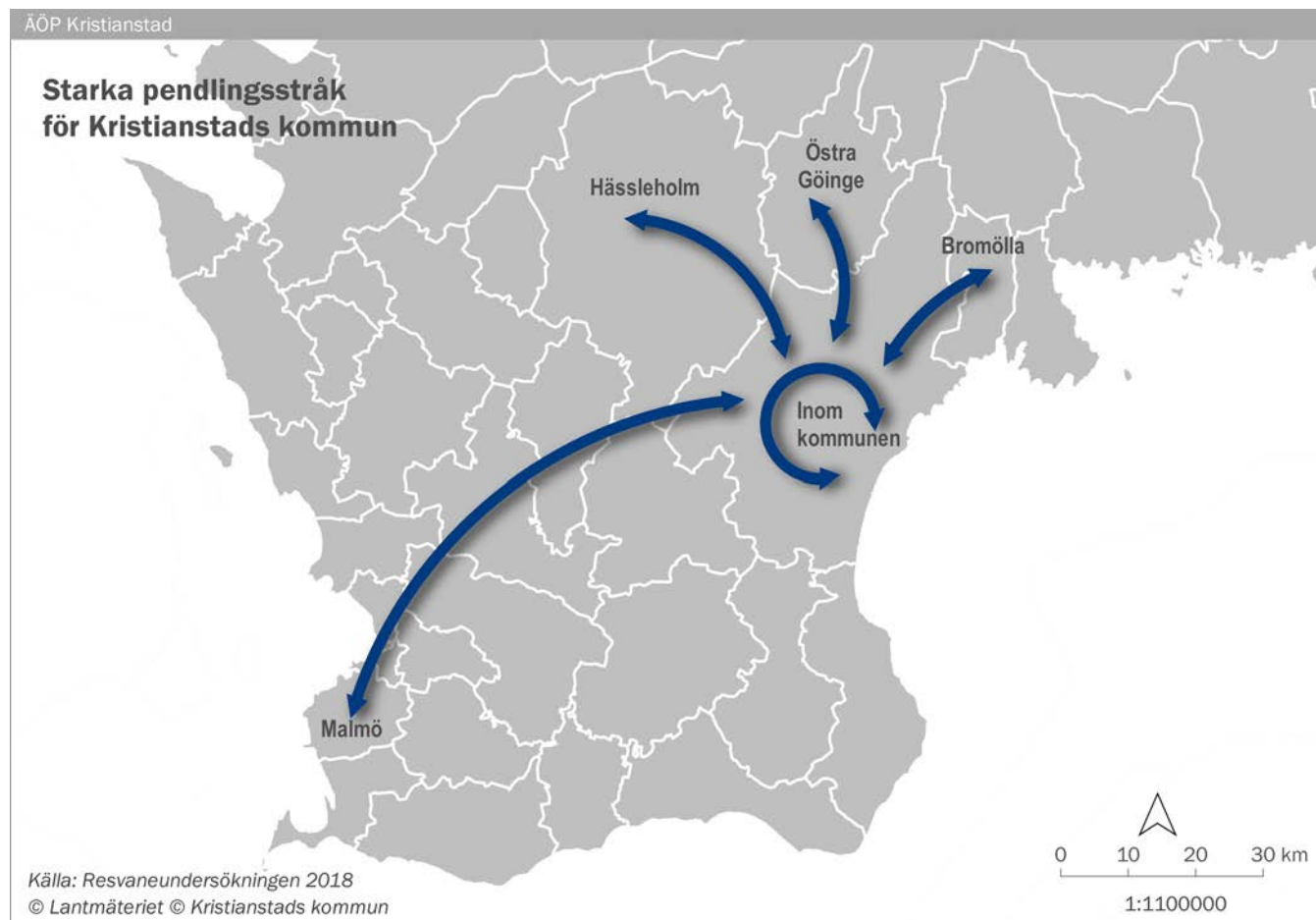
I Kristianstad stad finns det idag sammanlagt cirka 164 kilometer cykelväg. Ett bekvämt cykelavstånd anses ofta vara upp till 5 kilometer. I Kristianstad är avstånden relativt korta och nästan hela staden rymms

inom en radie på 5 kilometer från centrum, undantaget delar av Vä, och Viby som ligger strax över 5 kilometer (fågellavstånd) från centrum. Många av målpunkterna i Kristianstad ligger i eller kring de centrala delarna av staden, men vissa målpunkter ligger även i ytterområdena. Det är därmed generellt ett bra cykelavstånd för resor till och från centrum, men från ytterområde till ytterområde kan avstånden uppfattas som för långa att cykla.

En av Sveriges nationella cykelleder, Sydostleden, går genom centrala staden. Kristianstad är därmed en viktig nod på leden som behöver hålla hög servicegrad när det gäller cykelparkering och funktionella cykelvägslösningar runt Kristianstad C.

Enligt RVU (Resvaneundersökning) Skåne (2018) genomförs en stor del av de korta resorna med bil. Ju längre avståndet för resan är desto mindre andel cyklar. I kommunen i stort genomförs 11 % av resorna med cykel. Av resorna under 1km så utgör cykeln 35 % av transportmedlen.

I Kristianstad tätort finns både friliggande cykelvägar genom grönområden samt på gamla banvallar, liksom separerade cykelvägar utmed vägar och gator i tätorten. Detta separerade cykelnät kompletteras med cykling i blandtrafik på de lågtrafikerade gatorna.

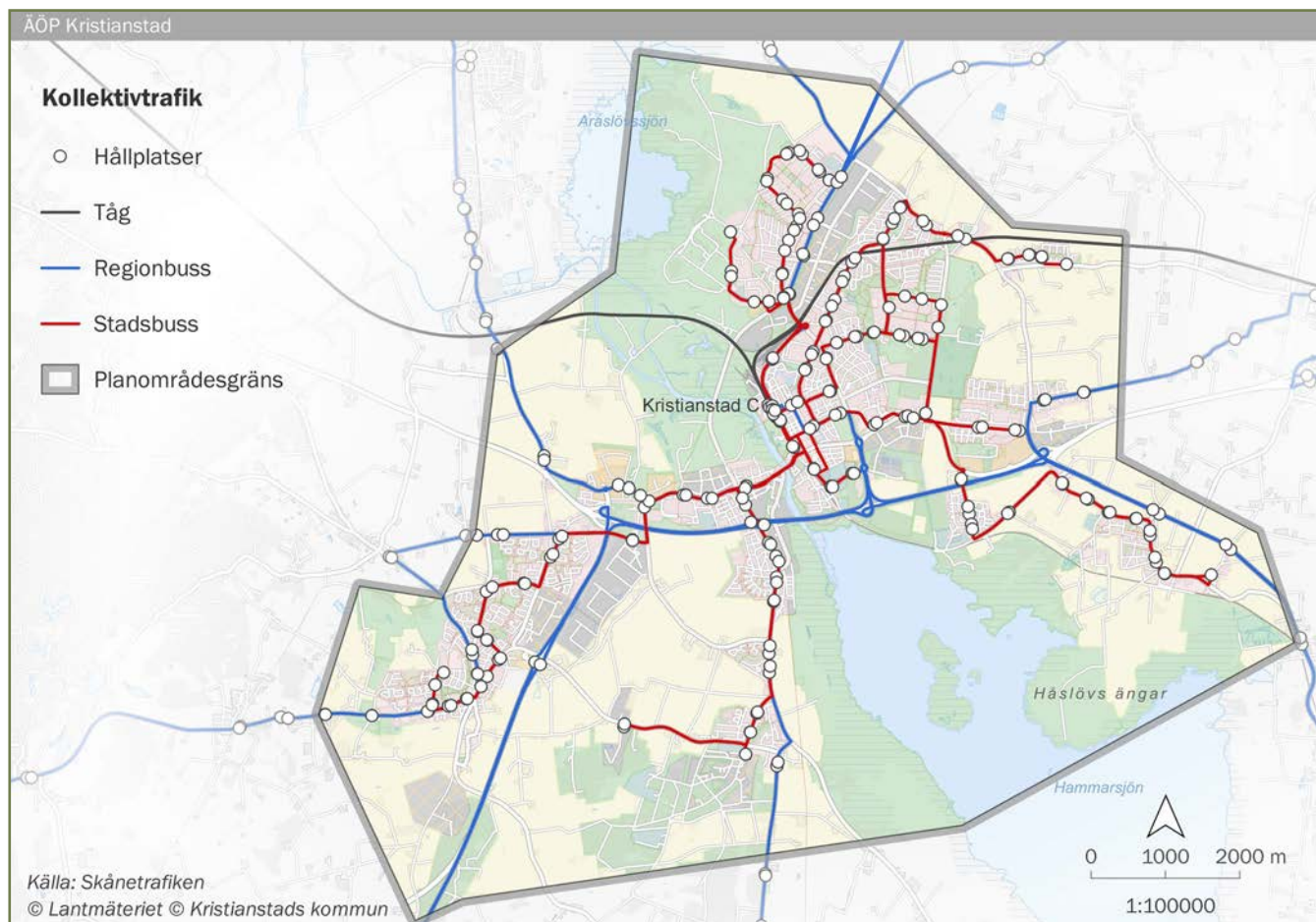

Karta 7. Regionala pendlingsstråk i Skåne.

Kollektivtrafik

Region Skånes målbild för trafikutvecklingen i Kristianstad är att tågtrafiken ska öka och att där år 2035 ska gå 7 tåg i timmen från Kristianstad C. Region Skåne planerar för både Öresundståg, Öresundspendel, Pågatåg och tåg på Markarydsbanan upp till Göteborg. En förutsättning för att utvecklingen ska kunna ske som Region Skåne planerar är att det byggs ut till fyra spår mellan Hässleholm och Lund samt dubbelspår mellan Hässleholm och Kristianstad. För att Kristianstad C ska klara av Skånetrafikens målbild för trafikutvecklingen behövs ytterligare ett spår samt en perrong. Mark för ett nytt spår och ny perrong behöver reserveras i planförslaget, för att inte nybyggnation intill spåren på sikt hindrar en ökad tågtrafikering till Kristianstad station.

I Kristianstad finns fyra stadsbusslinjer. Utöver stadsbussarna går det även regionbussar och expressbussar till och från Kristianstad. Närheten till en hållplats är god i Kristianstad, 93 % av stadens befolkning har en busshållplats/station inom 400 meter fågelvägen. Exempel på områden där kollektivtrafiken bör förbättras är delar av Hammar, Ångamöllan, delar av Vä och Öllsjö.

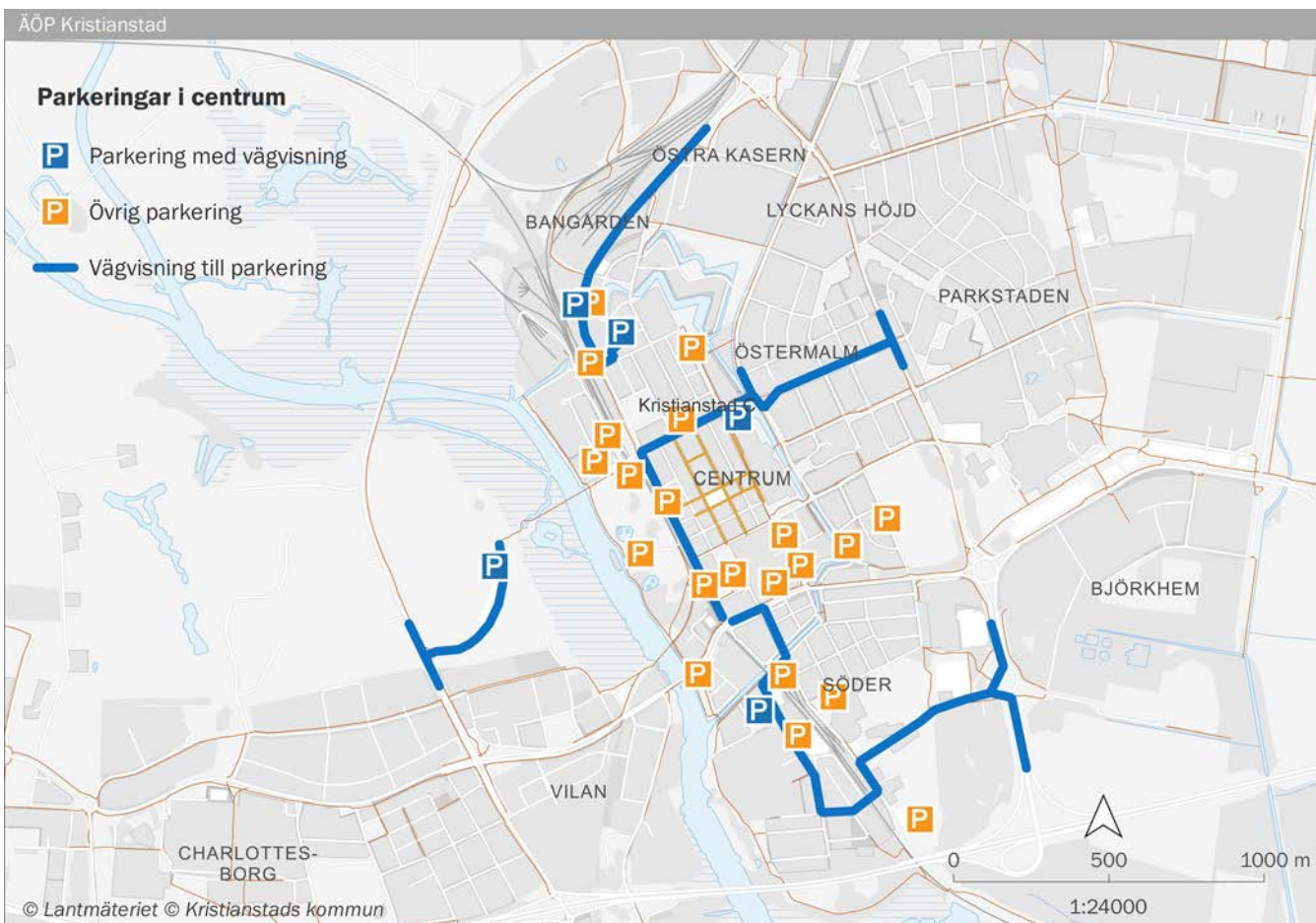
Karta 8: Kollektivtrafik inom planområdet

Bil

Biltrafiken är mer ytkrävande än de andra trafikslag och dess energiförbrukning är betydande. Större vägar och gator utgör dessutom barriärer i tätorten, som blir svåra att passera för fotgängare och cyklister. Biltrafiken påverkar framkomligheten och trafiksäkerhet för andra färdmedel samt ger upphov till negativa effekter i form av buller, avgasutsläpp, trängsel och intrång.

Tillgången till parkeringsplatser har en avgörande inverkan för hur individer väljer att färdas till arbetet, det gäller även korta resor i stadsmiljö. God tillgång till parkeringsplatser innebär att fler väljer att ta bilen. I kartan visas de större parkeringsytorna i staden och hur de vägvisas.

Kristianstads kommun antog 2018 en parkeringsnorm. Parkeringsnormen är riktlinjer för hur många parkeringsplatser (cykel och bil) en fastighetsägare behöver anordna. Parkeringsnormen är framtagen för både bil och cykel, den är indelad i olika zoner för att anpassas till de olika förutsättningarna som finns inom kommunen. Det finns även möjlighet till flexibilitet i parkeringsnormen om fastighetsägare vidtar olika åtgärder.

Karta 9: Parkeringar i centrum

2.5 Grönstruktur

Översikt grön- och blåstrukturen i planområdet

Grön- och blåstrukturen utgörs av all permanent vegetationsklädd mark och vattenområden i och kring staden. Kristianstads kommun har 2017 antagit en grönstrategi och 2019 en grönplan som är viktiga underlag för grönstrukturen i ändringen av översiktsplanen för staden Kristianstad. I detta arbete togs det också fram tolv underlagsrapporter med kunskaps-sammanställningar och analyser av grönstrukturen i Kristianstads kommun. Dessa underlag har varit utgångspunkt för denna beskrivning.

Landskapets karaktär

Planområdet ligger i sin helhet i slättlandskapet på Kristianstadslätten med våtmarksområdena kring Helgeå i ett stråk genom staden. Naturligt är nivåskillnaderna små och varierar mellan 1 och 10 meter över havet i större delen av området med högre partier i nordöst vid Möllebacken (23 meter) och i väster vid Nävlingeåsens utlöpare (60 meter över havet). Genom invallningen av Nosabyviken ligger delar av staden under havets yta och lägsta punkten är 2,32 meter under havets yta.

Under 1700-talet var landskapet nästan helt trädritt och dominerades av ängsmarker kring Helgeå och åkermark på högre liggande marker. Staden var begränsad till området innanför vallarna/kanalerna.

Under slutet av 1800-talet och hela 1900-talet har staden vuxit kraftigt och med den har trädgårdar, parker och skogsplanteringar etablerats i området och ger idag landskapet ett mer varierat intryck än tidigare.

Vegetation

De centrala delarna av staden har många hårdgjorda ytor i form av gator, parkeringsplatser, industritomter och byggnader. Kristianstad stad har en trädkrone-täckning (den yta som, sedd från luften, utgörs av trädens kronor) på cirka 14 % vilket i jämförelse med andra städer är en mycket låg andel. Detta beror bland annat på att staden etablerats i ett öppet odlings- och beteslandskap samt att almsjukan och förtätningar av bebyggelsen gjort att många äldre träd och alléer avverkats. Unikt för Kristianstad är också de omfattande ytorna våtmark och öppna gräsmarker med betesmark och ohävdade före detta militära övningsområdena.

Grön och blåstrukturens karaktär

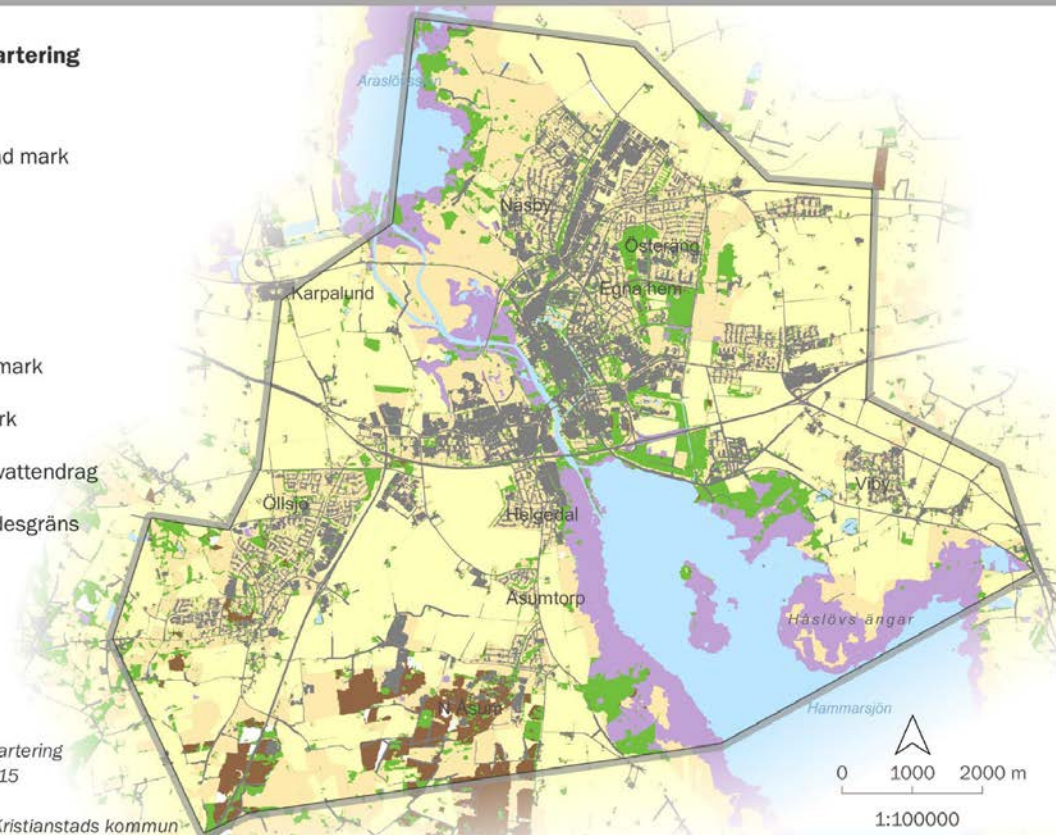
Som underlag för grönplanen har en sociotopkartering tagits fram som visar vilken typ av grönytor som finns och hur de används i och kring tätorterna. En buffertzona på 300 meter har lagts till runt tätorten för att få med grönområden som använts av de som bor i stadsranden. I denna analys är knappt hälften av ytan grön- eller blåstruktur, 10 % gaturum och resten åker samt industritomter och byggnader. Inom grönstrukturen är mindre än en fjärdedel kvalitativ grönyta i parker, natur- och rekreationsområden samt tätortsnära natur. Trädgårdar står för 32 % av grönstrukturen, svårtillgänglig tätortsnära natur för 20 % och 10 % är skydds-zoner, främst kring vägar och järnvägar. Alla grön- och blåytor bidrar till ekosystemtjänster medan de rekreativa kvaliteterna alltså främst finns på en fjärdedel av dessa ytor.

I stadens parker dominerar öppna klippta gräsytor och det enda större sammanhängande skogsbeståndet i staden finns i Björket. Större grönområden finns längs Helgeån vid Lillö-Isternäset och vid Näsbyfältet mot Araslövssjön i Nordväst. Stora delar av våtmarksområdet är svårtillgängligt även om åtgärder har gjorts för att öka tillgängligheten med Linnérundan och vid Ekenabben.

Olika tätorter och stadsdelar har olika mycket tillgång till grönstruktur.

Vegetationskartering

- Exploaterad mark
- Barrskog
- Lövskog
- Våtmark
- Jordbruksmark
- Öppen mark
- Sjöar och vattendrag
- Planområdesgräns

Källa: Vegetationskartering utförd av Metria 2015

© Lantmäteriet © Kristianstads kommun

Karta 10. Vegetationskartering

Formellt skyddad grönstruktur

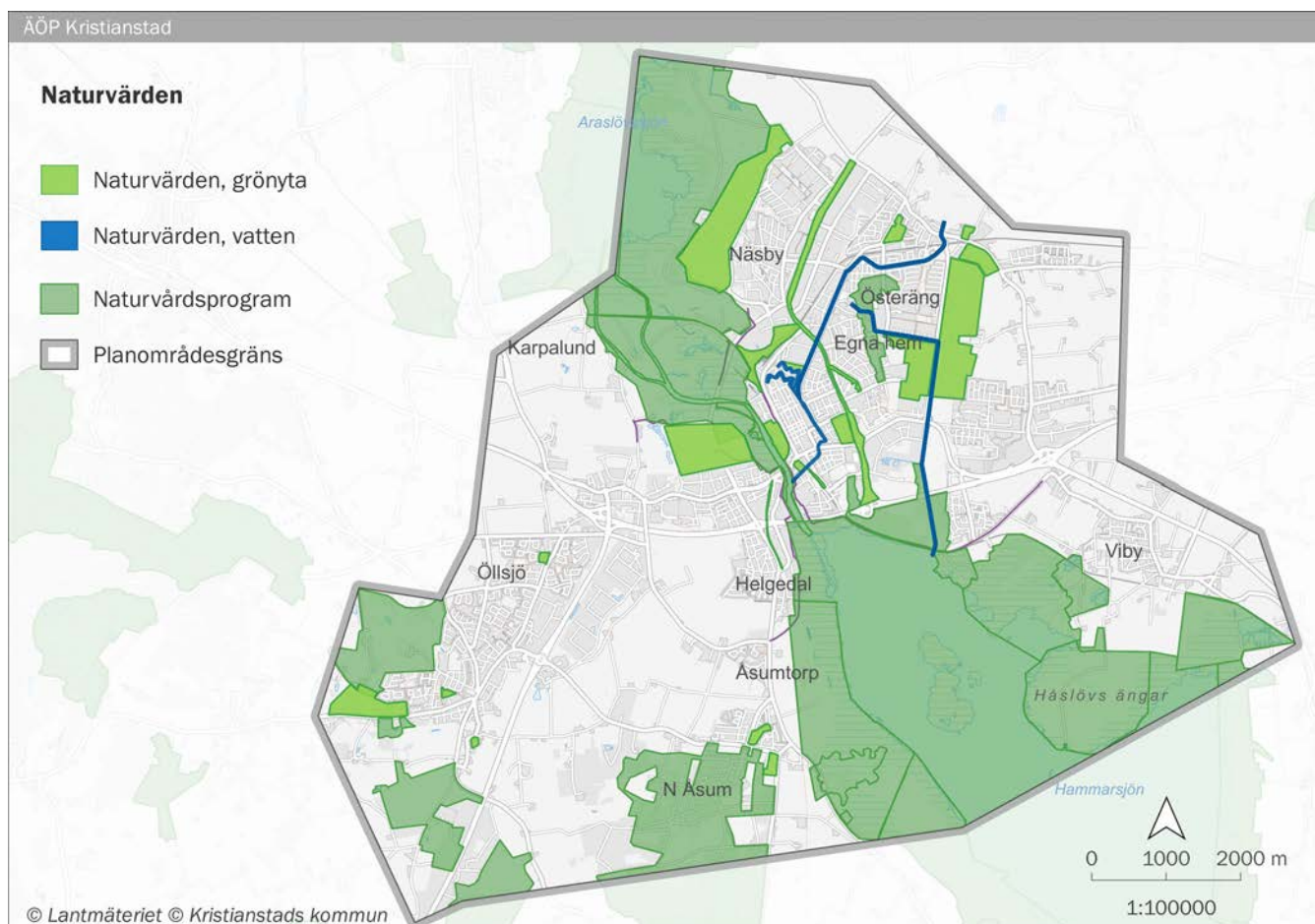
Stora delar av våtmarksområdet kring Helgeå är av riksintresse för naturvården (mer information under riksintressena) och dessutom utpekad som natura 2000 område (Europeiskt nätverk av värdefull natur) samt skyddat som naturreservat enligt Miljöbalken. De kommunala markområden som är skyddade som naturreservat ingår i naturvårdsfonden. Flertalet naturreservat är statliga medan ett reservat, Årummet, är skyddat som kommunalt naturreservat. Naturreservat innebär ett starkt skydd för naturområdet och kan bildas av staten eller kommunen. I samband med bildandet beslutas normalt om förvaltare, som t.ex. kan vara Länsstyrelsen eller kommunen.

Värden i grön- och blåstrukturen

Grön- och blåstrukturen har många värden som är viktiga att bevara och utveckla i den översiktliga planeringen. Ofta sammanfattas dessa värden i begreppet ekosystemtjänster som utgår från människans nyttor av ekosystemen.

Ekosystemtjänster

Det samlande begreppet ekosystemtjänster rymmer de nyttor som människan har av ekosystemen. Vi får rent vatten, mat, energi, råvaror, skydd mot erosion och vind, skugga, bekämpning av skadedjur m.m. Människor mår bra av att vara i trädgårdar, parker och naturområden, där tidigare generationers ansträngningar kan upplevas i relation till ekosystemtjänsterna. Människor lär sig nya saker, inspireras till musik, litteratur, film och så vidare. Ekosystemtjänsterna brukar delas in i fyra kategorier; stödjande, reglerande, försörjande och kulturella. Genom att kartlägga och beskriva de många ekosystemtjänster som finns i grönstrukturen ges en förståelse för mångfunktionaliteten. De traditionella ämnesområdena som berör grönstruktur är naturvård, kulturmiljövärd, friluftsliv och rekreation. Naturvärden finns ofta inom de stödjande tjänsterna. Det som är nytt med ekosystemtjänster är de reglerande tjänsterna som lätt glöms bort, kulturella värden samt de försörjande tjänsterna som ofta behandlas som ekonomiska värden där ett långsiktigt perspektiv är viktigt.

Karta 11. Naturvärden enligt kommunens naturvårdsprogram och kompletterande utredning i grönplanen.

Nedan följer beskrivning av fyra områden inom ekosystemtjänsterna som tidigare har beskrivits, naturvärden, det gröna kulturarvet, våtmarker och vattenområden samt rekreativa värden där en fördjupning görs av tillgänglighetsaspekter.

Naturvärden

Enligt kommunens naturvårdsprogram finns höga naturvärden längs Helgeåns lopp genom staden, i de båda sjöarna Araslövssjön och Hammarsjön, samt de omfattande strandängarna på Isternäset. Andra viktiga naturområden i anslutning till staden är Klackabacken väster om Vä, skogsområdena vid Ekenabben och norra samt södra Björket. I gällande naturvårdsplan för kommunen bedömdes inte naturvärden i tätbebyggda områden. En fördjupad studie av naturvärden i staden genomfördes därför inom arbetet med grönplanen för att ge en bättre bild av förutsättningarna. Viktiga områden i sammanställningen är Tivoliparken, Härlövs ängar och backar, Stordiket med kringliggande marker, grönytor längs Snapphanevägen, Bangårdsområdet, Kulltorps begravningsplats och Näsbyfältet.

Det gröna kulturarvet

Traditionellt har kulturmiljöarbetet varit koncentrerat till fornlämningar och bebyggelse och först de senaste decennierna har hela miljöer fått större uppmärksamhet. Det gröna kulturarvet är också ett

relativt sent tillkommit begrepp som vill uppmärksamma just kulturhistoriska värden i grönstrukturen. I arbetet med grönplanen gjordes en översiktlig sammanställning av områden med höga kulturhistoriska värden som sammanföll med höga naturvärden. Denna sammanställning har sedan fördjupats med en kulturhistorisk bedömning av hela planområdet där flera gröna kulturarv uppmärksammats. Mer information om det gröna kulturarvet finns under kulturmiljövärden.

Vattenområden och våtmarker

Kristianstad ligger i ett vattenrike med stora ytor våtmark, sjö och vattendrag längs Helgeå. Inne i staden finns kanalerna som viktiga vattenmiljöer med många ekosystemtjänster. Sjöarna och vattendragen inbjuder till båtfärder, fiske, fågelskådning och andra rekreativa aktiviteter. De säsongsvisa övervämmade fuktängarna och kärren erbjuder en rik biologisk mångfald med bland annat ett rikt fågelliv. Vattenmiljöerna erbjuder möjlighet till vattenrening och dämpning av höga flöden i Helgeå med tillflöden.

Rekreativa värden

I staden och dess omland finns många viktiga rekreativa områden. Den mest besökta grönytan är Tivoliparken som fungerar som hela stadens park. Närheten till bostaden och skolan är dock viktig och den mest frekventa rekreationen sker inom 300 meter. Därför

blir alla parker och grönområden viktiga för de boende och verkande i närområdet. Olika grönytor har dock olika kvaliteter och vid SLU Alnarp har det tagits fram en metod att karaktärisera upplevelsevärden för parker i åtta typer. Dessa har sedan kompletterats med ytterligare tre som används i strövområden. Vid en analys av stadens grönytor framgår det tydligt att de större områdena har fler upplevelsekvaliteter och att många av parkerna i Kristianstad är små och har få upplevelsekvaliteter. De större natur- och strövområdena som t ex Näsbyfältet, Ekenabben, Björket och Åsums fure blir därför viktigare (enligt underlag till grönplanen).

Viktiga strövstigar och vandringsleder finns bland annat i Linnérundan, Tivolirundan, Vattenrikeleden, leder på Näsbyfältet, Ekenabben, Björket, Åsumfältet och Åsums fure.

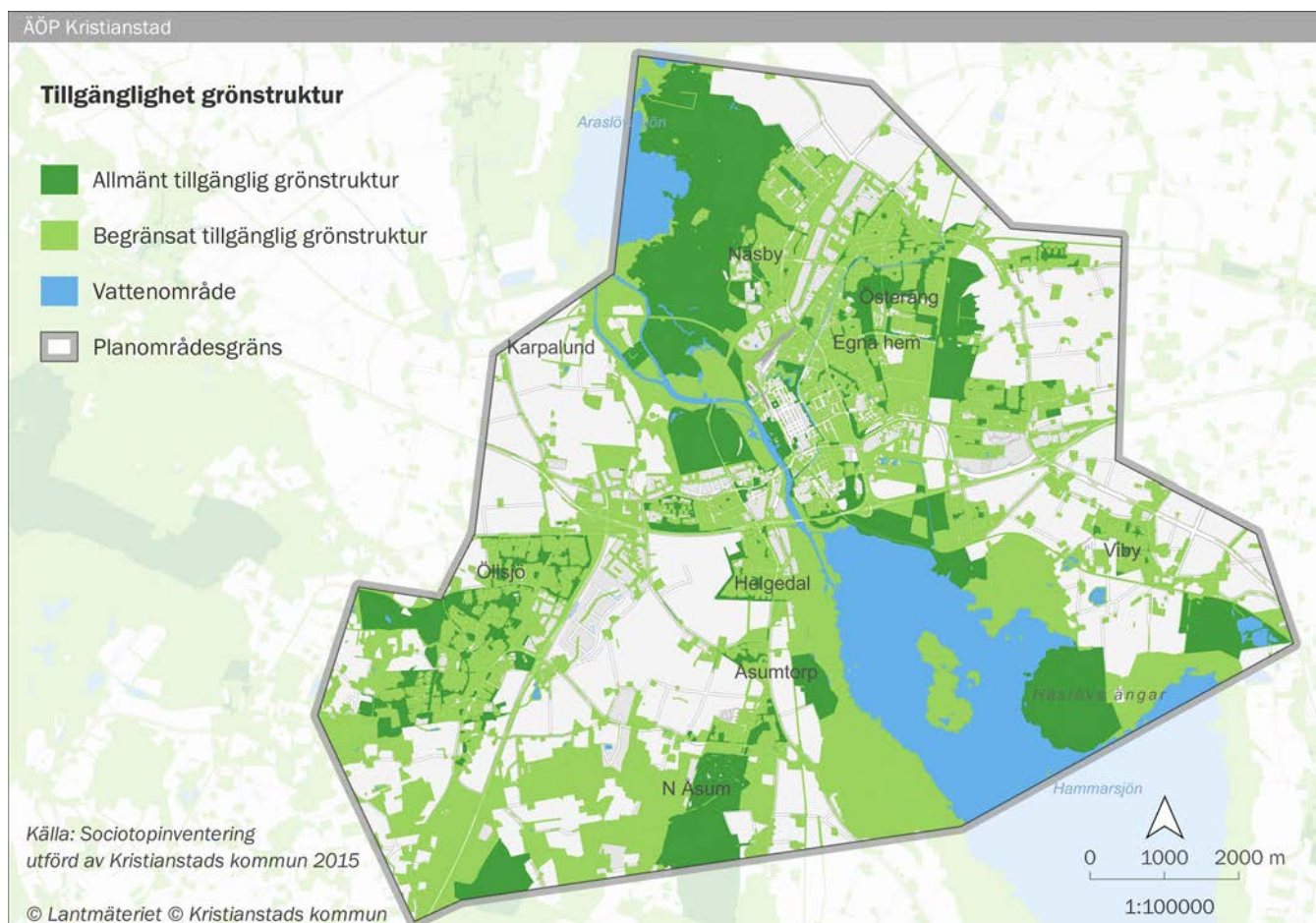
Tillgänglighet till grönstrukturen

Forskning vid Sveriges Lantbruksuniversitet visar på behov av grönytor nära bostaden och olika storlek på grönytor med olika avstånd för att tillgodogöra olika behov. Boverket rekommenderar att alla invånare har en park inom 300 meter från bostaden. Forskningen visar att här finns en brytpunkt då antalet besök i grönområdet minskar kraftigt då avståndet ökar. Speciellt gäller detta för barn, äldre personer och andra med nedsatt rörlighet. 94 % av alla invånare i staden Kristianstad har tillgång till grönytor inom 300 meter men många av grönyterna är små och erbjuder begränsade möjligheter till upplevelser och aktiviteter.

45 % av invånarna saknar parker och rekreationsområden (större än 5 hektar) inom 500 meter från bostaden. 27 % av befolkningen saknar större rekreationsområden (över 15 hektar) inom 1 kilometer från bostaden. (Enligt analyser i grönplanen. Notera att målet i grönplanen är mindre rekreationsområden över 10 hektar inom 2 kilometer).

Lekplatser och Skolgårdar

Det är särskilt viktigt att barn har nära till grönområden för sin lek och fysiska utveckling. Flera skolor och förskolor saknar ett grönområde inom 300 meter och många skolgårdar har en begränsad andel grönyta inom skolområdet. Lekplatser är viktiga mötesplatser för såväl barn som vuxna och kan också

Karta 12. Tillgänglighet till grönstruktur. Kartan bygger på analyser gjorda i sociotokarteringen av kommunen 2017, där även områden inkluderats som utöver utmarkerade slingor kan vara belagda med beträdansförbud.

stödja barns motoriska utveckling. Inom planområdet finns lekplatser inom kommunal parkmark, på skolor och förskolor samt inom privat kvartersmark (främst ABK och HSB).

Det finns cirka 45 kommunala lekplatser på parkmark i staden Kristianstad. Fördelningen av lekplatserna i de olika delområdena skiljer sig mycket åt. I Delområdet Västra staden finns endast en kommunal lekplats. Utifrån analyser som gjorts i Grönstrategin är det möjligt att se vilka bostäder som saknar en allmän tillgänglig lekplats. Om bara de kommunala lekplatserna räknas in så saknar över 50 % av stadens barn i åldrarna 0-15 år tillgång till en lekplats inom 300 m. Om de privata lekplatser och skolgårdar däremot inkluderas så minskar siffran till 8 %.

Boverket rekommenderar att skolbarn har tillgång till friytor för lek och rekreation. För förskolor rekommenderas 40 kvadratmeter per barn och för skolor 30 kvadratmeter. Dessa rekommendationer uppfylls för nästan alla skolgårdar i Kristianstad. En större utmaning är vilka kvaliteter friytorna har och där kan man se att andelen grönyta på skolgårdarna varierar mellan 17 och 57 %. Flera skolgårdar har alltså en stor andel hårdgjorda ytor med begränsade möjligheter till lek och aktiviteter. Särskilt yngre barn är känsliga för UV strålning och möjligheten till skugga är därför viktigt på förskolgårdarna. Antalet barn per

grönyta avgör vilket slitaget det medför på skolgården och rekommendationerna i yta är bland annat för att reglera att slitaget på vegetationen inte ska bli för stort.

2.6 Biosfärområde Kristianstads Vattenrike

Introduktion

Kristianstads Vattenrike är ett biosfärområde utnämnt av Unesco 2005. Det fungerar som ett modellområde för hållbar samhällsutveckling. I hela världen finns runt 700 biosfärområden varav sju ligger i Sverige. Vattenriket omfattar ungefär två tredjedelar av Kristianstads kommun. Här finns nästan alla svenska naturtyper i ett landskap som präglats av människan genom tiderna och som ger hemvist åt ett stort antal hotade arter. Vattenriket är 2 promille av Sveriges yta men här finns 20 % av landets rödlistade arter.

Den mäktiga Helge å flyter genom landskapet och fångar upp små vattendrag från åsarna och slätten. Vid Kristianstad buktar den ut i Araslövssjön och Hammarsjön innan den når Hanöbukten. Ån kantas av våtmarker och strandängar. Men Vattenriket är inte bara vått, här finns också lummiga ädellövskogar och torra sandiga odlingsmarker. Den omväxlande naturen ger många olika miljöer för djur och växter att leva i. Vattenriket är ovanligt artrikt och en riktig hot spot för hotade arter.

Uppdraget

Kristianstads kommun har åtagit sig att Vattenriket ska vara ett modellområde för hållbar utveckling - ett Unesco biosfärområde. Målet är ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart samhälle. För att nå dit behövs kunskap om landskapet och naturen. En viktig

Kristianstad Vattenrike, naturum. Fotograf: Patrik Olofsson/N

del i arbetet är att ta fram och sprida kunskap. Genom inventeringar, rapporter, samarbeten med forskare, konferenser och besökare på naturum Vattenriket. Tillsammans med föreningar, företag och markägare tas hållbara lösningar fram för att både bevara och nyttja landskapets värden. Nya våtmarker och att sanden rörs om är några exempel. Många arter och välfungerande ekosystem gör att vi klarar klimatförändringar och andra utmaningar bättre.

Genom att göra det lättare att uppleva naturen får vi fler med på tåget. Biosfärkontoret har ett tjugotal besöksplatser med fågeltorn, stigar och utemuseer. Naturum Vattenriket är kronan på verket med utställning, möteslokal, restaurang och ett stort programutbud. Här berättar vi om biosfärområdet och visar vägen ut i Vattenriket.

2.7 Jordbrukslandskap

Jordbrukslandskap

Planområdet för Kristianstad stad består till största delen av jordbrukslandskap. Kategorin innefattar Åkermark och Betesmark. I jordbrukslandskapet finns det gårdar eller mindre klungor av hus som ligger utanför det som räknas som sammanhållen bebyggelse. Jordbrukslandskapet har en värdefull landskapsbild och ett kulturlandskap som tillhandahåller flera viktiga funktioner, så som matförsörjning och livsmiljöer för biologisk mångfald m.m. Den svenska jordbruksmarken beräknas bli allt viktigare för livsmedelsförsörjningen i Sverige och världen framöver, kopplat till bland annat klimatförändringar och en ökad befolkning, vilket är ett viktigt perspektiv att väga in i diskussionen kring användningen av jordbruksmarken.

Enligt lagen "Lag (1979:425) om skötsel av jordbruksmark" regleras vad som är jordbruksmark enligt nedanstående:

"1 § Med jordbruksmark avses i denna lag sådan åkermark och betesmark som ingår i fastighet, som är taxerad som lantbruksenhet. Lag (1990:1392).

2 § Lagen är inte tillämplig på jordbruksmark

1. som ingår i fastighet, som har bildats för annat ändamål än jordbruk och som därefter inte har taxerats,

2. som enligt detaljplan eller områdesbestämmelser är avsedd för annat ändamål än jordbruk. Lag (1987:138)."

Enligt jordbruksverket (2013) får besluten kring markanvändning globala och långsiktiga konsekvenser, men de syns inte i ett lokalt och kortsiktig sammanhang. Trots lagstiftningens restriktiva hållning till exploatering på jordbruksmark påverkas besluten i stor utsträckning av kommunala markinnehav och externa intressens kortsiktiga efterfrågan på mark.

Enligt länsstyrelsen i Skåne (2015) ska exploatering av jordbruksmarken utgöra ett väsentligt samhällsintresse för att genomföras. Exploateringen ska bidra till strukturer som skapar långsiktig samhällsnytta. Långsiktig samhällsnytta skapas genom att planläggningen stärker de allmänna intressen som anges i plan och bygglagens 2 kapitel 2-4 §§. Om det inte finns annan möjlig mark att tillgå och exploatering behöver ske på jordbruksmark måste särskild vikt läggas vid de kumulativa effekter som uppstår. Hänsyn måste tas till exploaterings konsekvenser i ett mellankommunalt och regionalt sammanhang över tid.

Kristianstads jordbruksmark

Kristianstadsslättens sandmarker har använts för bete och odling i flera tusen år. Vidsträckta och öppna betesmarker dominerade slättlandskapet sedan för-

historisk tid och fram till slutet av 1800-talet. Då låg gårdarna samlade i byar vid de bättre markerna där man hade sina åkrar. Mellan byarna låg de gemensamma betesmarkerna där man ibland bröt upp tillfälliga åkrar. På dessa åkrar kunde man odla i ett par-tre år innan näringen i marken tog slut. Åkern lades i träda och blev betesmark igen vilket kallas för ett vandrande åkerbruk. (Vattenriket Kristianstad)

Åkermark

Majoriteten av marken som är kartlagd för jordbruksmark består av åkermark. Enligt jordbruksverket (2019) så kategoriseras åkermark som mark som passar för olika typer av växtodling. Marken kan antingen få nya grödor efter säsong, ha permanent gröda (som bär- och fruktodling) eller användas för permanent gräsmark (som vallodling)(2019).

Betesmark

Enligt jordbruksverket (2019) så kategoriseras betesmark som jordbruksmark som antingen betas av djur, slås (som en slätteräng) eller putsas. På en slätteräng kan det växa gräs, örter eller ljung. Länsstyrelsen i Skåne skriver att: "Idag finns det lika mycket äng i hela landet som det under 1800-talet fanns i en småländsk socken." (Länsstyrelsen - 2019-07-22) Övergången till en mer storskalig drift, där enstaka gårdar har en hög koncentration av djur och andra inte har några har medfört att tidigare sammanhängande betesarealer

har splittrats upp, värdefulla miljöer försvunnit och artrikedomen totalt sett minskat. Många betesmarker har också planterats med skog eller vuxit igen, vilket missgynnar floran, men också de kulturhistoriska värdena, bland annat genom att historiska lämningar döljs av vegetation. (Länsstyrelsen)

Foto: Kristianstad kommun/Per Blomberg

Naturreseptatet Iternäset med siluetten av Kristianstad i bakgrunden. Foto: Per Blomberg.

2.8 Riksintressen

Riksintressen gäller för geografiska områden som har pekats ut därför att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Områden kan vara av riksintresse för både bevarande och exploatering. Riksintressen ska behandlas och redovisas i den kommunala översiktsplanen så att det blir tydligt hur dessa förhåller sig till andra intressen men också för att avvägningar mellan oförenliga riksintressen ska kunna göras. Det är bara när någon vill ändra markanvändningen, på ett sätt som kräver ett rättsligt beslut, som ett riksintresse får betydelse. Dessa rättsliga beslut fattas utifrån någon av de 12 lagar som ska tillämpa hushållningsbestämmelserna, till exempel beslut enligt plan- och bygglagen och miljöbalken.

Inom planområdet för översiktsplanen för Kristianstad stad, finns det fem riksintressen, med olika utbredning och ämnesområde. Flera av dem överlappar varandra. Riksintressena är beskrivna utifrån sina egna intressen och hur det bäst bevaras eller gynnas, likaså vad som kan innebära skada på riksintresset. De beskrivna värdena i riksintressena kan ha motstridiga intressen och vid planläggning behöver en avvägning göras kring de olika intressena. Mer om vilka ställningstaganden som har gjorts i planen till riksintressena finns under planförslaget.

Riksintresse Naturvård

Riksintresse för naturvård utses av Naturvårdsverket enligt 3 kap 6§ MB. Inom det aktuella planområdet finns två områden som är av riksintresse för naturvård: *Helgeåns nedre lopp (N64)* och *Mosslunda (N63)*.

Helgeåns nedre lopp (Araslövssjön och Hammarsjön)

Värdebeskrivning

De värden som utgör grunden i riksintresset är Helgeå med omgivande strandängar och naturbetesmarker. Området är en viktig fågellokal och hyser dessutom en rik flora. Värdena är beroende av att vattendragets naturliga karaktär bibehålls och att det inte utsätts för tex vattenreglering, förändrad sträckning, utsläpp av miljöfarliga ämnen eller överfiske.

Rakt genom planområdet sträcker sig riksintresset för naturvård för Helgeåns nedre lopp. Området har höga naturvärden med öppet vatten, naturbetesmarker och sötvattensstrandängar som regelbundet översvämmas. De båda sjöarna som ingår i riksintresset, Araslövssjön och Hammarsjön, är båda mycket grunda. Hammarsjön har ett maxdjup på cirka 1,5 m men under sommaren sjunker vattendjupet och den är då bara hälften så djup. Området är en viktig rast- och häckningslokal för flera våtmarksfågelarter. Jordbrukslandskapet i området har lång hävdkonti-

nuitet och rik förekomst av naturbetesmarker. Även slätterängar förekommer. På sötvattenstrandängar och öppen hagmark återfinns art- och individrika växtsamhällen. Strandpaddan som räknas som sårbar har här en av sina få lokaler. Området är en mycket viktig fågellokal för stora mängder vadare (flera hotade arter), gäss och änder.

Våtmarksobjektet vid Araslövssjön och Hammarsjön är ett stort långsträckt våtmarkscomplex med värdefulla mader längs sjöstränderna vilka tidvis är översvämmade. Objektet rymmer också värdefull sumpskog. Området har höga botaniska och ornitologiska värden.

Ån är mycket artrik när det gäller fisk. Här finns 32 olika fiskarter, med bl.a. sandkrypare, havsöring, grönling, faren och havsnejonöga. Här finns även restbestånd av lax. En återintroduktion av den akut hotade malen har gjorts.

För att inte riksintresset påtagligt skall skadas:

- Fortsatt jordbruk med åkerbruk, slätter, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement.
- Restaurering av igenvuxna naturbetesmarker.
- Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt.

Områdets naturvärden kan påverkas negativt av:

- Minskat eller upphört jordbruks/betesdrift, skogsplantering av jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikning, täkt, luftledning och vägdragningar.
- Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner kan skada naturvärdena.
- Kulvertering eller förändring av vattendragets sträckning eller bottenprofil, vandringshinder och vattenreglering, vattenuttag, utsläpp av föroreningssubstanter, tillförsel av organiska gifter, pesticidanvändning, tungmetallnedfall eller utsläpp, överfiske, inplantering av främmande örter och skogsavverkning längs vattendraget.

Mosslunda

Värdebeskrivning

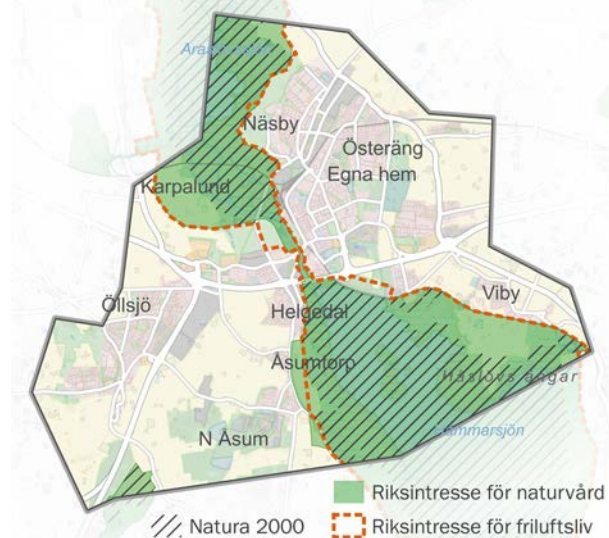
I sydvästra delen av planområdet delar plangränsen riksintresset för naturvård, Mosslunda. Mosslunda utgörs av ett välhävdad betesområde med ett stort antal fridlysta och sällsynta växter. Inom området finns flera stengårdar, vilket även visar på områdets kulturhistoria. Området har lång hävdkontinuitet och rik förekomst av naturbetesmarker. I den öppna hagmarken återfinns art- och individrika växtsamhällen. I området finns såväl kalkfuktängar som örtrika friskängar och torrängar.

För att inte riksintresset påtagligt skall skadas:

- Fortsatt naturvårdinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement
- Restaurering av igenvuxna naturbetesmarker

Områdets naturvärden kan påverkas negativt av:

- Minskat eller upphört jordbruks/betesdrift
- Skogsplantering av jordbruksmark
- Energiskogsodling / Igenväxning
- Spridning av gifter eller gödselmedel
- Bebyggelse/ Nydikning/ Täkt
- Luftledning och Vägdragningar

Karta 13. Riksintresse för Naturvård & Friluftsliv

Natura 2000 – SPA-Fågeldirektivet Hammarsjöområdet

Värdebeskrivning

De huvudsakliga bevarandevärdena i Natura 2000-området Hammarsjöområdet är den grunda eutrofa sjön och dess låglänta omgivning. Miljön ger goda förutsättningar för häckande och rastande fågelarter som uppehåller sig i och omkring sjön. I området ska arternas behov vara tillgodosedda vad gäller födotillgång och skydd. Vissa arter ska häcka i området. Hoten mot bevarandevärdena utgörs främst av dränering av våtmarker, försämrad eller upphörd hävd av områdets betes- och slåtterängar med igenväxning som följd, igenväxning av sjöytan, försämrade förutsättningar för undervattensvegetation och evertetrater på grund av vattenkvalitetspåverkan, förändrade vegetationsförhållanden, etablering av vindkraftverk eller kraftledning i omgivningen, störningar på grund av det rörliga friluftslivet.

Araslövssjöområdet

Värdebeskrivning

Bevarandevärdena för Natura 2000-området Araslövssjöområdet utgörs framförallt av att området är viktigt för häckande och rastande våtmarksfåglar, att strandskogarna och strandsnåren är viktiga födosökmiljöer för flera arter häckande och övervintrande hackspettar samt att området är ett viktigt födosöks-

område hela året för många rovfågelarter. Hoten mot bevarandevärdena utgörs enligt bevarandeplanen framförallt av försämrad hävd av områdets betes- och slåtterängar, igenväxning av sjöytan, försämrade förutsättningar för undervattensvegetation och evertebrater på grund av vattenkvalitetspåverkan, etablering av vindkraftverk i anslutning till de delar av området som hyser hävdade strandängar samt störning på grund av det rörliga friluftslivet (fiske- och båtfarande).

Natura 2000 – SCI- Habitatdirektivet Hammarsjön

Värdebeskrivning

Hammarsjön är en av Sveriges värdefullaste fågel-sjöar och en av landets främsta lokaler för sump- och vattenväxter. Här finns Skånes enda förekomst av sjönajas (*Najas flexilis*). Hammarsjön är en slättsjö, som är den största i nedre Helgeåns vattensystem. I sjön växlas leriga bottnar med utbredda fasta sandbottnar. Sjön har en ganska omfattande vassvegetation som domineras av bladvass. Sommartid täcker gul och vit näckros stora ytor i norr. I direkt anslutning till sjön finns värdefulla fuktängar och låglänta betesmarker. De största hoten för områdets värden är gödsling eller annan tillförsel av näringsämnen, dåligt anpassad hävd, bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändringar i objektet eller i angränsande områden, förändringar i områdets hydrologi, försämring av vattenkvalitén, vattenuttag under lågflödesperioder, exploatering av strandområdet och infrastruktur-anläggningar.

Araslövssjön

Värdebeskrivning

Araslövssjön är en grund slättsjö med omväxlande öppna vattenytor och tät vass- och flytbladsvegetation. Araslövssjöns strandängar har, som ett resultat

av dessa översvämningar och betestrycket, blivit mycket artrika med mosaikartade inslag av buskpartier. Interaktionen mellan strandängar, buskpartier och en grund sjö ger upphov till miljöer som är synnerligen attraktiva för rastande, övervintrande och häckande sjöfågelarter men också för artrika växt- och djursamhällen i övrigt. Sjöns främsta värden utgörs av dess attraktivitet för övervintrande, rastande och häckande sjöfågelarter, en rik undervattensvegetation samt de hävdade strandmiljöerna med naturlig hydrologi. De största riskerna för områdets naturvärden är påverkan på Araslövssjöns naturliga vattenståndsfuktuation, avverkning av träd och buskar längs Araslövssjöns stränder, byggande eller annat markarbete inom strandskyddsområdet, tillförsel av näringshöjande ämnen samt störningar från friluftsliv.

Lingenäset

Värdebeskrivning

Lingenäset utgör norra delen av Näsby fält. I området finns såväl skogsmark, igenväxande buskmarker som hävdade habitat med lång kontinuitet. Alsumpskogarna som finns längs sjöstranden har lång kontinuitet. Stora delar av Natura 2000-området översvämmas regelbundet av den intilliggande Araslövssjön. Skogsområdena vid Norra och Södra Lingenäset har en mycket rik vårflora med såväl vit-, gul- och blåsippa, hålnunneört, vätteros och ramslök. Områdets största

naturvärden utgörs av förekomsten av fuktängar, lövsumpskogar och ek- och avenboksskogar. Värdena är beroende av en naturlig hydrologi och ett naturligt varierande vattenstånd.

De främsta hoten mot värdena utgörs av tillförsel av näringsämnen, svag eller utebliven hävd, markexploatering och markanvändningsförändring i form av bebyggelse, vägar och anläggningar, förändringar i områdets hydrologi, försämring av vattenkvalitén, avverkning av skog inom området eller i omkringliggande områden.

Västra Fäladen

Värdebeskrivning

Västra fäladen ingår i naturreservatet Näsby fält och domineras av öppna betesmarker med lång hävdkontinuitet. Vissa delar av området har höga floravärden. Delar av området påverkas av Helgeåns vattenståndsfuktuationer. Hotet mot områdets värden utgörs framförallt av en försvagad eller utebliven hävd, tillförsel av näringsämnen samt bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering.

Riksintresse Friluftsliv

Araslövssjön-Hammarsjön-Helge å

De områden som pekas ut som riksintresse för friluftsliv har stor betydelse för människors utevistelse. I dessa områden ska kommunerna ta hänsyn till friluftslivet i översikts- och detaljplanering.

Området upptar en yta av cirka 8100 hektar och sträcker sig genom Kristianstad kommun och vidare en bit in i Östra Göinge kommun. Området utgörs till stor del av vatten i form av sjöar och intilliggande våtmarksområden. I riksintresset ingår Biosfärområdet Kristianstads Vattenrike och naturum. Området har mycket höga naturvärden och utgör genom sitt läge i anslutning till Kristianstad centrum ett unikt besöksmål för såväl lokalbefolkning som för mer långväga turister.

Värdebeskrivning

Naturvårdverkets beskrivning av områdets värden: Araslövssjön och Hammarsjön är stora och grunda slättsjöar som omgärdas av mycket artrika strandängar med mosaikartade inslag av buskpartier. De naturliga återkommande översvämningarna som regelbundet sätter ängarna och strandskogar under vatten präglar området. Fågellivet är synnerligen rikt och sjöarna är särskilt viktiga för häckande och rastande våtmarksfåglar. På stränderna finns många kända fornminnen med spår från 7 500 år gamla

bosättningar.

Även om områdets natur och fågelliv är mycket känsligt för störning erbjuder området en mängd möjligheter till friluftsliv i samklang med naturen. Fågeltorn och plattformar för fågelskådning finns på flertalet platser inom området, varav flera är tillgängliga med rullstol. Det är möjligt att paddla kanot i sjöarna och åarna så länge man inte stör fågellivet och det går bra att fiska i sjöarna.

För att inte riksintresset påtaglig skall skadas måste följande beaktas:

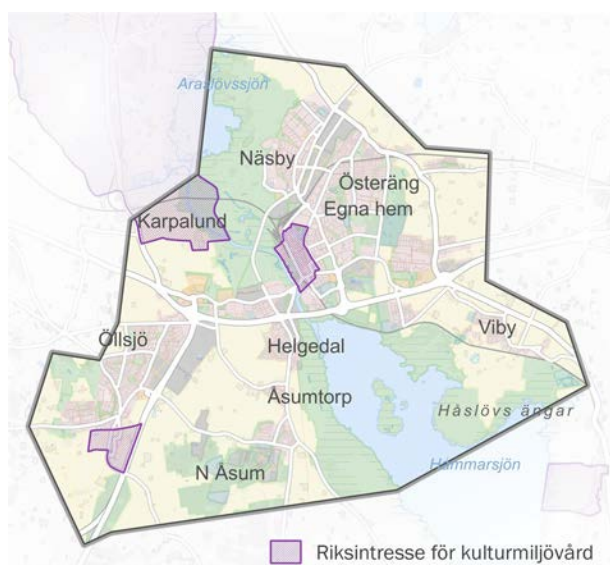
För att värdena ska bestå är det viktigt att naturvärdena besvaras och att de områden som är avsatta som naturreservat förvaltas enligt skötselplanen. Det är också viktigt att området lämnas fritt från exploatering, främst bebyggelseexploatering. Anläggningar med negativ visuell inverkan t ex master och vindkraft, kan skada området även om de anläggs utanför gränserna. För stort slitage i naturmarker och störningar på fågellivet kan skada områdets värden.

Potential finns att ytterligare utöka tillgängligheten till området genom exempelvis bättre möjligheter att ta sig dit med kollektivtrafik, eller bygga ut cykelnätet inom området.

Riksintresse Kulturmiljö

Riksintressetexten är indelad i två delar, "värdebeskrivning" och "För att inte riksintresset påtaglig skall skadas måste följande beaktas". I värdebeskrivning anges själva värdet i riksintresset, till exempel präglande kulturhistoriskt utvecklingsskede eller händelseförlopp, verksamhet eller aktivitet, tidsperiod kortare eller längre, kulturhistoriskt landskap/miljötyp, regionala/lokala förutsättningar och andra perspektiv på landskapets/miljöns utveckling. Under: För att inte riksintresset påtaglig skall skadas måste

Karta 14. Riksintresse för kulturmiljövården

följande beaktas anges de beståndsdelar som inte får skadas utan som gör den riksintressanta historien läsbar i landskapet, beståndsdelarnas egenskaper och karaktärsdrag, landskapets och beståndsdelarnas rumsliga samband och sammanhang.

Kristianstad stad

Kristianstad L 15 (nationell numrering): *"Fästningsstad och residensstad med rutnätsplan och arkitektur präglad av militär och förvaltning. Ett av de främsta exemplen på den danske kungen Christian IV:s stadsbyggnadskonst, anlagd som gränsfästning mot Sverige."*

Värdebeskrivning:

- Stadsplan som genom sin långsträckt, rektangulära form är unik bland landets befästningsstäder.
- Trefaldighetskyrkan från Christian IV:s tid, bevarade befästningsanläggningar och militära byggnader.
- Institutionsbyggnader och annan bebyggelse som hör samman med funktionen som residensstad.
- Äldre småskalig bebyggelse och mer storstads-mässig bebyggelse från 1800-talets slut vid främst Stora Torg och boulevarderna utmed stadens långsidor.
- Boulevarderna och zoner av parkanläggningar och offentliga byggnader som ersatte befästningarna efter 1800-talets mitt.

Detta innebär att förändringar inom riksintresseområdet skall ställas mot kärnvärdena i riksintresset. Riksintresseområdet för Kristianstads stad är nästintill synonymt med den ursprungliga renässansplanen från 1614 men en stor del av 1800-talets stadsutveckling är också med i form av Boulevarderna, Tivoli-parken och betydelsen som Residensstad.

För att inte riksintresset påtaglig skall skadas måste följande beaktas:

- Rutnätsplanens strikta symmetri som delar staden i en administrativ och en ekonomisk del med bl.a. två torgbildningar och parallella gator. Gårdsstrukturen med huvudfasad åt storgator och gårdsbildning och lägre bebyggelse åt vallgatorna verifierar stadsplanen likaså de två torgen. Stora torg med administrativ karaktär och Lilla torg med handel som kännetecken. Bebyggelsen kring torgen speglar torgens karaktär. För Stora torgs del är Stora Kronohuset och Tyghuset (Regionmuseet) med militär koppling särskilt framträdande tillsammans med Heliga Trefaldighetskyrkan och Rådhuset. De borgerliga inslagen som är starkt förknippat med handelsstadens styre är t ex Borgmästerhuset och till detta får även Stads-hotellet (Frimurarhuset) inräknas. Lilla Torg är handelsdrivet vilket också kan avläsas i byggnadernas fasader. Den täta stenstaden dominerar här miljön.

- Norra Kasern-området med kanal och bastion. Ytterst sårbart område med både byggnadsminnen och andra viktiga karaktärsbyggnader exempel skjutsstall, bevaringsbarack och skolbyggnader. Den militära prägeln och miljöerna skall vara klart avläsbara i miljön.
- Östra och Västra Boulevarden skall vara trädkantad och bygga på en tradition av en tät stadsarkitektur. I det hänseendet är Västra Boulevarden en mer sammanhållen 1800-tals struktur än Östra som har mer inslag av handel och där större förändringar företagits under senare delen av 1900-talet men framförallt under 2010-talet.
- Tivoliparken skall bibehålla grundstrukturen av den ursprungliga parken med bl.a centralt gångstråk och kastanjeallé. Teatern och Fornstugan är två byggnader av stort kulturhistoriskt värde, där den senare är byggnadsminne.
- Institutionsbyggnader och annan bebyggelse som hör samman med funktionen som residensstad är en viktig del av Kristianstads historia, där Länsresidenset är det tydligaste avtrycket.
- Södra Kasern. Området bebyggdes efter bastionernas rivning till förmån för utveckling av A3:s regementsområde. Flera av byggnaderna av högt kulturhistoriskt värde, främst "Blomska förrådet" och de byggnader som är ritade av en av fortifikationens främsta arkitekter, Erik Josephsson. Senare tillägg är typiska för sin tid.

Riksintresse - Vä Kyrkby Vä [L 16] (Vä sn)

Kyrkby med bevarade spår av den medeltida stadsbildningen. Fornlämningssmiljö med stadslager runt kyrkan och ett medeltida kapell, S:ta Gertrud. Inom området har en kontinuerlig bosättning förekommit ända från 200-talet e. Kr.

Värdebeskrivning

Uttryck för riksintresset: Runt kvaderstenskyrkan från 1100-talet finns vissa medeltida gatusträckningar. Förhistoriska och medeltida lämningar under mark samt kapell- och helgeandshusruiner. Staden förlorade sina stadsprivilegier i början av 1600-talet.

För att inte riksintresset påtagligt skall skadas:

Mariakyrkan och dess kyrkogård måste visas stor hänsyn till vid en eventuell förtätning eller annan nybyggnation. Kyrkans karaktäristiska silhuett och siktlinjer runt denna skall säkerställas så att inte siktsskyddande bebyggelse tar udden av dess centrala placering i byn och omkringliggande landskap. De kvarvarande medeltida gatusträckningarna får inte förvanskas, det gäller såväl breddning eller annan väsentlig förändring. Ruinen efter S:ta Gertruds kapell är en viktig medeltida lämning som berikar området med kontinuitet och historisk kontext som måste stå fritt i byn och inte heller byggas för tätt inpå.

Araslöv

Motivering: Odlingslandskap präglad av stora dikningsföretag i samband med enskiftet 1780 och de då bildade s.k. farmerna med ståndsmässiga byggnader, som gav området ett högt såväl landskaps- som byggnadshistoriskt värde. (Herrgårdsmiljö).

Värdebeskrivning

Uttryck för riksintresset: Farmerna har huvudbyggnader i klassicerande arkitektur och gårdsmönster med mangårdsbyggnad och trädgård skild från ekonomibygnaderna. Alléerna är ett viktigt inslag i landskapsbildningen. I området ingår även: Färlövs 1100-talskyrka.

För att inte riksintresset påtagligt skall skadas:

Det öppna landskapet och dess räta linjer som binds samman av alléplanterade vägar och omges av odlingslandskap måste dominera området för att bevara kärnvärdet i riksintresset. Det innebär att antalet alléer eller antalet träd i dessa inte minskar eller tas bort. Gårdstrukturen för plattgårdarna skall bevaras som helheter vilket innebär att ny bebyggelse placeras så att denna struktur kan bevaras. eller tas bort. Gårdstrukturen för plattgårdarna skall bevaras som helheter vilket innebär att ny bebyggelse placeras så att denna struktur kan bevaras.

Riksintrasse Infrastruktur

Skånebanan, Blekingebanan & Åhus banan

Värdebeskrivning

Åhusbanan är förbindelselänk till Åhus hamn som är utpekad som riksintrasse. Blekinge Kustbana sträcker sig mellan Kristianstad och Karlskrona, banan är viktig för godstrafiken. Skånebanan sträcker sig mellan Helsingborg och Kristianstad och förbinder Västkustbanan, Södra stambanan samt Blekinge Kustbana med varandra och har därmed en interregional betydelse.

För att inte riksintrasset påtagligt skall skadas:

- Ska byggnadsfritt avstånd beaktas.
- Hänsyn tas till risker, ex buller och säkerhetsavstånd till järnväg.

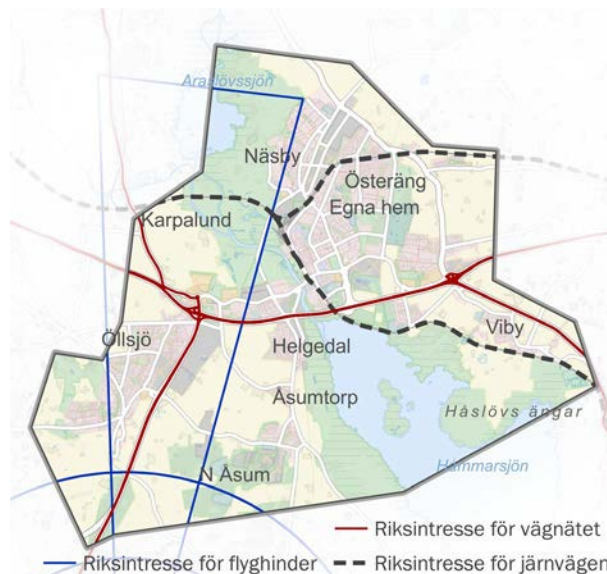
E 22, RV 19, väg 21 och 118

Värdebeskrivning

E22 ingår i det av EU utpekade Trans European Transport Network, TEN-T. Vägarna som ingår i TEN-T är av särskild internationell betydelse. Väg E22 utgör en viktig nationell förbindelse mellan Skåne, Blekinge och vidare norrut längs ostkusten. Väg 118, Hamnleden och Lotsgatan, utgör en anslutning till Åhus hamn som också är ett riksintrasse. Väg 19 är en viktig förbindelse mellan nordöstra och sydöstra Skåne samt till Ystad hamn. Norrut utgör väg 19 en förbindelse mellan olika regional centra, via anslutning andra riksvägar, vilket innebär att vägen är av särskild regional betydelse. Väg 21 utgör en förbindelse mellan östra och västra Skåne, vilket innebär att vägen är av särskild regional betydelse.

För att inte riksintrasset påtagligt skall skadas:

- Ska byggnadsfritt avstånd beaktas.
- Hänsyn tas till risker, ex buller och säkerhetsavstånd från vägtrafik.

Karta 15. Riksintrasse för Infrastruktur och Flyghinder

Riksintrasse för Luftfart

Kristianstads flygplats

Värdebeskrivning

Kristianstad flygplats är tillsammans med sina hindersfrihetszoner ett riksintrasse för luftfart inom kommunen.

För att inte riksintrasset påtagligt skall skadas:

Kristianstads flygplats ligger utanför planområdet, men påverkansområdet från riksintrasset som innebär flyghinder, alltså inflygningsområdet, ligger inom planområdets västra del. Enligt luftfartslagen, 6 kap. 21§, så kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om:

1. förbud mot eller annan begränsning av uppsättning av märken, belysning eller andra anordningar som kan utgöra en sådan fara, och
2. markering av byggnader, andra anläggningar och objekt som kan utgöra sådan fara (flyghinder).

Riksintrasse för Försvarsmakten

Värdebeskrivning

Inom planområdet finns inget riksintrasse för försvarsmakten som kan redovisas öppet. Inom planområdet kan de riksintrassen som inte redovisas öppet framförallt påverkas av uppförande av höga byggnadsobjekt såsom master och vindkraftverk. Därför utgör hela landets yta samrådsområde för höga objekt och riksintrasse för försvarsmakten.

För att inte riksintrasset påtagligt skall skadas:

Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 45 meter inom sammahållan bebyggelsefältet, och högre än 20 meter utanför tätort. alla ärenden avseende höga objekt enligt ovan måste skickas på remiss till Försvarsmakten.

2.9 Naturvärden

Planområdet omfattas av naturområden och parker med mycket höga naturvärden. En del ingår i riksintresset för naturvård som beskrivs under riksintressen. Andra områden är utpekade i kommunens naturvårdsprogram och hela området ingår i Biosfärområde Kristianstad Vattenrike. Särskilt värdefulla områden har skyddats som statliga eller kommunala naturreservat. Kommunen har avsatt delar av sitt markinnehav med höga naturvärden i naturvårdsfonden som förvaltas med särskild hänsyn till natur- och rekreationsvärdena.

Naturvårdsprogram

I kommunens naturvårdsprogram presenteras de mest värdefulla naturområdena utifrån en tregradig prioritering. Områdena utbredning utan prioritering framgår av karta 14.

Regionalt planeringsunderlag

Länsstyrelsen tillhandahåller planeringsunderlag som är av stor vikt kommunalt, bland annat för skyddade områden, grön infrastruktur och särskilt värdefulla habitat och arter.

Biosfärområde Kristianstad Vattenrike

FN:organet UNESCO har utsett Kristianstad Vattenrike till biosfärområde för sina höga natur- och kulturvärden samt förutsättningar för hållbar utveckling. Biosfärområdena ska vara modellom-

råden för hållbar utveckling och visa hur människan och naturen kan leva tillsammans på ett långsiktigt hållbart sätt. Biosfärkontoret arbetar sedan 2005 aktivt med att utveckla områdets kvaliteter, sprida kunskap och förståelse samt initiera samverkan mellan olika aktörer.

Skyddad natur (MB kap 7)

Både stat och kommun har möjlighet att bilda naturreservat för att långsiktigt säkra de mest värdefulla naturområdena. Staten har bildat flera naturreservat inom planområdet, bland annat Håslövs ängar, Ister näset, Lingenäset, Åsums ängar och Erikstorpsviken. Kristianstads kommun har bildat tre naturreservat inom området, Årummet, Näsbyfältet och Mosslunda. Arbetet pågår för att bilda kommunalt naturreservat för Ekenabben med angränsande våtmarker.

Naturvårdsfonden

Naturvårdsfonden bildades 1996 efter beslut i kommunstyrelsen, och då överfördes 1500 hektar kommunägd mark från markreserven. Nya områden har sedan tillförts 2006 och nu senast 2016. Syftet med fonden är att bevara och utveckla de höga natur- och rekreationsvärdena inom kommunens markinnehav. Mark som ingår i naturvårdsfonden ska vara undantaget från exploatering och markbyte. Stora delar av naturvårdsfondens markinnehav har även

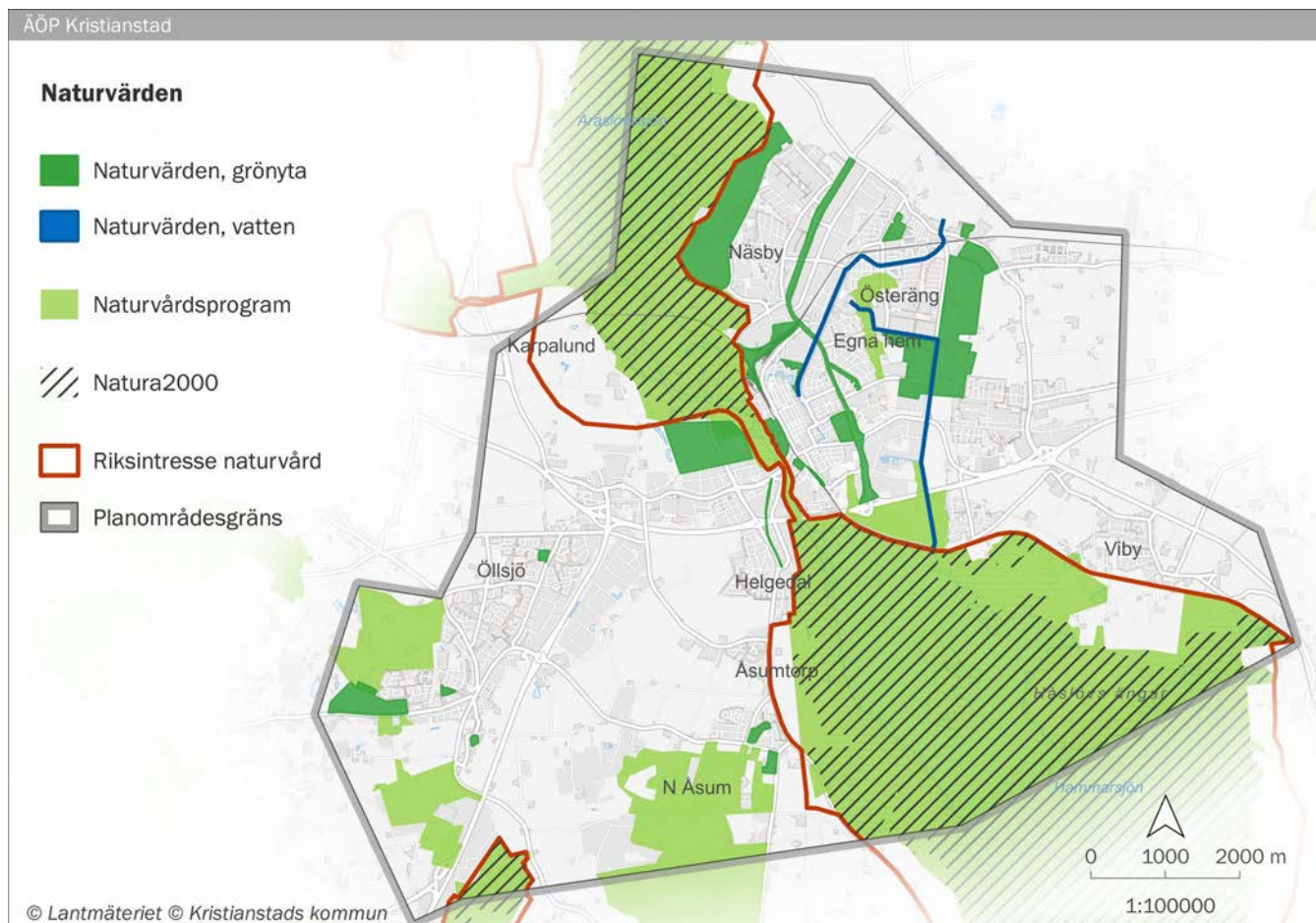
skydd som naturreservat.

Värdefull natur i staden

I samband med arbetet med grönplanen gjordes en fördjupad analys av naturvärden inom detaljplanelagt område för att komplettera naturvårdsprogrammet. Större områden som inte fanns med i naturvårdsprogrammet är Näsby fälts östra del, Härlövs ängar och backar, Tivoliparken, Stordiket och kanalerna i staden.

Nyckelbiotoper

Inom planområdet finns ett område norr om Ekenabben utpekade som nyckelbiotop av karaktären "Lövsumpskog". En nyckelbiotop klassas av Skogsstyrelsen och det finns cirka 50 olika klasser. En nyckelbiotop är ett unikt skogsområde som anses ha extra stor betydelse för skogens växter och djur. Nyckelbiotoper är inte juridiskt skyddade och från 2021 inventerar inte längre skogsstyrelsen nyckelbiotoper vid handläggning av avverkningsanmälan och tillståndsansökningar, utan de registreras vid bildandet av områdesskydd eller om kunden efterfrågar det.

Karta 16. Naturvärden + natura 2000 samt riksintresse naturvård inom planområdet.

2.10 Kulturmiljövärden

Introduktion

Kristianstad är en stad med rik historia och inte minst den speciella egenhet som vattnet spelar i dessa trakter. Att vara lägst liggande i landet har sina utmaningar. Förutom det uppenbara att staden och andra områden måste skyddas mot översvämningar är vattnets kulturhistoriska värde betydelsefullt. Det faktum att staden en gång omgavs av vatten både av naturligt flytande Helge Å och numera sänkta Hammarsjön men även av grävda kanaler är en viktig del av stadens identitet och därför värdefullt att belysa och framhäva. En utveckling av vattenkontakten kan ge upphov till biologisk mångfald och vissa ekosystemtjänster men även stärka stadens attraktivitet.

Centrumbebyggelsen med handel, service och boende som utgångspunkt är en vital del av en levande stad. I Kristianstad kan 1800-talets stenstadsbebyggelse vara en attraktion i sig och de kulturhistoriska värdena stimulera till turism och bidra till nya lokaliseringar. Kärnvärdena i riksintresset för kulturmiljövärden vars utbredning motsvarar innerstaden är därför viktig att värna. Att värna bebyggelsen inom riksintresset kan göras på flera nivåer, dels på byggnadsnivå där detaljer spelar en stor roll för en större helhet och även på en makronivå där nyare tillägg bidrar till en redan etablerad kulturhistorisk miljö.

Andra miljöer av annan karaktär som exempelvis Parkstaden och Egna hem som båda är tydliga årsringar och ett uttryck för samhällsförändringar och skilda stadsplaneideal är lika viktiga att lyfta fram ur ett bevarande- och utvecklingsperspektiv som riksintresset. Både stadsdelen Söder och Vilan är under förändring och dessa områden kan med lätthet plocka upp både de historiska förutsättningarna i form av bebyggelse och de medvetet anlagda gröna strukturerna kopplade till Helge Å. Utpräglade villaområden i till exempel Öllsjö har förutsättningar att utvecklas i samklang med dess ursprungliga historiska sammanhang. I villasamhällen som dessa är det relativt lätt att identifiera årsringar och stadsplaneideal. Det kan röra sig om bilfri radhusbebyggelse där man rör sig på ett inre gångstråk där grönytor och lekplatser är prioriterade framför full tillgång till bil. Eller enskilda villor uppförda inom ett tidsspänn på ett tiotal år där trädgård och grön miljö har varit en betydande del av miljön redan i planeringsstadiet.

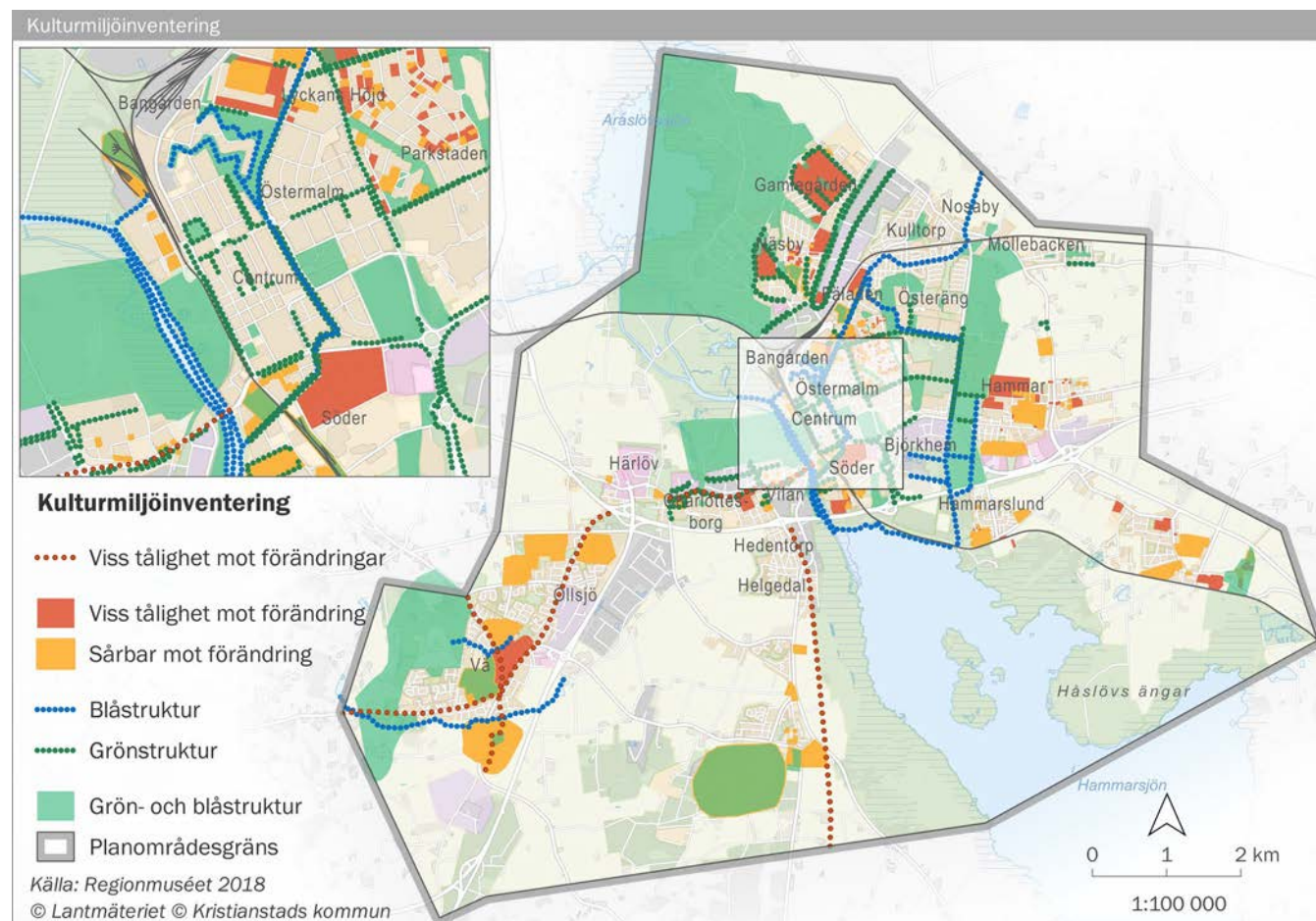
För centrum såväl som de mer perifera bostadsområdena är grönska, parker och förhållandet mellan gata, stråk och tomt av vikt för att visa helhetsintrycket av de kulturhistoriska miljöerna. Att använda sig av det redan uppförda som en resurs ur ett miljö- och hållningsperspektiv kopplat till såväl bevarande som utvecklings ter sig helt i takt med tiden.

Kulturmiljöinventering

Den kulturmiljöinventering som ligger till grund för beskrivningar och kulturmiljömässiga ställningstaganden i detta material är ett resultat av en återinventering av tidigare kända kulturhistoriska byggnader och områden samt nyinventering av tidigare ej beskrivna områden och byggnader. I äldre inventeringar är fokus lagd på framförallt 1800-talets byggnader vilket innebär att stora delar av 1900-talet återstår att inventera och inlemma i ett kulturhistoriskt kunskapsunderlag. Eftersom arbetet med *Ändringen av Översiktsplanen Kristianstad stad* innefattar områden av sådan karaktär har mer storskaliga bostadsområden och andra miljöer från 1900-talet fångats upp. Det har också inneburit att begreppet kulturmiljö har breddats till att omfatta även det blå och gröna kulturarvet vilket är en viktig del i helheten. Till viss del har även det biologiska värdet betonats när det har en koppling till ekosystemtjänst eller viss typ av brukande som är sammankopplat till det historiska värdet. Vid Utanverken och bastionen samspekar till exempel vatten och de gräsbeväxta vallarna med glest stående träd. Ekosystemtjänsten utgörs av den beskuggning som träden ger på både vatten och bebyggelse samtidigt som det är en viktig historisk komponent. De gräsklädda vallarna som flankeras av stora träd har en historisk kontinuitet som är viktig att vidareförmedla till framtiden.

De kulturmiljöer som tagits upp i detta underlag är av olika slag, från skilda tider med olika arkitektoniska uttrycksmedel och material. Det omfattar allt från enskilda byggnader till större bostadsområden till stråk och parkmiljöer. Kopplingen mellan stadsplanering, bebyggelse och grönska har lyfts fram.

De olika delarna bildar tillsammans en kulturmiljömässig helhet som är viktig att förmedla till tjänstemän, politiker och allmänheten. Vissa byggnader bedöms som sårbara för förändringar och andra som mindre sårbara för förändringar. Hur förändringen anses påverka är beroende av förändringens art och omfattning i relation till den kulturmiljömässiga sårbarheten. Det finns således byggnader som föreslås beläggas med rivningsförbud eller andra skyddsbestämmelser medan andra byggnader ses som en större helhet och är mindre sårbara för en förändring som t.ex. en förtätning skulle innebära. Utgångspunkten för inventeringen har dock varit att belysa ett samspel mellan att bevara och utveckla.

Karta 17. Kulturmiljöinventering

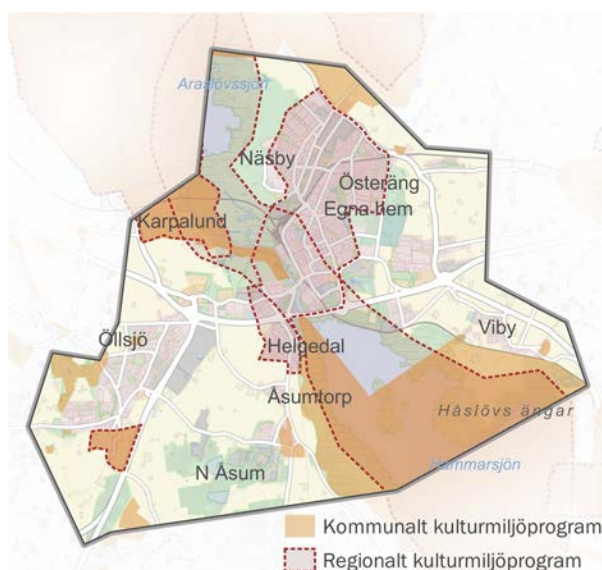
Kulturmiljöprogram

De två heltäckande kulturmiljöprogrammen som finns för Kristianstads kommun är "Kulturmiljöprogram Kristianstads kommun" framtaget och antaget av kommunfullmäktige 1993 och det regionala Kulturmiljöprogrammet som Länsstyrelsen står bakom från 2006. Dessa två program är till viss del överlappande men skiljer sig något i urvalskriterier som främst beror på att kulturmiljöbegreppet har vidgats över tid. Dock var det kommunala programmet jämförelsevis tidigt med att beskriva kulturlandskapet där hänsyn till både biologisk mångfald och traditionell skötsel framhölls. I det regionala kulturmiljöprogrammet har synen på kulturmiljöerna ökat genom att tillföra ett brukarperspektiv.

Det kommunala programmet omfattar arkeologi, kulturlandskap och bebyggelse och är sorterat sockenvis för byarna och stadsdelar för staden. Stadshistorien är beskriven för vart sekel och är exemplifieras med viktiga historiska händelser och tidstypiska byggnader. Det regionala kulturmiljöprogrammet är en omarbetad version som bygger på ett äldre program från 1984 med sockenvisa och topografiska inventeringar. Det förnyades och kompletterades med nya ämnesområden kallat temalandskap som exempelvis det administrativa landskapet eller fritidslandskapet för att karaktärisera och värdera kulturmiljöer. Totalt användes 11 olika teman. (Läs vidare på Läns-

styrelsen Skåne" Kulturmiljöprogram för Skåne").

Det kommunala kulturmiljöprogrammet finns markerat som lager på Kristianstadskartan och det regionala söks direkt på Länsstyrelsens hemsida.

Karta 18. Kommunalt & Regionalt kulturmiljöprogram

Byggnadsminnen och fornlämningar

Byggnadsminnen

Byggnadsminnen berättar om historiska skeenden och hur samhället över tid förändrats. Över 2 400 anläggningar och miljöer är skyddade som byggnadsminnen i landet. Byggnadsminnen kan utgöras av såväl byggnader som miljöer och anläggningar som har kulturhistoriskt värde. Byggnadsminnena har stor spännvidd i tid och rum från medeltida borgar till modern bebyggelse från 1900-talet. Syftet med byggnadsminnen är att bevara spår av historien som har stor betydelse för förståelsen av dagens och morgondagens samhälle och att garantera människors rätt till en viktig del av kulturarvet. För att reglera hur det kulturhistoriska värdet ska tas tillvara fastställs skyddsbestämmelser för varje byggnadsminne. Det finns två typer av byggnadsminnen – byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen (enskilda) och statliga byggnadsminnen. (Riksantikvarieämbetet)

För Kristianstads kommuns del finns det 21 byggnader som är klassade som enskilda byggnadsminnen varav sju av dessa ligger inom avgränsning för planområdet. Dessa är följande: Österbergska gården, Fornstugan, Stora Kronohuset, Tyghuset med Regionmuseet och f.d. post- och bankhus, Södra Kasern (del av), Kristianstads järnvägsstation, Norra kasern och Norreport samt Fyrkappan. Länsstyrelsen har rätt att utse nya

byggnadsminnen och upprätta skyddsbestämmelser samt bedriva tillsyn över dessa. Läs mer om byggnadsminnen i Kristianstad på: Byggnadsminnen i Skåne - Länsstyrelsen

Inom kommunen finns det flera statliga byggnadsminnen varav fyra ligger inom planområdet och det är Länsresidenset, Lillö gård, Vattentornet och Lokstationen. I dessa fall är det Riksantikvarieämbetet som har tillsynsansvar och Regeringen beslutar efter förslag från Riksantikvarieämbetet om en byggnad ska förklaras för statligt byggnadsminne enligt förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen.

Fornlämningar

Definitionen för en fast fornlämning är kortfattat att det skall vara lämningar efter människors verksamhet under forna tider, de ska ha tillkommit genom äldre tiders bruk och vara varaktigt övergivna.

Alla fornlämningar är skyddade enligt Kulturmiljölagen. Detta gäller även de som inte är registrerade och det behövs alltså inte något särskilt beslut om detta. Den som planerar eller utför ett arbete är enligt lag skyldig att ta reda på om någon fornlämning eller annan kulturlämning berörs. I Kristianstad och runt om i kommunen finns det gott om fornlämningar och tidsspannet mellan dem är stort, allt från flintavslag från stenåldern till gravar mitten av 1800-talet. En del

lämningar är synliga för blotta ögat som till exempel en gravhög, ruin eller en runsten medan andra lämningar ligger väl dolda under mark. Dock skyddas samtliga av Kulturmiljölagens andra kapitel.

Stora delar av Kristianstads centrum är en fornlämning och måste följaktligen hanteras därefter. Det innebär att många åtgärder måste sökas tillstånd för hos Länsstyrelsen då alla fornlämningar skyddas av KML kap 2. På Kristianstadskartan kan aktuella fornlämningar sökas på fastighetsnivå. Riksantikvarieämbetet tillhandhåller mera information om vad en fornlämning är och har ett mer detaljerat sökreger med landets alla registrerade fornlämningar.

2.11 Klimatförändringar

På grund av människans förbränning av fossila bränslen har halten av växthusgaser i jordens atmosfär ökat kraftigt. Som en konsekvens har den globala medeltemperaturen ökat med ca 1,0 °C sedan den industriella revolutionen (IPCC 2018). Framtida klimatförändringar är direkt beroende av i vilken omfattning människan lyckas begränsa sina klimatutsläpp. Ett fortsatt business-as-usual scenario kan föranleda en global temperaturstigning på över 4 °C till år 2100, medan en kraftfull global klimatpolitik i linje med ambitionerna från klimatavtalet i Paris kan begränsa uppvärmningen till under 2 °C (IPCC 2014). Uppvärmningen är dock inte jämnt fördelad över jordens yta utan närmre polerna förväntas en ännu snabbare temperaturökning.

Uppvärmningen för Skåne län beräknas bli omkring 3-5 °C mot slutet av seklet jämfört med perioden 1961-1990 (SMHI 2015). Detta kommer leda till en förlängd vegetationsperiod och att antalet varma dagar ökar, vilket innebär en ökad risk för värmeböljor och perioder med torka. En förlängd växtsäsong och ökad avdunstning kan leda till minskande grundvattentillgångar. Även nederbörden förväntas öka, främst under vintertid. Detta innebär en ökad årstillrinning för länets åar under vintertid, medan tillrinningen förväntas bli lägre under sommaren. Även de kraftiga regnen förväntas öka i intensitet, med ökad risk för översvämning och markinstabilitet.

Flygfoto över Helgeå vid högvatten 2007. Fotograf Patrik Olofsson.

Översvämningsrisk

För staden Kristianstad är översvämningsrisken ett påtagligt hot eftersom staden till stora delar är byggd på tidigare våtmark och sjöbotten. Det låglänta läget innebär en utsatthet i samband med extremväder, vilket kommer att förvärras med klimatförändringarna. Sedan 2002 pågår det praktiska arbetet med att permanent skydda staden med hjälp av ett system av vallar och pumpstationer. Utan detta system skulle stora delar av staden kunna översvämmas med omfattande konsekvenser. Stigande havs- och grundvattennivåer, ökade flöden i vattendrag och kraftiga skyfall har och kommer även framöver att ha en omfattande påverkan på Kristianstad.

Värmebölja

Höjda temperaturer och värmeböljor innebär en risk för människors hälsa. I ett varmare klimat ökar behovet av att klimatanpassa tätbebyggda områden. Detta kan ske genom att utnyttja, bygga ut och tillgängliggöra grön- och blåstrukturen i staden. Vegetationsklädd mark i och kring staden erbjuder skugga och svalka, vilket är särskilt viktigt vid förskolor, skolor och äldreboenden. Dylika områden kan även bidra med att dämpa höga vattenflöden vid skyfall och att ta hand om dagvatten. Vatten kan infiltrera icke hårdgjorda ytor och tas upp av växtligheten.

Energianvändning

Klimatförändringarna vi står inför är en konsekvens av våra energikrävande samhällen. Enligt Kristianstads kommuns klimat- och energistrategi ska växthusgasutsläppen inom det geografiska området minska med 60 % till år 2030 jämfört med 1990. År 2045 ska utsläppen ha minskat med 85 %. För att uppnå dessa mål krävs en effektivare energianvändning, att utsläppen från transporter minskar kraftigt samt en ökad produktion och användning av förnybar energi.

Den fysiska planeringen kan bidra till att skapa mer hållbara samhällen. I en klimatsmart stad tillgängliggörs multifunktionella grönområden, goda förutsättningar ges för lokal framställning av förnybar energi, klimatsmart byggande med hänsyn till mikroklimat och energiförsörjning främjas, bebyggelse lokaliseras till områden med lägre översvämningsrisk och det stimuleras till kollektivt resande, cykel och gång.

2.12 Översvämningsrisk

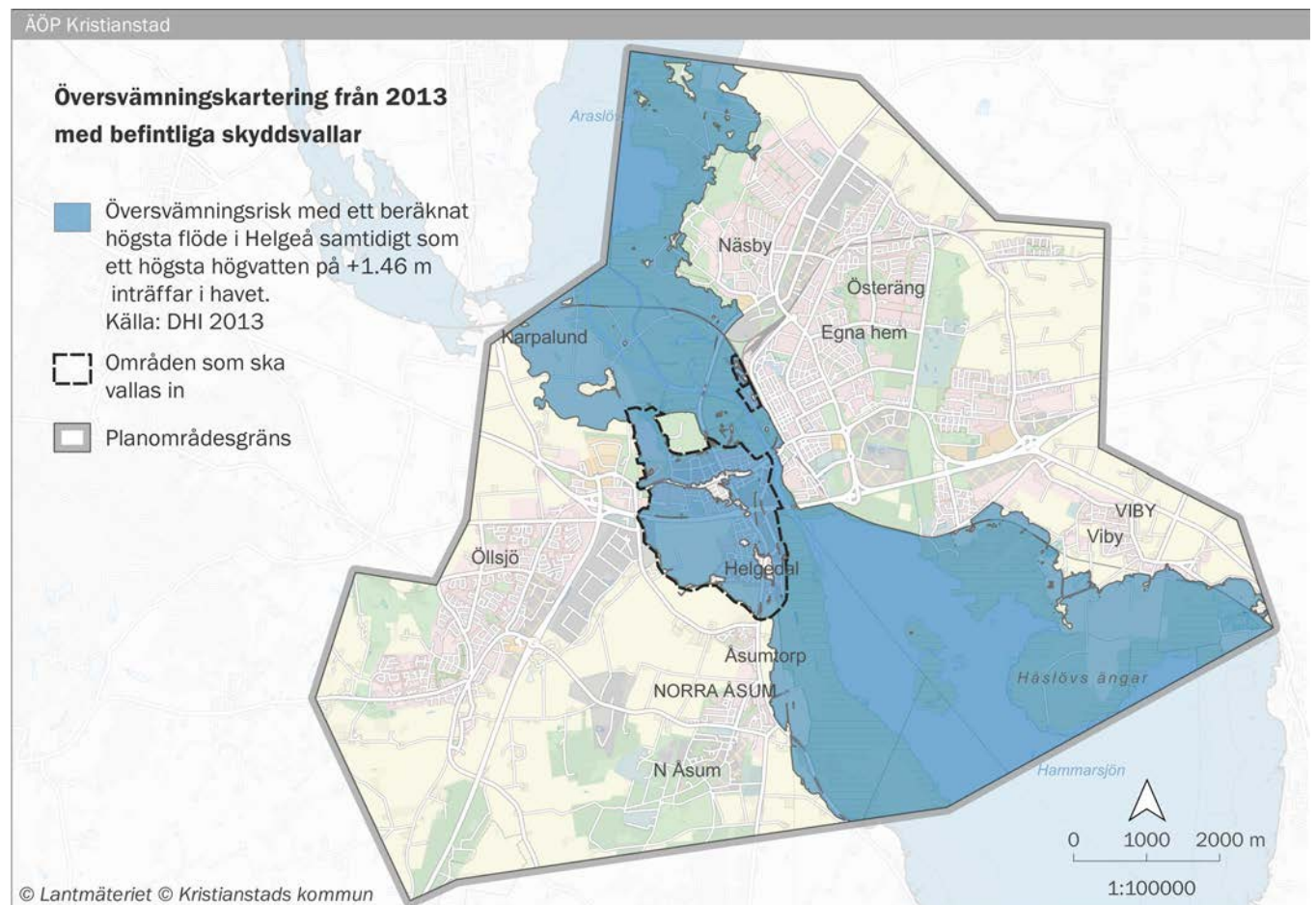
Bakgrund

Kristianstad anlades ursprungligen som en fästningsstad omgiven av vatten och sankmarker. En del mark kring staden torrlades när Helgeå år 1775 bröt sig ett nytt utlopp till havet vid Gropahålet. Avgörande för stadens nuvarande utbredning blev dock invallningen och torrläggningen av Hammarsjöns nordliga del, Nosabyviken, 1859-68. Avsikten var då att skapa ny åkermark men idag är stora delar av området bebyggt. Även i andra delar av staden har byggbar mark skapats genom enklare skyddsvallar.

Resultatet av denna utveckling är en stad med en, utifrån svenska mått, mycket speciell riskbild. Utan det system av vallar och pumpar som delvis finns och delvis är under om- och utbyggnad, skulle stora delar kunna översvämmas. Inom det invallade området finns idag bostäder och arbetsplatser för ett mycket stort antal människor och samhällsviktiga funktioner som regionsjukhus, avloppsreningsverk, räddningstjänst och E22.

Utbyggnad av stadens vallsystem

Sedan 2002 pågår ett omfattande arbete med att ersätta och komplettera stadens gamla invallningar och pumpstationer. Vallsystemet planeras för att klara ett absolut värsta tänkbara scenario där hänsyn tas till pågående klimatförändringar. Säkerheten i anslutning till stadens vallsystem styrs av regelverk för dammar

Karta 19. Översvämningskartering från 2013 med befintliga skyddsvallar.

(RIDAS) vilket ställer höga krav på säkerhet med ett omfattande kontrollprogram för att säkerställa trygga konstruktioner och beredskap för att hantera risker i kritiska lägen.

Behovet av underhåll, kompletteringar och framtida höjningar av skyddsvallarna innebär att stadens vallsystem måste betraktas som ett kontinuerligt pågående arbete. För utbyggnaden av vallarna har KS i januari 2021 antagit en vallutbyggnadsplan (*Plan för utbyggnad av skyddsvallar, Kristianstads kommun, KLK, januari 2021*) som är ett planeringsunderlag för vallutbyggnad och skydd mot översvämning i Kristianstad stad på lång sikt.

Anpassning till pågående klimatförändringar

Genom att tillämpa en lång framförhållning för pågående klimatförändringar skapas en god beredskap för hur staden kan skyddas och utvecklas. Konkret innebär detta att hänsyn tas till en fortsatt stigande havsnivå. Enligt SMHI:s bedömning kommer beräknat högsta flöde i Helgeå inte att öka genom de klimatförändringar man idag räknar med. Ett så kallat 100-årsflöde beräknas däremot bli större och mindre extrema högvatten än ett BHF kan uppkomma oftare i framtiden.

För närvarande råder stor osäkerhet kring hur mycket världen kommer att lyckas begränsa utsläppen av växthusgaser och hur mycket havsnivån kan stiga. Förändringar i havsnivån kan komma snabbare eller långsammare än vad dagens scenarier visar, och kommer även att pågå långt efter år 2100. Utvecklingen behöver följas noga.

Markutrymme och höjd

Det är av största vikt att samtliga skyddsvallar kan höjas och förstärkas i framtiden. Detta innebär framför allt att tillräckligt markutrymme behöver finnas eftersom en skyddsvall som ska bli högre också tar mer mark i anspråk för att vara stabil. Hur mycket utrymme som behövs beror även på grundläggningsförhållandena.

Sannolikheten för skada på vallsystemet

Sannolikheten för att en omfattande skada ska uppstå på vallsystemet bedöms i nuläget som liten, både när det gäller brister i konstruktionen och annan påverkan. I båda fallen pågår ett kontinuerligt arbete för att förebygga och begränsa sådana scenarier. Här ingår även en höjd beredskap och bevakning i samband med kritiskt höga vattennivåer eller andra potentiella hot.

Vid ett eventuellt hot om översvämning ska området utrymmas innan ett vallbrott sker.

Normala och extrema vattennivåer

Vattennivåerna i Helgeå och Hammarsjön varierar årligen med ca 1,5 meter. Lågvatten är vanligast sommartid, vattenytan ligger då omkring 0 m ö h. Övriga delar av året är det vanligt att vattenytan stiger till ca 1-1,5 m ö h, vilket räknas som ett 50 års flöde som återkommer 4ggr på 100 år.

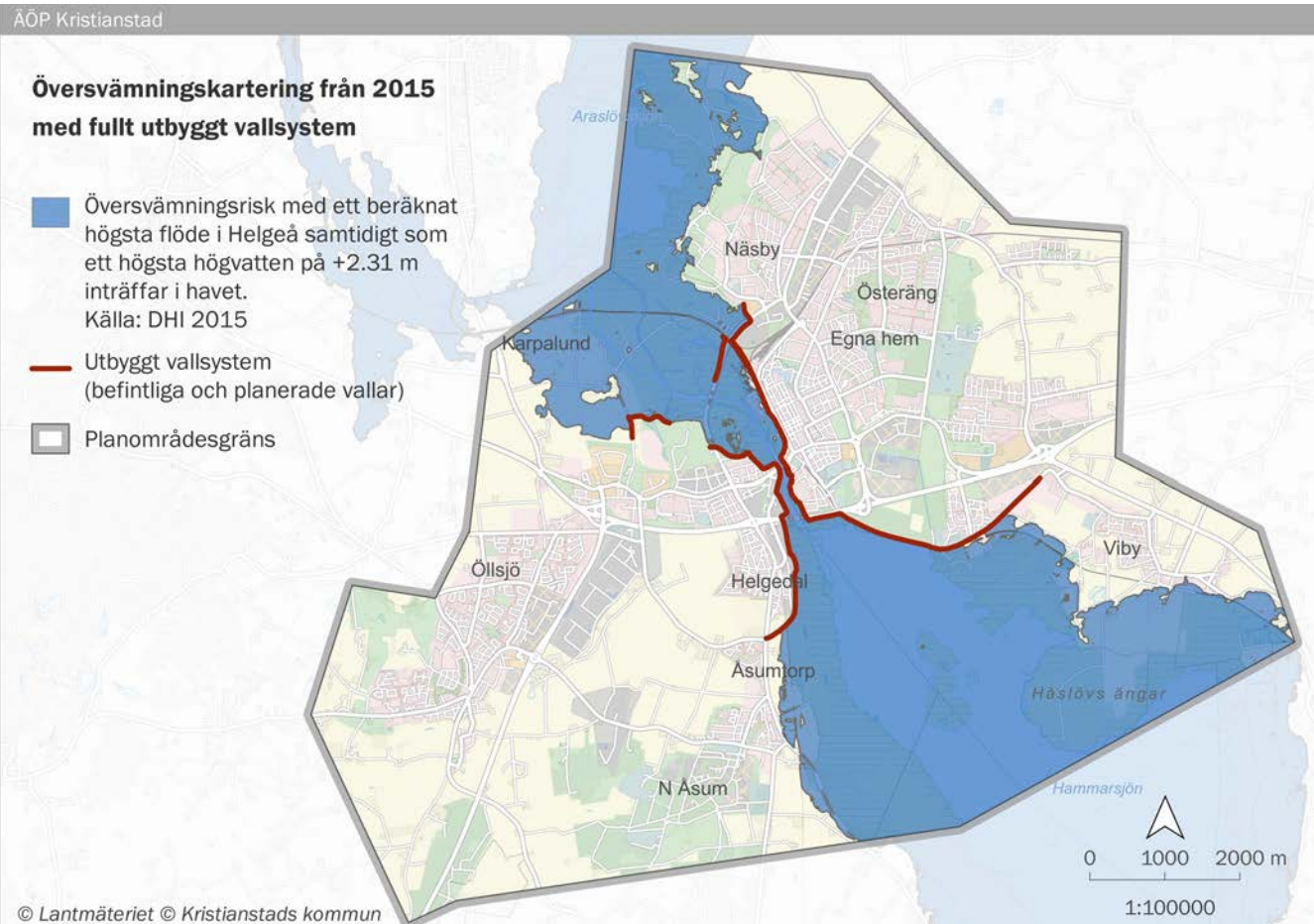
Vattennivåer på omkring +2 m har inträffat vid enstaka tillfällen sedan mätningarna började 1905, senast 2002 då vattennivån steg till +2,24 m.

Ett så kallat 100-årsflöde har inte inträffat sedan mätningarna började. Sannolikheten för att ett sådant ska inträffa bedöms till 63 % under en hundraårsperiod. Ett 100-årsflöde med ett samtidigt medelhögvatten i havet skulle kunna innebära en vattennivå på omkring +2,5 m i Hammarsjön och omkring +3 m i Helgeå vid Barbacka beroende på rådande havsnivån.

Om vattennivåer motsvarande ett värsta scenario skulle inträffa innebär detta en vattennivå på omkring + 3,17 m ö h i Hammarsjön och omkring +3,77 m ö h i Helgeå vid Barbacka.

Tänkbara översvämningsytor öster om Helgeå

Området öster om Helgeå skyddas främst av Hammar-slundsvallen mot Hammarsjön men även av mindre skyddsvallar mot Helgeå. Målsättningen är att även

Karta 20. Översvämningskartering från 2015 med fullt utbyggt vallsystem.

Barbackaområdet ska vallas in till aktuell skyddsnivå vid en framtida exploatering.

Ett brott i Hammarslundsvallen skulle beröra ett stort område redan vid normalt förekommande vattennivåer i Hammarsjön (mellan omkring 0 och 1-1,5 möh). Vid dessa vattennivåer översvämmas den gamla Nosabyviken i olika omfattning.

Vid extrema högvatten kan översvämnning också ske från Helgeå om ett brott sker i någon av dessa skyddsvallar. Vattendjupen kan bli betydande, särskilt inom delar av den gamla Nosabyviken där det kan uppgå till mer än ett våningsplan.

Tänkbara översvämningsytor väster om Helgeå

Stadsdelarna Vilan och Härlöv i delområdet Västra staden, Hedentorp och Helgedal i delområdet Hedentorp och Åsum planeras få ett fullt utbyggt skydd mot översvämnning inom en 10-årsperiod.

Ett brott i skyddet mot översvämnning skulle kunna översvämma ett mindre låglänt område i anslutning till E22 redan vid vattennivåer på +2,3 m ö h.

Vid sällsynt förekommande högvatten på omkring + 2 m eller mer ökar den möjliga översvämningsytan och vid ett 100-årsflöde eller ett värsta scenario berörs ett stort område.

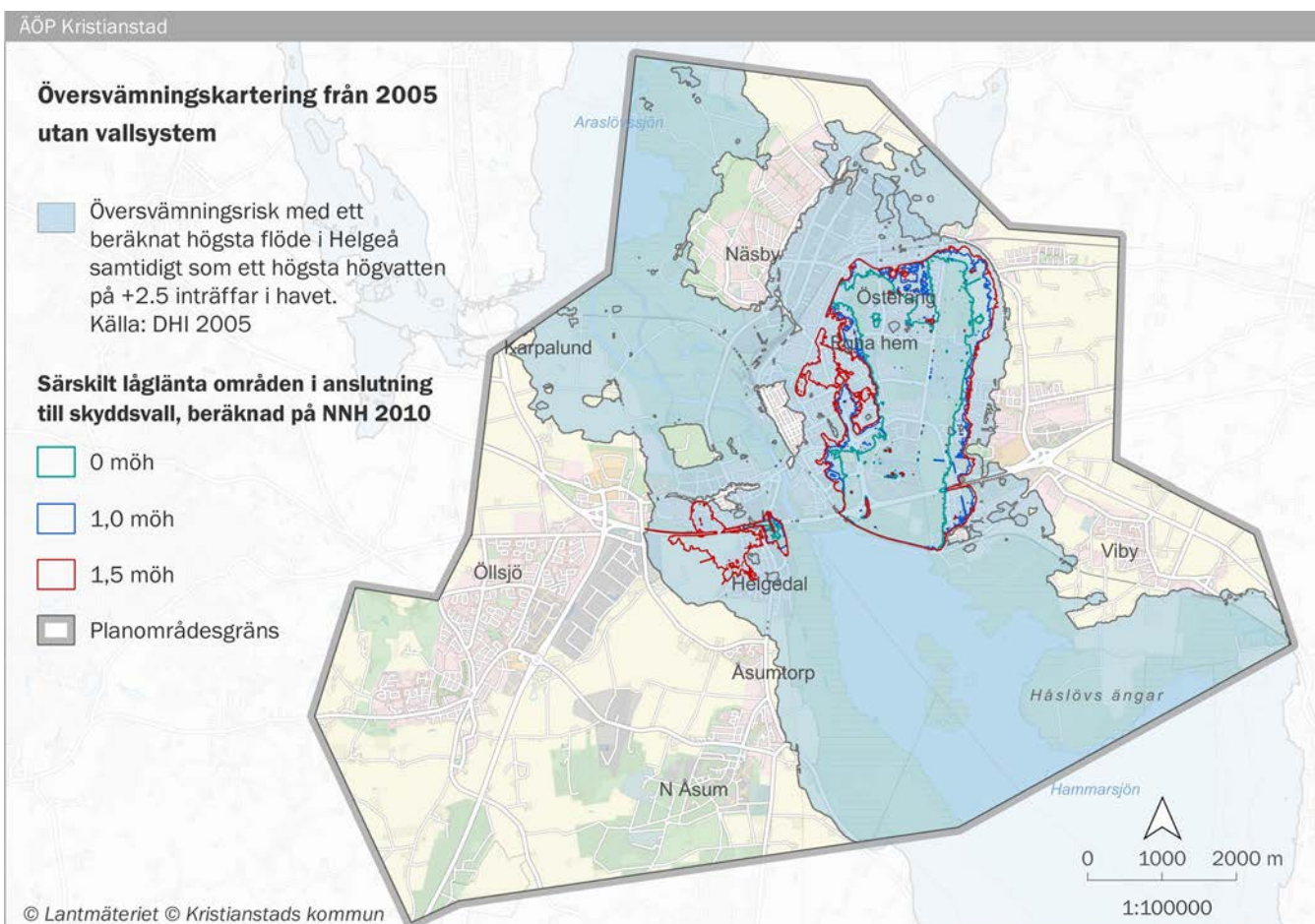
Bebyggelseutveckling inom skyddade områden

Kristianstad har historiskt utvecklats i ett vatten- och våtmarkslandskap där en mycket stor del av staden skyddas genom invallning. Att skydda mot översvämning är ett normaltillstånd liksom att skyddet ska hålla högsta möjliga säkerhetsnivå.

Samtidigt är det viktigt att tillämpa försiktighetsprincipen när det gäller att tillföra ytterligare bebyggelsevärden inom det invallade området. Det beror inte på att området bedöms som osäkert utan på att sårbarheten i samhällsstrukturen ska begränsas i den mån som är rimligt i förhållande till andra samhällsintressen. Detta regleras i plan- och bygglagens andra kapitel. Sannolikheten för att en omfattande skada ska uppstå på vallsystemet är ytterst liten men konsekvenserna kan bli förödande. Frågan har fått ökad uppmärksamhet genom pågående klimatförändringar.

Allmänt om lokalisering

Vid lokalisering av byggnader och anläggningar behöver tänkbara konsekvenser vid ett hotande eller verkligt vallbrott vägas mot fördelarna med lokaliseringen. Redan gjorda investeringar eller andra förutsättningar på platsen kan i många fall tala för en utveckling i ett särskilt läge. Generellt är det värdefullt att kunna nyttja och stärka redan utbyggda strukturer

Karta 21. Översvämningsskartering från 2005 utan vallsystem

med service och kollektivtrafik genom fler bostäder och verksamheter. Det finns ett särskilt stort värde i att kunna fortsätta utveckla och förtäta stadens mest centrumnära delar med gång- eller cykelavstånd till resecentrum och ett stort utbud av service, arbetsplatser och andra målpunkter. Detta främjar både en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Gamla Nosabyviken inom stadens östra del utmärker sig som ett område med sämre förutsättningar för bebyggelseutveckling än övriga delar av staden. Vid ett eventuellt hot om brott i Hammarslundsvallen behöver området utrymmas redan vid normalt förekommande vattennivåer i Helgeå/Hammarsjön (mellan omkring 0 och 1-1,5 m ö h). Vid extrema vattennivåer kan vattendjupet bli särskilt stort, mer än ett våningsplan. Väster om Helgeå finns ett mindre område kring E22 med liknande låglänta markförhållanden.

Samhällsviktiga verksamheter

För lokalisering av samhällsviktiga verksamheter gäller särskilt höga krav på riskhänsyn. En samhällsviktig verksamhet är en verksamhet som är väsentlig för att undvika en allvarlig kris i samhället och/eller för att hantera en kris som redan uppstått. Exempel på samhällsviktiga verksamheter är sjukhus, räddningstjänst, energiförsörjning, vatten- och avloppsförsörjning och regionalt vägnät.

Om en samhällsviktig verksamhet behöver ligga inom

det invallade området kan det vara aktuellt att vidta särskilda försiktighetsåtgärder. Det kan t.ex. vara att undvika byggnation, bygga in eller höja upp särskilt känsliga delar så att verksamheten kan fortsätta att fungera i en översvämningssituation eller snabbt kan tas i bruk igen när vattnet rinner undan.

Vård, bostäder och skola

Vård, bostäder och skola är exempel på känslig markanvändning. Vid ett eventuellt hot om översvämning ska området utrymmas innan ett vallbrott sker. Inom dessa kategorier av markanvändning finns eller kan det finnas personer med särskilt behov av vård och hjälp i en sådan situation.

Det kan bli fråga om en evakuering under mycket lång tid vilket innebär stora samhällsekonomiska kostnader. Om en översvämning faktiskt inträffar uppstår materiella skador. Möjligheten att återvända till sin bostad och sina ägodelar kan vara oviss.

Handel, kontor, lätt industri

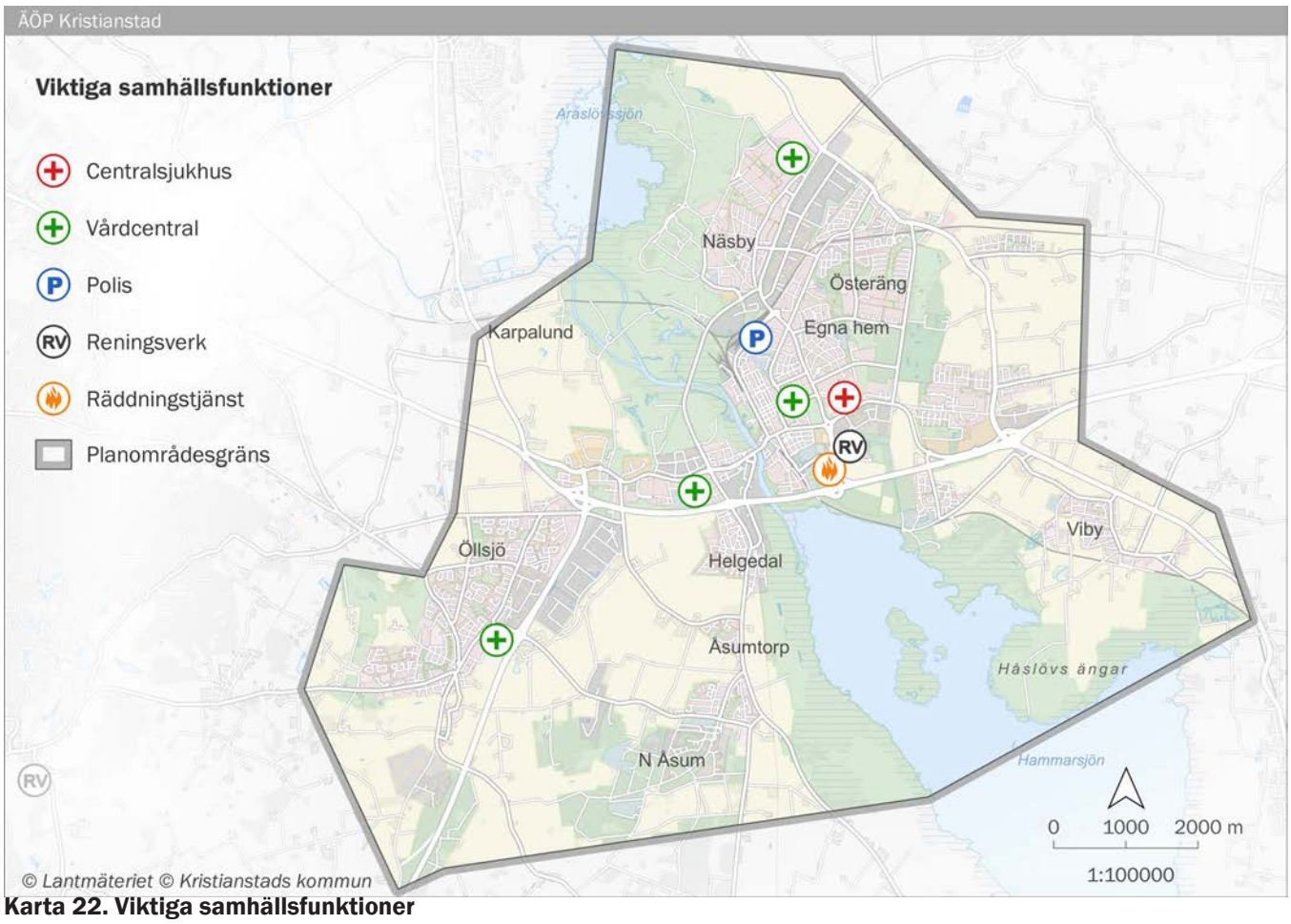
Handel, kontor och lätt industri är exempel på mindre känslig markanvändning. Vid ett eventuellt hot om översvämning kommer verksamheterna inte att kunna bedrivas vilket innebär ekonomiska förluster. Om en översvämning faktiskt inträffar uppstår materiella skador.

Miljöfarlig verksamhet

Särskilda krav på riskhänsyn kan ställas på verksamheter med risk för allvarlig förorening av mark och vatten. Det kan handla både om att överväga alternativa lokaliseringsslagen och tekniska åtgärder för att minska risken för utsläpp vid en översvämning.

Områden som ännu saknar skydd

Inom områden som ännu saknar ett utbyggt skydd mot översvämning som säkrar för aktuella skyddsnivåer (delar av Vilan och Härlöv, Hedentorp och Helgedal samt Barbackaområdet) gäller som huvudprincip att skyddet behöver byggas ut till aktuell nivå för 100 årsperspektivet innan kommunen kan anta nya detaljplaner för bebyggelse i området. I övrigt behöver samma resonemang om riskhänsyn föras som inom redan skyddade områden.

2.13 Hälsa och risker

Hälsa

En god hälsa för alla är inte bara en jämlikhetsfråga utan också en viktig del i en hållbar samhällsutveckling. En medveten folkhälsopolitik kan och bör förbättra villkoren för de grupper som är mest utsatta. En befolkning som är frisk och mår bra skapar bättre förutsättningar för välbefinnande och ökad tillväxt och därigenom minskat behov av vård och omsorg. Hälsan för befolkningen som helhet har förbättrats under de senaste decennierna, medan de sociala skillnaderna i hälsa har förblivit oförändrat stora. De olikheter i hälsa som finns mellan olika grupper beror på skillnader i livsvillkor som till viss del kan påverkas genom den byggda miljön. Det övergripande nationella folkhälsomålet är att "skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation". Som utgångspunkt för arbetet finns 8 folkhälsomål, där mål nummer fem är "Boende och närmiljö".

I Kommissionen för jämlik hälsas slutbetänkande (2017) listas olika socioekonomiska faktorer som har inverkan på befolkningens hälsa utifrån ett jämlikhetsperspektiv.

Hälsan för befolkningen som helhet har förbättrats under de senaste decennierna, medan de sociala skillnaderna i hälsa har förblivit oförändrat stora. De olikheter i hälsa som finns mellan olika grupper

beror på skillnader i livsvillkor som till viss del kan påverkas genom den byggda miljön. Antalet ohälsodagar per invånare i Kristianstads kommun var 2015 sämre än genomsnittet för riket; 31,3 ohälsodagar per år mot 28 för riket. Det fanns en tydlig skillnad mellan kvinnor (cirka 37 dagar) och män (cirka 25 dagar) men däremot inte mellan svenskfödda (31,3) och utlandsfödda (31,7). (Region Skåne "Näringsliv och arbetsmarknad i Kristianstad")

Ett bra boende

Att ha ett bra boende är ett av de grundläggande livsvillkoren. Utformningen av boende och närmiljön speglar ofta invånarnas och befolkningens hälsa. En boendemiljö som präglas av att människor är integrerade, trygga och säkra och bor i en hälsofrämjande boendemiljö främjar hälsan på såväl individ- som samhällsnivå. På motsatt sätt påverkas hälsan negativt av exempelvis hemlöshet, eller andra otrygga boendeförhållanden som trångboddhet, segregation och otrygg boendemiljö. Även tilliten och den sociala sammanhållningen i ett område påverkas negativt av dessa riskfaktorer

Bostadsbrist, trångboddhet och hemlöshet

Brist på bostäder och låg rörlighet inom det befintliga bostadsbeståndet försvårar för att trygga rätten till en bostad. En brist på bostäder påverkar sysselsättning och kompetensförsörjning negativt, men resulterar

även i trångboddhet, otillräcklig sanitet och hygien och svarta kontrakt. Vid brist på bostäder blir konsekvenserna särskilt påtagliga för grupper som är nya på bostadsmarknaden eller har en svag ekonomisk situation. Generellt är trångboddhet fyra gånger så vanligt bland låginkomsthushåll jämfört med hushåll med höga inkomster och är vanligare bland ensamstående med barn, samt bland utrikesfödda. I synnerhet påverkas barn och ungas uppväxtvillkor då trångboddhet försvårar möjligheterna att sköta skolarbetet och sociala kontakter. Här kan kompensatoriska åtgärder som tillgång till mötesplatser, fritids- och kulturaktiviteter, läxhjälp m.m. spela en viktig roll. Allt fler blir hemlösa idag på grund av låga inkomster och dålig förankring på bostadsmarknaden snarare än på grund av sociala problem. Särskilt utsatta är barnfamiljer i hemlöshet som får tillfälliga bostadslösningar som får stora konsekvenser för barnens hälsa och välbefinnande. Täta adressbyten och brutna kontaktnät leder ofta till försämrade skolresultat och försvårar för kamratrelationer och fritidssysselsättningar.

Boendesegregation och hälsa

Bostadsområden skiljer sig åt beroende på olika socioekonomiska faktorer som exempelvis utbildningsgrad, sysselsättningsgrad, inkomst osv. Att leva i ett socioekonomiskt svagt bostadsområde är kopplat till sämre hälsa som ökad dödlighet, sämre självskattad hälsa och ökad förekomst av psykisk ohälsa bland

annat. Däremot påverkas inte alla människor likadant av att bo i ett socioekonomiskt svagt område. Vissa individer blir mer sårbara för negativa omgivningsfaktorer än andra, beroende på vilka personliga och ekonomiska resurser som finns hos individen.

Utemiljön

Att ha närhet till grönområden och natur nära bostaden förefaller vara en skyddande faktor för hälsan. Trivseln i bostadsområdet ökar och den skillnad som annars finns i rapporterad trivsel i bostadsområdet mellan boende i eget hus (högre trivsel) och i flerfamiljshus (lägre trivsel) är påtagligt mindre vid tillgång till grönområde. En brittisk studie har visat att sociala skillnader i hälsa är mindre i områden där tillgången till grönområden är bättre. Att ha tillgång till grönområden tillsammans med trygga och säkra cykel- och gångvägar är förknippat med mer vardagsmotion och har en gynnsam effekt på hälsan.

Två faktorer i utomhusmiljön som påverkar hälsan är luftkvalitet och buller. Trafik är en gemensam källa till såväl luftföroreningar som buller och effekterna av exponeringen förefaller adderas tillvarandra. Att tänka på vid planeringen av stadsmiljön är också att barn och ungdomar är mer känsliga för luftföroreningar och buller än vuxna.

Barn och Ungdomar

Barns rörelsefrihet har minskat under de senaste årtiondena (*Trafikverket "Barns rörelsefrihet" 2015*), bland annat som en effekt av ökade avstånd mellan vardagens målpunkter, ökad trafik och ökad rädsla för vålds- och sexualbrott. En konsekvens är att barn och ungdomar vistas för mycket inomhus och generellt rör för lite på sig. Lekplatser, skolgårdar och bostadens närmiljöer är viktiga miljöer för barns fysiska aktivitet och deras motoriska, mentala och sociala utveckling.

Tillgången till en skolgård och förskolegård med tillräcklig yta och en miljö som stimulerar till både lek, fysisk aktivitet samt samtal är viktig för barnens motoriska och kognitiva utveckling. Detta är särskilt viktigt för de barn som inte i övrigt har tillgång till en god fysisk utemiljö.

Skolvägen är en av de viktigaste möjligheterna för barn att vara fysiskt aktiva, men få barn har idag en så säker och trygg skolväg att de kan gå eller cykla till skolan på egen hand. Med ökande ålder är det också viktigt för den personliga och sociala utvecklingen att på egen hand kunna utforska och förflytta sig i sin stadsdel och sin stad.

Äldre

Medellivslängden i Kristianstad kommun är något högre än för riket, 81 år för män, jämfört 80,4 år i riket.

För kvinnor i Kristianstad kommun ligger medellivslängden på 84,4 år och i riket ligger medellivslängden på 84 år för kvinnor (Folkhälsomyndigheten 2017). Äldre är en skiftande grupp när det gäller behov och möjligheter att röra sig i samhället. För åldersförsvagade äldre blir utformningen av närmiljön ofta helt avgörande för möjligheterna att leva oberoende, vistas utomhus, kunna upprätthålla sociala relationer och utöva fysisk aktivitet och motion. Målpunkter som parker, sociala mötesplatser och service behöver finnas på nära promenadavstånd från den egna bostaden för att de ska upplevas som tillgängliga och främja fysisk aktivitet och sociala kontakter.

Det finns också mycket som kan hindra eller avskräcka äldre från att röra sig utomhus på egen hand. Det kan vara ojämnheter och kanter på trottoarer och gator, hög trafikvolym, att det saknas sittmöjligheter och oro att drabbas av våld. Om man tvingas byta bostad är det ofta ett önskemål att kunna bo kvar i sin stadsdel där man känner sig trygg och har ett socialt nätverk. Äldre är överrepresenterade bland befolkningen när det gäller olyckor bland cyklister och fotgängare, av de skadade är hälften över 65 år. Kvinnor drabbas oftare av olycksfall än män. Känsligheten för luftföroreningar ökar med ökande ålder och många får nedsatt hörsel vilket gör det svårt att kommunicera i bullriga miljöer.

Socioekonomiskt svaga grupper

Till gruppen socioekonomiskt svaga räknas hushåll med låga inkomster där detta har ett samband med utbildningsnivå och yrkestillhörighet. En låg inkomst påverkar de materiella villkoren som t ex kvaliteten på boendet, tillgång till mat, kläder, transportmöjligheter, rekreation och fysiska aktiviteter. Undersökningar visar att människors fysiska och psykiska hälsa generellt förbättras med ökande inkomst och att socioekonomiskt svaga grupper har en sämre hälsa än befolkningen i övrigt. Utrikes födda har i högre grad självupplevda hälsoproblem än personer födda i Sverige, det finns dock stora variationer inom gruppen.

Personer med funktionsvariationer

Fysisk tillgänglighet är en grundläggande förutsättning för människors delaktighet i samhället. En otillgänglig omgivning inskränker rörligheten och valfriheten. Funktionshindrade har särskilda behov i detta avseende och har rätt till en god tillgänglighet och säkerhet i sin bostads-, arbets- och trafikmiljö. Det innebär t.ex att man underlättar för personer med behov av rullstolar och rullatorer och med nedsatt syn och hörsel.

Risker

Risker och störningar i den täta staden

En förtätad och mera funktionsblandad stad kan innebära många positiva kvaliteter som närhet, variationsrika miljöer och bra serviceunderlag. Samtidigt måste en sådan utveckling uppfylla gällande riktvärden och kravet på att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Ofta kombineras skyddsavstånd med andra åtgärder för att begränsa risker och störningar. Det kan vara skärmning, inbyggnader eller anpassade fasader och fönster. Att hantera problemen enbart genom skyddsavstånd skulle ge en mycket gles bebyggelse. När det gäller risker görs också en avvägning mot andra samhällsintressen, t ex stads- eller näringslivsutveckling, för att bedöma vilken riskhänsyn som är rimlig.

Verksamheter med risk för omgivningen

Betydande risker finns framför allt i anslutning till lagring och hantering av gasol och ammoniak. Kristianstads kommun rymmer farliga verksamheter som omfattas av LSO 2 kap 4 § och Sevesolagstiftningen. Inom avgränsningen för ÅÖP Kristianstad stad finns dessa verksamheter i form av gasol på en anläggning i Hedentorp, ammoniak inom en verksamhet på Vilan och i form av dammanläggningar som över-svämningsskydd. Den samlade bedömningen är dock att Kristianstad har förhållandevis små riskproblem kopplade till verksamheter.

Drivmedelsstationer

På drivmedelsstationer sker huvudsakligen lagring och hantering av bensin, diesel och E85, men även viss lagring av HVO, RME och gasol. Många av de drivmedelsstationer som finns inom tätorten ligger så nära trafikstråk eller annan bebyggelse att det vid en brand eller explosion finns risk för att människor skadas. När tillfälle ges bör möjligheten att förbättra risksituationen tas tillvara. Vid nyetablering av drivmedelsstationer eller annan bebyggelse ska tillräckliga skyddsavstånd tillämpas.

Gasol

Större hantering av Gasol sker idag vid 2 anläggningar i staden. Denna hantering kan innebära en risk för ett stort utsläpp av gasolgas med efterföljande explosionsrisk. Den största risken med hanteringen är om det inträffar en cisternexplosion, s k BLEVE. Detta scenario kan inträffa vid kraftig brandpåverkan på en cistern, dock bedöms sannolikheten som mycket liten. Konsekvenserna vid ett stort gasutsläpp eller vid en BLEVE kan bli mycket allvarliga. Lagring och hantering av större mängder gasol finns för närvarande vid Scan och Grolls på Långebro (depå av gasflaskor). Inom staden finns även ett antal verksamheter som hanterar mindre mängder gasol.

Ammoniak

Ammoniak är en giftig kondenserad gas som används

Gång- och cykelvägen längs Blekingebanan vid Allöverket. Foto: Per Blomberg

som köldmedium vid ett begränsat antal anläggningar inom Kristianstads tätort. Ett utsläpp kan, beroende på utsläppt mängd och väderlek, få stora konsekvenser. Kylanläggningar med betydande hantering av ammoniak finns för närvarande inom verksamhetsområden samt till viss del även kylanläggningen i Kristianstad Ishall.

Biogas

Inom staden finns ett biogasnät som länkar samman producent med uppgraderingsanläggningar. Vid uppgraderingsanläggningen vid Allöverket sker även fyllning och förvaring av s.k. "Mobila lager" som sedan transporteras vidare till försäljningsställen.

Farligt gods

Med farligt gods avses verksamheter som vid en olycka kan innebära skador på människor, egendom eller miljö. Bedömningen är att Kristianstad har förhållandevis små riskproblem med farligt gods. Huvudsakligen sker transporter av farligt gods på E 22:an. Ett mindre antal transporter sker dock inom staden till bland annat drivmedelsstationer.

Transporter med farligt gods ska i första hand gå på trafikleder där framkomlighet och säkerhet är stor. Kring Kristianstads tätort ingår E22, väg 21, väg 19 och väg 118 söderut från Hammar i Länsstyrelsens rekommenderade vägnät för transport av farligt gods.

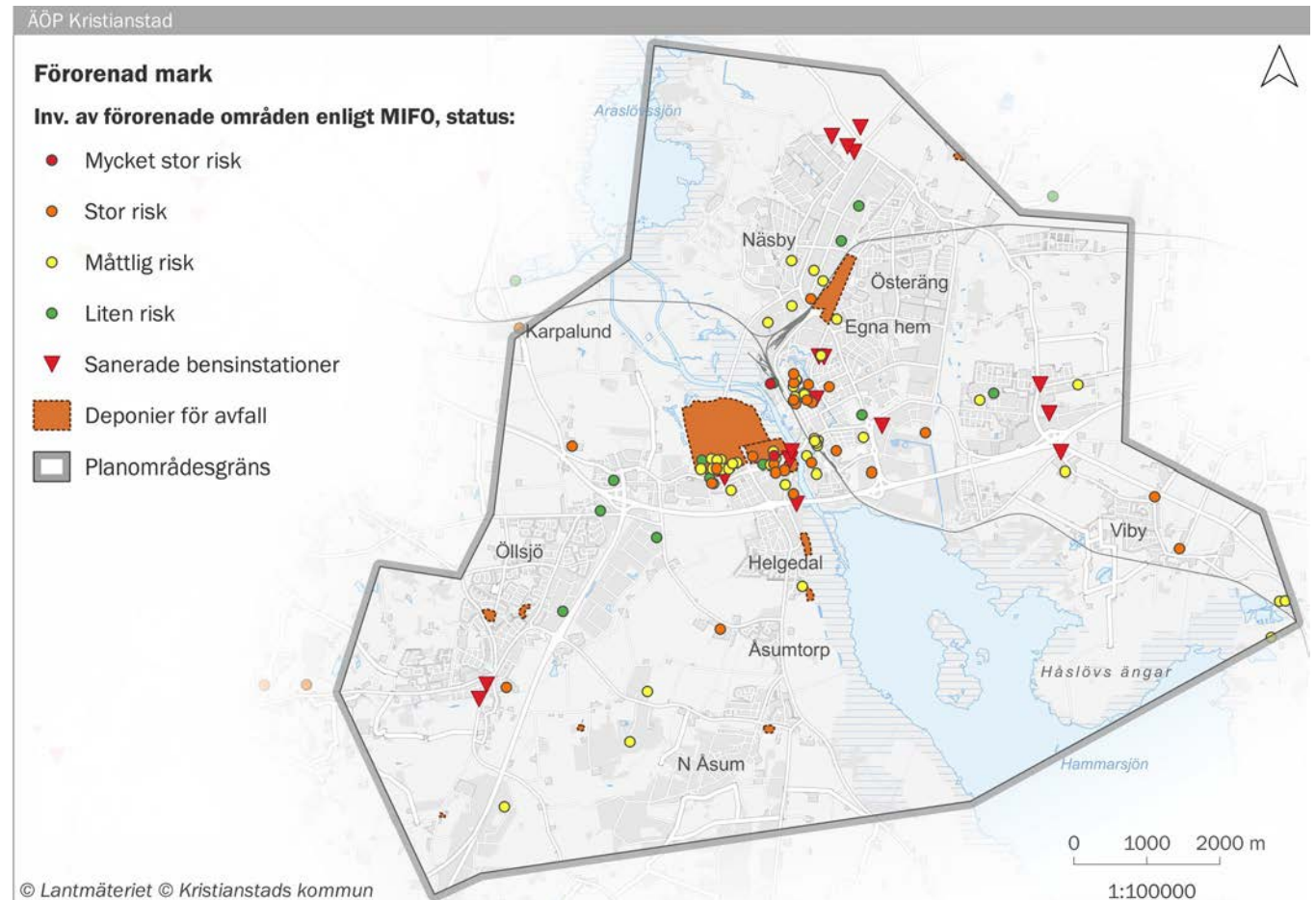
Järnvägsnätet

En liten andel av tågtrafiken på sträckningen Karlskrona-Hässleholm består av farligt gods, ca 8 %. Åhusbanan mellan Kristianstad och Åhus hamn har väldigt begränsad trafikering.

Störande verksamheter

Följande verksamheter bedöms ha störande omgivningspåverkan i form av buller, vibrationer, lukt m m.

- Centrala reningsverket; lukt och risk för smitta.
- Allöverket; buller, lukt och mögelsporer från flis-hantering.
- Scan; lukt och godstransporter från slakteri.
- Delar av Hedentorp; buller, vibrationer och godstransporter från område med tung mekanisk industri.
- Skånemejerier; buller och godstransporter.
- Starka; buller och godstransporter från betongindustri.
- Bong Sverige AB; buller och godstransporter från tillverkning av kuvert m m.
- Åsums Fure; buller från gokartbana.
- Åsums Fure; buller från skjutbana.
- Snårarp; transporter, buller, lukt och damm från kretsloppsanläggning.
- Karpalund; buller från skrothantering m.m. samt lukt och godstransporter från biogasanläggning.

Förorenad mark

Deponier, industrifastigheter, järnvägsområden, drivmedelsstationer och skjutbanor är exempel på områden där marken kan förväntas vara mer eller mindre förorenad. Föroreningarna kan vara skadliga dels genom att människor som bor eller vistas i området utsätts för hälsorisker, dels genom deras påverkan på markmiljön och att läckage sker till grund- eller ytvatten.

Mellan åren 1999 och 2015 arbetade länsstyrelsen i Skåne län med att inventera områden i länet som kan misstänkas vara förorenade av tidigare industriell verksamhet. Inventeringen utmynnade i en riskklassning enligt en 4-gradig skala där riskklass 1 och 2 innebär mycket stor respektive stor risk för påverkan på människors hälsa och miljön. Miljö- och hälsoskyddsnämnden använder samma inventeringsmetodik på pågående miljöfarliga verksamheter. För närvarande finns det 1 område i Kristianstad som har bedömts tillhöra riskklass 1 och ett 25-tal områden som har bedömts tillhöra riskklass 2. Förutom verksamhetspecifika föroreningar så är stora delar av Kristianstads tätort utfyllda med fyllnadsmassor som kan innehålla föroreningar.

Sanering av förorenade markområden är ofta mycket kostsamma och ansvarsförhållandena kan vara svåra att klara ut. Det vanligaste är att saneringen inte

genomförs förrän förändrad markanvändning blir aktuell.

Sårbart grundvatten

Inströmningsområden för grundvatten eller områden där föroreningar snabbt kan nå ner till grundvattnet har markerats som områden med sårbart grundvatten. I sådana områden är det hög risk för att grundvattenförekomster påverkas av föroreningar och därför krävs ett stort hänsynstagande.

Djurhållning

Jordbruket i Kristianstad har stor andel djurhållning och några gårdar ligger mycket nära stadens gränser. I många fall är det just skyddsavståndet till lantbruk och djurhållning som avgör hur staden kan utvecklas. De störningar som kan uppstå i samband med lantbruk och djurhållning är framför allt lukt, flugor, buller och transporter. Djurhållning och särskilt hästar kan också framkalla allergiska reaktioner hos känsliga personer.

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft

De miljö kvalitetsnormer som bevakas är kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, bly, bensen, partiklar (PM10) och marknära ozon. Kristianstad får som medlem i Skånes Luftvårdsförbund årliga rapporter om hur luftkvalitén ser ut.

Av de luftföroreningar som förekommer i Kristianstad har en betydande andel bildats utanför landets gränser, men även lokala källor som trafik och småskalig vedeldning har en betydande påverkan på luftkvalitén. Enligt beräkningar från luftvårdsförbundet riskerar partikelhalterna i centrala Kristianstad att överstiga den nedre utvärderingströskeln (NUT). Minskade eller omfördelade trafikflöden samt sänkt hastighet i centrum kan vara ett sätt att begränsa partiklar från att virvla upp. Riktade insatser om vedelning kan också ha effekt för att minska partikelutsläppen lokalt. Halterna av övriga luftföroreningar bedöms ligga under befintliga riktvärden.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Miljö kvalitetsnormer för vatten omfattar allt vatten, men för att förenkla hantering och rapportering till EU, delas vattnet in i större enheter, så kallade vattenförekomster. Dessa består av sammanhängande vattenområden, till exempel en sjö, ett stycke av ett vattendrag, ett grundvattenmagasin eller ett kustvattenområde. För närvarande gäller förvaltningsplan 2016-2021 för Södra Östersjöns vattendistrikt. Syftet är att alla vattenförekomster i landet ska uppnå minst god status. Utgångspunkten för vilka krav som ska gälla för olika vattenförekomster är deras status idag. Ytvattenförekomster har klassats utifrån ekologisk och kemisk status medan grundvattenförekomster klassats utifrån kemisk och kvanti-

tativ status. Vattenförekomster som riskerar att inte uppnå god status omfattas av ett åtgärdsprogram. I princip alla kommunens vattenförekomster berörs av åtgärdsprogrammet. Åtgärdsarbetet omfattar dels övergripande nationella styrmedelsåtgärder, dels direkta åtgärder kopplade till vissa vattenförekomster eller sakområden. De ytvattenförekomster som ligger inom det aktuella planområdet är Helge å samt Araslövssjön och Hammarsjön. Hammarsjön har bedömts ha måttlig status, Helge å har inom planområdet God ekologisk status medan Araslövssjön på grund av sin storlek inte har bedömts. Inom planområdet finns även grundvattenförekomsten Kristianstadsslätten. Denna vattenförekomst har bedömts ha God kvantitativ och God ekologisk status. Planens inverkan på de aktuella vattenförekomsterna beskrivs närmare i konsekvensbeskrivningen.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas som bildas när det radioaktiva grundämnet radium sönderfaller. När gasen i sin tur sönderfaller bildas radondöttrar som är radioaktiva metallatomer. Radondöttrarna fastnar på damm som, när det andas in, på sikt kan orsaka lungcancer. Radon i byggnader beror i regel på att så kallad blåbetong använts när huset byggdes eller att huset är byggt i ett område med höga halter av markradon. Radon i marken är inget problem inom låg- eller normalriskområden

under förutsättning att inte stora mängder jordluft kan läcka in i byggnaden. Även inom högriskområden går det bra att bygga bostäder under förutsättning att byggnaden radontätas mot marken. Detta är inte heller några kostsamma åtgärder. Inom det område som omfattas av den fördjupade översiktsplanen ligger främst västra delen av Vä inom högriskområde för radon.

Elektromagnetiska fält

Magnetfält som uppkommer kring exempelvis ställverk och kraftledningar kallas växlande magnetfält. Denna typ av magnetfält skapar elektriska strömmar i kroppen som, vid mycket starka fält, kan påverka kroppens nervsignaler. Styrkan på sådana magnetfält ligger dock långt över vad som normalt finns i vår omgivning. Däremot finns det en vetenskapligt grundad misstanke om att även svaga magnetfält från exempelvis kraftledningar skulle kunna öka risken för barnleukemi. Enligt försiktighetsprincipen tillämpas därför ett visst skyddsavstånd kring större anläggningar med elektromagnetiska fält, t ex ställverk och kraftledningar.

Det elektromagnetiska fältet i Kristianstad ansluter högspänningsledningar från väster till industriområdet. En högspänningsledning går också i norrsydlig riktning förbi Vinnö och Öllsjö och genom Vä. E.ON Elnät planerar en ny 130 kV ledning mellan Rinkaby och Kristianstad öster om Möllebacken.

Buller

Reglering kring buller

Det är viktigt att ta hänsyn till buller vid planläggning. Buller påverkar människors hälsa negativt, en påverkan som ofta underskattas. Det finns regler kring planläggning i bullerutsatta lägen i såväl PBL som Miljöbalken. Dessutom finns det EU:s bullerdirektiv, Miljökvalitetsnormer, Trafikbullerförordningen, allmänna råd för olika bullerkällor samt miljömålen.

Enligt plan- och bygglagen, PBL, ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet, bland annat med hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt till möjligheterna att förebygga bullerstörningar.

Enligt trafikbullerförordningen bör buller från spårtrafik och vägar inte överskrida 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostadsbyggnads fasad. Vid en uteplats får den ekvivalenta ljudnivån inte överstiga 50 dBA samtidigt som den maximala ljudnivån inte får överstiga 70 dBA.

Naturvårdsverket har tagit fram riktlinjer för buller vid skolgård. De delar av skolgården som är avsatt för lek, vila och pedagogisk verksamhet får inte överskrida 50 dBA ekvivalent ljudnivå och 70 dBA maximal ljudnivå. Övriga vistelseytor inom skolgården

får inte överskrida 55 dBA ekvivalent ljudnivå och max 70 dBA ljudnivå (mer än fem ggr per maximme). Det finns mycket att vinna på att förtäta och blanda befintliga bostads- och verksamhetsområden även om de är bullerpåverkade. Genom att planera och utforma ny bebyggelse på bästa sätt är det möjligt att skapa goda boendemiljöer även i utsatta lägen.

Komunala underlag kring buller

Kommunen har ett kartunderlag från 2017, som visar den ekvivalenta ljudnivån i kommunen kopplat till vägar och tåg samt maximal ljudnivå för väg och tåg var för sig. Underlaget visar på ett tydligt sätt vilken befintlig bullerpåverkan staden har från bil- och tågtrafik. Hitintills har det inte varit möjligt att ta fram ett kartunderlag för bullerpåverkan från industri och verksamhet tillsammans med väg- och tågbuller.

Detta påverkar hur till exempel området vid Åsums fure framställs i kartan. I kartan utgör Åsums fure ett av de större "Tysta områdena" (under 40 dBA). I verkligheten så är stora delar av området påverkat av buller i Kartingen, vilket innebär att endast den mest södra delen utgör ett "tyst område".

Tysta områden

Den absoluta tystnaden är inte alltid den bästa ljudmiljön, oftast vill vi höra ljud i någon form, även när vi söker oss till tystare områden. Det kan vara ljudet

av vinden i löven eller ett vattendrag som porlar. De områden som här efter kallas "Tysta områden" är inte helt tysta men har en lägre ljudnivå, ofta i samband med att de kan användas som gröna- rekreationsområden.

Tysta områden, har här bestämts till mindre än 40 dBA i ekvivalent ljudnivå från vägar och tåg. Det finns ännu större områden där den ekvivalenta ljudnivån är mellan 40-45 dBA. Huruvida områdena upplevs som rofyllda eller inte handlar här mer om hur ofta och hur mycket de enskilda bullerhändelserna över-skrider den ekvivalenta ljudnivån. Det finns i nuläget ingen information kring enskilda bullerhändelser. I områden där den ekv. ljudnivån är 40-45dBA vet vi bara att det finns en större påverkan från buller, som antingen är högre, återkommer mer frekvent och/eller under en längre period än i de områden som benämns som "Tysta områden".

Precis som det är viktigt att säkerställa god boendemiljö vid planering av nya bostäder är det viktigt att värna om de områden i anslutning till staden som är lugna och rofyllda. Exempel på den typen av områden är norra delen av Stordiket, Klackabacken i Vä, samt väster om Härlövs backar.

Verksamheter och buller

Inom planområdet finns flera befintliga verksamhetsområden som medför bullerpåverkan på bostäder. Vid en utveckling av nya bostadsområden behöver det tas fram en helhetsbild kring verksamheternas framtida utveckling. Ska de kunna fortsätta utveckla sin verksamhet, så är ibland en nyetablering av bostäder intill olämplig ur till exempel bullersynpunkt. Även lantbruk och vissa fritidsverksamheter kan ha betydande bullerpåverkan samt påverkas negativt av en intilliggande bostadsutveckling.

Trafikbuller

Trafikbuller är den största källan till störningar i människors närmiljö. Negativa effekter är bland annat stress, minskad koncentrationsförmåga och störningar i vila och sömn. Vid nybebyggelse ska byggnader och utomhusmiljö anpassas för att klara gällande bullerriktvärden. Här finns olika möjligheter att kombinera skyddsavstånd med åtgärder som skärmning, uteplatser som vänder sig bort från bullret och anpassade fönster och fasader. Ett större bekymmer är befintlig bebyggelse som inte är anpassad till dagens trafikmängder. Åtgärder för att klara bullerriktvärdena kan bli både dyra och förfullande för stadsmiljön. Detta är ett problem som ökar i takt med den allmänna trafikökningen.

Att tänka på

En god ljudkvalitet innebär inte alltid en fullständig tystnad, utan att varje plats har en ljudmiljö som fungerar för just den platsen.

Vid planering av ett nytt bostadsområde är det viktigt att först motivera varför bostäder ska lokaliseras på platsen och väga in hur befintlig miljö, verksamheter och bostäder påverkas av etableringen. Därefter bör åtgärder som kan sänka bullret vid källan ses över, vilket oftast är det billigaste alternativet. Andra åtgärder som kan göras för att nå riktvärdena kan därefter undersökas. Byggnadstyp, placering och utformning kan först efter att tidigare åtgärder har undersökts, anpassas till platsen och behovet till exempel genom en ljuddämpad sida.

För att klara generationsmålet enligt miljömålet "God bebyggd miljö" om ett samhälle där alla boendemiljöer är fria från skadliga bullernivåer, är det Boverkets bedömning att stora förändringar måste göras. Det behövs inte bara betydande insatser i befintliga bebyggelsemiljöer utan också åtgärder vid själva bullerkällan. Det kan handla om att omfördela trafik mellan vägar, att sänka hastigheter och att flytta över resande från bil till andra trafikslag. Det pågår också forskning och försök kring tystare vägbanor och tystare däck och motorer.

Foto: Cecilia Sandén

2.14 Geologi

Delar av planområdet utgörs av före detta sjöbotten eller har i anknytning till Helgeå och Hammarsjön tidigare legat under vatten, vilket innebär att grundläggningsförhållandena kan vara besvärliga med stora sättningsproblem. Sämst förutsättningar har områden under eller nära havsnivån vilket omfattar hela den torrlagda gamla Nosabyviken. Andra sättningsbenägna områden är kärrmarker med mycket organiskt material samt tidigare deponier.

Vid en översiktlig värdering av planområdet så består stora delar av icke fasta jordar, som torv, lera, silt, gyttja och postglacial sand m.m. som många gånger underlagras av lera eller silt enligt Statens geotekniska institut. Ett bra ytskikt, kopplat till bärighet och anläggning, kan ändå medföra svåra grundläggningsförhållanden när det finns andra jordarter under som inte har lika bra bärighet. Vid varje nybyggnation bör därför en ny geoteknisk undersökning göras för att säkerställa att byggnader och infrastruktur uppförs med rätt grundläggningsmetoder.

Det kan krävas olika typer av förstärkningar för att kunna nå ner till en mer hållfast jordart eller berggrund. Förstärkningsmetoder kan komma att erfordras såväl ur bärighetssynpunkt som sättningssynpunkt samt, i förekommande fall, för att uppnå tillfredsställande stabilitetsförhållanden vid nybyggnation inom delområdet. Det finns ett antal metoder

att tillgå, så som pålning, utskiftning av massor, förbelastning, med flera.

Jordartskarta

I Kristianstad smälte inlandsisen och drog sig tillbaka norrut för ca 13 000 år sedan. Då bildades det landskap och de landformationer som fortfarande är synliga. Grundläggningsförhållandet i Kristianstadsområdet är relativt komplex med stor variation av såväl jordarter som grundvattennivån. De första jordarterna som avsattes var moräner. Moränen i Kristianstad är i allmänhet normalblockig och sandig/siltig. Som framgår av kartan förekommer morän (klassad som sandig morän) främst i väster i stora områden samt i nord/nordöst i mindre områden.

När inlandsisen smälte sökte sig smältvattnet fram genom tunnlar och sprickor i istäcket tillsammans med moränmaterial, som sorterades, slipades, avrundades och så småningom avlagrades i form av isälvsavlagringar. I Kristianstad förekommer flera typer av isälvsavlagringar, de vanligaste typerna är rullstensåsar. Isälvsavlagringarna består främst av grus, sand och silt och förekommer i olika sammansättningar runt om i de centrala delarna av kommunen. Avlagringarna omges oftast av morän.

När isälvarna så småningom mynnade ut i lugnt vatten, sedimenterades slutligen även det mest fin-

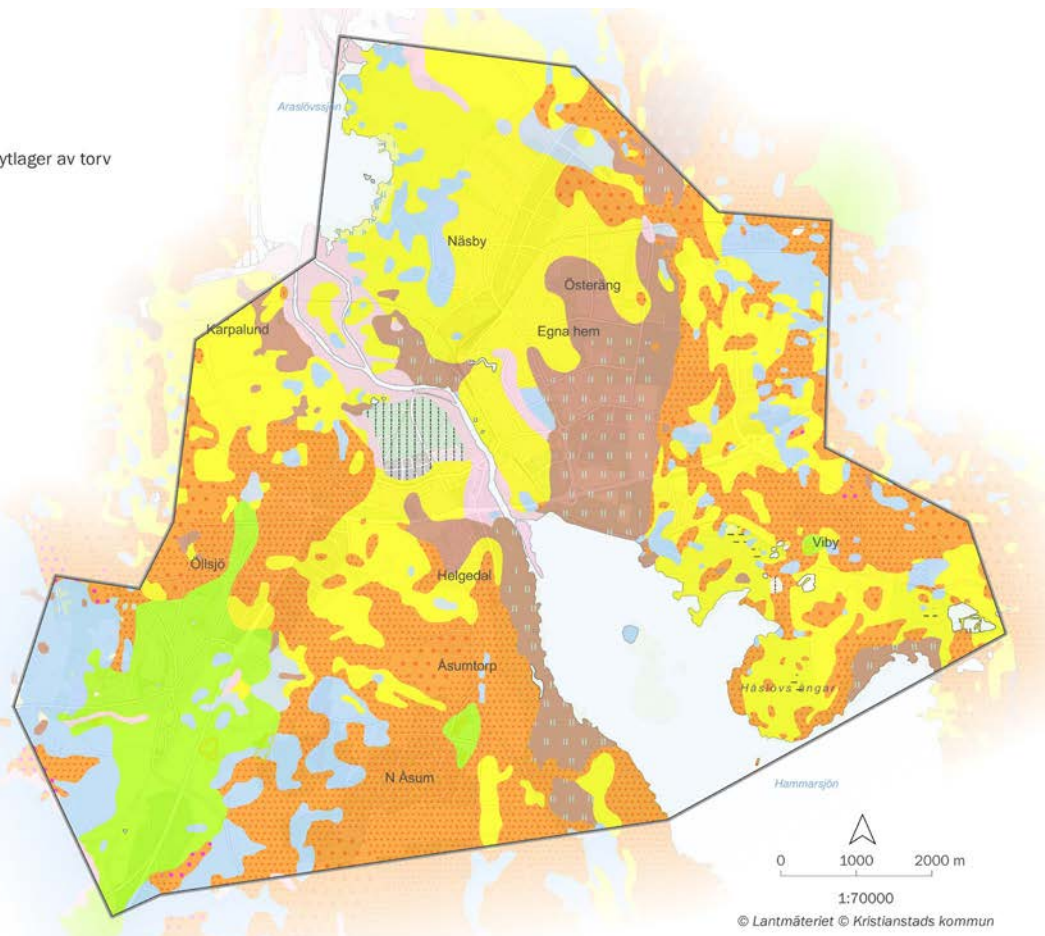
korniga, uppslammade materialet siltjord och postglaciala lera. Grövre material, såsom exempelvis grus, sand och grovsilt, sköljdes ut från morän och isälvsavlagringar och samlades ovanpå siltjorden och den postglaciala leran.

De yngsta jordarterna representeras av gyttja, kärrtorv och mossetorv och fortsätter bildas än idag. Kärrtorv bildas då sjöar växer igen eller vid försumpning av mark, medan mossetorv oftast bildas då ett kärr övergår till mosse. I kartan framgår att dessa jordarter i princip förekommer i ett smalare band mellan Råbelövssjön och Hammarsjön samt i mindre partier väster om Araslövssjön. Den dominerande bergarten i området är sedimentärt kalkberg och sandsten, men lokalt förekommer även urberg. I övergången mellan den sandiga moränen och isälvsedimenten i väster förekommer områden med berg i dagen.

Statens geotekniska instituts (SGU) jorddjupskarta indikerar ett jorddjup (djupet med jord från markytan ner till berg) i huvudsak mellan 5 m och 20 m i större delen av Kristianstad. Men här finns även områden med berg i dagen, alltså ett jorddjup på 0 m – 1 m och lokalt indikeras jorddjup på upp till 50 m.

Jordartskarta, SGU

- Fyllning på okänt underlag
- Glacial lera, ospecificerad
- Glacial lera, ospecificerad med tunt ytlager av torv
- Grovsilt (glacial och postglacial)
- Gyttja
- Isälvssediment, grovsilt-block
- Lergyttja-gyttjelera
- Morän, sandig
- Postglacial finsand
- Postglacial mellansand-grovsand
- Postglacialt grus
- Svämsediment
- Torv; kärr
- Vatten
- Planområdesgräns

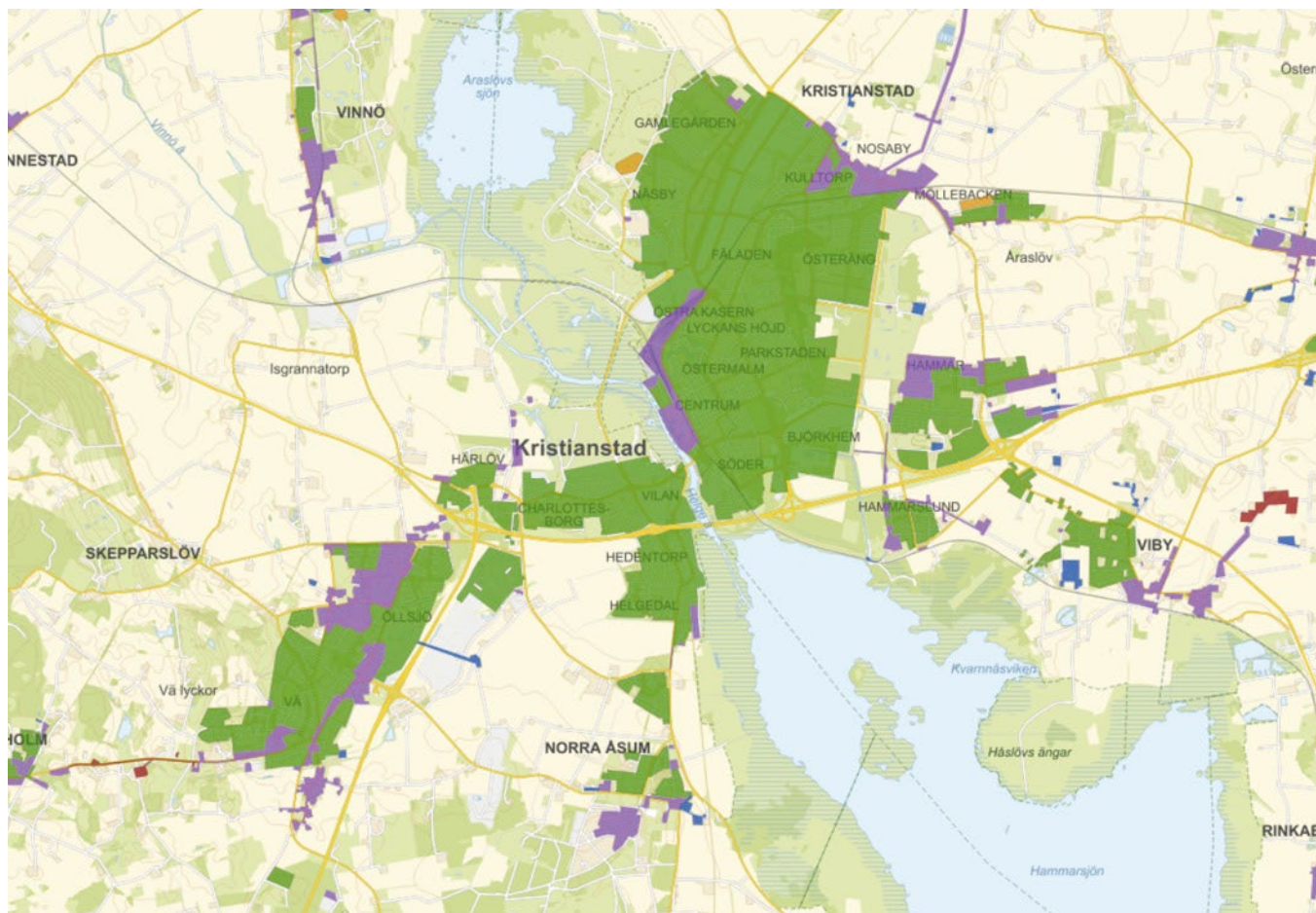
Karta 24. En översiktlig jordartskarta

2.15 Vattentjänster

Förutsättningar Vatten- och avloppsförsörjning

Inom staden försörjs bebyggelsen med vattentjänsterna; dricksvattenförsörjning, avledande av avlopp samt omhändertagande av dagvatten. Kommunen beslutar om det juridiska område som ska gälla för respektive vattentjänst. I Kristianstad sker dricksvattenförsörjningen genom stadens vattenverk som ligger centralt i staden och som behandlar vatten från stadens två större vattentäktsområden. Avloppet avleds genom ett antal pumpstationer till Centrala reningsverket som nu byggs ut för att klara avloppsförsörjningen bortom 2050.

En stor del av ledningsnätet inom staden behöver förnyas och arbete sker kontinuerligt med att byta ut det åldrande ledningsnätet. I delar av nätet har taket nåtts kapacitetsmässigt, vilket gör att det krävs betydande investeringar för att möjliggöra större exploateringar. Det innebär vidare att om detta planeras rätt så finns stora möjligheter att anpassa ledningssystemet för kommande generationer samtidigt som ledningsnätet förnyas.

Karta 25. Områden för kommunalt vatten och avlopp i Kristianstads Kommun. Grönt betecknar område för spillvatten, dricksvatten och dagvatten, lila område betecknar område för spillvatten och dricksvatten.

Dagvatten

Förutsättningarna för dagvattenhanteringen kan skilja sig mycket mellan olika områden inom Kristianstad, beroende på höjder, markförhållanden och bebyggelsestruktur. I stora delar av staden finns ingen eller dålig möjlighet till infiltration på grund av lerig mark eller högt grundvatten. Klimatförändringarna gör även att häftiga regn återkommer oftare. Därför har riktlinjerna för dimensionering av dagvattensystemet ändrats på senare år för att möjliggöra för en ökad kapacitet i dagvattensystemet. Istället för att öka dimensioneringen på rören föreslår riktlinjerna att områden ska tillskapas i markytan som kan ta emot och fördröja vattnet på plats. Det skulle till exempel kunna göras på gator, torg eller i grönytor. För att det ska vara möjligt behöver fler mångfunktionella ytor skapas i staden som möjliggör fördröjning av dagvatten samtidigt som ytorna har andra funktioner. Området kring stordiket kan i större utsträckning användas för att fördröja dagvatten vid skyfall men mer detaljerade åtgärder får hanteras i utvecklat underlag för dagvattenplanering och i respektive detaljplan.

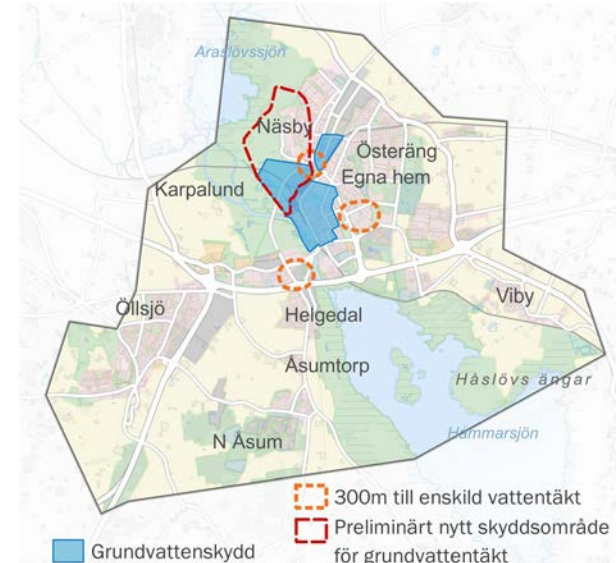
Skyddsområde för grundvattentäkt

Vattentäkter finns idag i centrala Kristianstad, i sydvästra Näsby och på Näsby industriområde. Dessa försörjer förutom Kristianstad stad även delar av norra Kristianstads kommun och södra Östra Göinge kommun med vatten. På grund av risken för föroreningar från den närbelägna Härlövstippen ska kommunen lämna vattentäktsområdet i centrala Kristianstad. Dessa centrala uttag ska ersättas av nya uttagsbrunnar på Näsby fält. Arbetet med att uppdatera tillståndet för vattenuttag för att även inkludera nyare uttagsbrunnar pågår.

Det finns tre befintliga vattenskyddsområden till vattentäkterna i Kristianstad. Efter inkoppling av de nya uttagsbrunnarna på Näsby fält ska de befintliga vattenskyddsområdena uppdateras och slås ihop till ett nytt vattenskyddsområde med moderna skyddsbestämmelser. Det nya vattenskyddsområdet kommer att ta hänsyn till de hydrogeologiska förutsättningarna och avgränsas så att tillräckligt skydd för vattentäkterna uppnås. Det uppdaterade vattenskyddsområdet kommer att delas in i olika skyddszoner med skyddsföreskrifter anpassade till behoven i de olika skyddszonerna. På Näsby fält bör etablering av verksamheter som kan vara riskabla för grundvattnet undvikas. Ny industrimark är olämpligt och även ny villabebyggelse på grund av att användning av bekämpningsmedel är vanligt i villaträdgårdar. Nya

flerbostadshus bör gå bra om tillräcklig försiktighet tillämpas. Nya verksamheter som punkterar det skyddande marklagret, t.ex. borrhål för bergvärme, kommer inte att tillåtas inom vattenskyddsområdet.

Förutom kommunens egna vattentäkter finns också större enskilda vattentäkter till Scan och Skånemejerier och nödvattentäkter för sjukhusets behov. Dessa saknar skyddsområden men ett respektavstånd på förslagsvis 300 m bör tillämpas framöver, se kartbilden "Skyddsområden för vattentäkt".

Karta 26. Skyddsområden för vattentäkt

3. Källor

3. Källor	97
3.1 Källor	99
3.2 Kartförteckning	103
3.3 Ordlista	105
3.4 Lista över Bilagor	109

3.1 Källor

Planförutsättningar Befolkning

- Demos "Skillnad mellan två valfria år" 2017-2019
<http://demos.kristianstad.se/>
- Folkhälsomyndigheten 2018
https://www.kolada.se/?_p=jamforelse&unit_id=16659&tab_id=84172
190219
- "Företagandet i Kristianstad" – Rapport januari 2019
<https://www.foretagarna.se/globalassets/media/rapporter/foretagare-i-kommun/2018-pdfer/kristianstad.pdf>
19-02-19
- Kommissionen för jämlik hälsa (2017).
https://www.regeringen.se/49ba4e/contentassets/3917644bbd69413bbc0c017647e53528/nastasteg-pa-vagen-mot-en-mer-jamlik-halsa-slutbetankande-av-kommissionen-for-jamlik-halsa-sou2017_47.pdf
19-11-08
- Kristianstad kommun "Befolkningen"
<https://www.kristianstad.se/sv/kommun-och-politik/kommunfakta/befolkning/>
19-09-10
- Region Skåne – "Näringsliv och arbetsmarknad i Skåne 2016" – (SCB RAMS)
https://filer.skane.se/kommunrapporter/Kommunrapport_Kristianstad.html
19-02-19
- SCB – "Andel hushåll av samtliga hushåll efter region, hushållsstorlek och år – 2017"
http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101S/HushallT03/table/tableViewLayout1/?rxid=a9608127-caec-4c13-ac1a-7386857693d6
19-02-19
- SCB – "Boendesegregationsindex efter kommun. År 1997 – 2016"
http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_AA_AA0003_AA0003D/IntGr7Kom/table/tableViewLayout1/?rxid=510e2e3d-6b52-4027-bfb3-9d84e971baeb
19-02-19
- SCB – Bostadsbestånd efter hustyp, upplåtelseform och region (omräknad) 1990–2017
[https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/boende-byggande-och-bebyggelse/bostadsbyggande-och-ombyggnad/bostadsbestand/Kommissionen_för_jämlik_hälsa_\(2017\).](https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/boende-byggande-och-bebyggelse/bostadsbyggande-och-ombyggnad/bostadsbestand/Kommissionen_för_jämlik_hälsa_(2017).)
19-02-20
- SCB – "Bostadspak 2018-12-31"
- SCB "Hushållens boende 2017"
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/hushallens-boende/pong/statistiknyhet/hushallens-boende/>
19-02-20
- SCB – Registerdata från 2016-12-31
- SCB – Statistik 2016
https://www.scb.se/contentassets/66fa9c1d1f-904b4aa22ac4a816d9e9a5/uf0506_2016a01_sm-uf37sm1701.pdf
19-02-20
- Trafikverket "140401_stod_jamstalldhet_uppdatt_180326.pdf"
https://www.trafikverket.se/contentassets/7874d-69baf294a06989e7043f33e7a73/2018/140401_stod_jamstalldhet_uppdatt_180326.pdf
19-09-10

Jordbrukslandskap

- Jordbruksverket "Exploatering av jordbruksmark 2006-2010" Rapport 2013:3/Jordbruksverket
Jönköping: Jordbruksverket, 2013.

- Jordbruksverket, "Det här är jordbruksmark"
(Redigerat: 2019-01-31)
<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/stod/jordbrukarstod/saminternet/blocken/detharar-jordbruksmark.4.37e9ac46144f41921cd31ccd.html>
19-07-22

- Länsstyrelsen Skåne, "Markhushållning i planeringen Jordbruksmarken i Skåne" (Redigerat: 2015)
<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.2e0f9f621636c8440272694e/1528231105746/Markhush%C3%A5llning%20i%20planeringen%20Jordbruksmarken%20i%20Sk%C3%A5ne.pdf>
19-07-22

- Länsstyrelsen Skåne, "Kulturmiljöprogram, Skånes historia och utveckling, Jordbrukets landskap, ängs- och betesmark."
<https://www.lansstyrelsen.se/skane/besok-och-upptack/kulturmiljoprogram/skanes-historia-och-utveckling/jordbrukets-landskap/angs--och-betesmark.html>
21-03-19

- Vattenriket Kristianstad – Biosfärområde, Sandiga marker
<https://vattenriket.kristianstad.se/sandiga-marker/>
2019-07-22

Kulturmiljö

- Länsstyrelsen Skåne " Kulturmiljöprogram för Skåne"
<http://www.lansstyrelsen.se/skane/besok-och-upptack/kulturmiljoprogram/tema/skanes-historia-och-utveckling.html>
19-11-11

- Länsstyrelsen Skåne "Byggnadsminnen i Skåne"
<https://www.lansstyrelsen.se/skane/besok-och-upptack/byggnadsminnen.html#0>
19-11-11

- Riksantikvarieämbetet "Byggnadsminnen"
<https://www.raa.se/kulturarv/byggnader/byggnadsminnen/>
19-11-11

Klimatförändring

- IPCC, 2014: *Climate Change 2014: "Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change"* [Core Writing Team, R.K. Pachauri and L.A. Meyer (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland

- IPCC, 2018: *"Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty"* [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, Maycock, M. Tignor, and T. Waterfield (eds.)]. World Meteorological Organization, Geneva, Switzerland

- SMHI Klimatologi nr 29: Alexandra Ohlsson, Magnus Asp, Steve Berggreen-Clausen, Gitte Berglöv, Emil Björck, Anna Johnell, Jenny Axén Mårtensson, Linda Nylén, Håkan Persson, Elin Sjökvist (2015) *Framtids-klimat i Skåne län – enligt RCP-scenarier*

Översvämningsrisk

- Kristianstad kommun "Plan för utbyggnad av vallskydd 2021" Godkänd av KS 27 januari 2021. Framtagen på Kommunledningskontoret 2021. Projektgrupp: Magnusson A. m.fl.
https://www.kristianstad.se/contentassets/23cb-fc81555740b7b03c7167e4dfab35/plan_utbyggnad_vallskydd_krstd_210127.pdf
21-03-19

Hälsa och Risker

- Kommissionen för jämlik hälsa "Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa" Stockholm 2017
https://www.regeringen.se/49ba4e/contentassets/3917644bbd69413bbc0c017647e53528/nastasteg-pa-vagen-mot-en-mer-jamlik-halsa-slutbetankande-av-kommissionen-for-jamlik-halsa_sou2017_47.pdf
2021-02-09

- Region Skåne "Näringsliv och arbetsmarknad i Kristianstad 2019-11-06 – Ohälsa 2017" (SCB RAMS)
https://filer.skane.se/kommunrapporter/Kommunrapport_Kristianstad.html#pendling
19-11-11

- Trafikverket "Barns rörelsefrihet"
<https://www.trafikverket.se/resa-och-trafik/trafik-sakerhet/Din-sakerhet-pa-vagen/barn-och-unga-i-trafiken/barn-och-narsamhalle/Fakta-om-barn-och-trafik/Barns-rorelsefrihet/>
Senast uppdaterad/granskad: 2015-09-29
2021-02-09

- Folkhälsomyndigheten 2017 "Öppna jämförelser - folkhälsa"
https://www.kolada.se/?_p=jamforelse&unit_id=16659&tab_id=84172
19-02-19

Geologi

- Statens geotekniska institut "Rasskrederosion"

<http://gis.swedgeo.se/rasskrederosion/#>

19-11-11

3.2 Kartförteckning

Karta 1.

Bebyggelsetäthet inom 500 meter radie
- sidan 24

Karta 2.

Bebyggelsetyper inom planområdet
- sidan 27

Karta 3.

Anläggningar för Kultur och fritid inom planområdet
- sidan 34

Karta 4.

Förskolor, skolor och högskola inom planområdet
- sidan 38

Karta 5.

Omsorgsboenden inom planområdet
- sidan 42

Karta 6.

Nationella vägar och järnvägar inom planområdet
- sidan 46

Karta 7.

Regionala pendlingsstråk i Skåne.
- sidan 48

Karta 8.

Kollektivtrafik inom planområdet
- sidan 49

Karta 9.

Parkeringar i centrum
- sidan 50

Karta 10.

Vegetationskartering
- sidan 52

Karta 11.

Naturvärden
- Sidan 53

Karta 12.

Tillgänglighet till grönstruktur
- Sidan 55

Karta 13.

Riksintresse för Naturvård & Friluftsliv
- Sidan 64

Karta 14.

Riksintresse för kulturmiljövärden
- Sidan 65

Karta 15.

Riksintresse för Infrastruktur och Flyghinder
- Sidan 67

Karta 16

Naturvärden + natura 2000 samt riksintresse naturvård inom planområdet.
- **Sidan 70**

Karta 17.

Kulturmiljöinventering
- Sidan 72

Karta 18.

Kommunalt & Regionalt kulturmiljöprogram
- Sidan 73

Karta 19.

Översvämningskartering från 2013 med befintliga skyddsvallar.
- Sidan 77

Karta 20.

Översvämningskartering från 2015 med fullt utbyggt vallsystem.
- Sidan 79

Karta 21.

Översvämningskartering från 2005 utan vallsystem

- Sidan 80

Karta 22.

Viktiga samhällsfunktioner

- Sidan 82

Karta 23.

Kända områden med förorenad mark

- Sidan 87

Karta 24.

En översiktlig jordartskarta

- Sidan 94

Karta 25.

Områden för kommunalt vatten och avlopp i Kristianstads Kommun.

- Sidan 95

Karta 26.

Skyddsområden för vattentäkt

- Sidan 96

3.3 Ordlista

I ordlistan beskrivs ord eller uttryck som i det svenska språket kan användas i flera olika sammanhang och därmed ha lite olika definitioner. Ordlistan har efterfrågats internt, under arbetets gång för att förtydliga hur orden och uttrycken ska tolkas i den här planen. Nedanstående sammanställning är framtagen utifrån de kommentarerna.

En del ordförklaringar är hämtade från nationalencyklopedin (NE), och andra är grundade på rådgivande riktlinjer eller vetenskapliga studier. Ytterligare några är allmänt vedertagna, eller arbetsgruppens definition av ordet.

- **1 % regeln:** Vid all ny-, om- eller tillbyggnad av offentliga byggnader och miljöer där kommunen står som byggherre avsätts 1 % av den beräknade kostnads kalkylen till konstnärlig gestaltning.
- **Basort:** De sex större orter i Kristianstad kommun som tidigare var egna kommuner innan sammanslagningen på 1960-talet. Hit räknas Åhus, Tollarp, Önnestad, Fjälkinge, Arkelstorp och Degeberga.
- **Bebyggelseområden** (Se stadsdel)
- **Bebyggelsestruktur:** Placering och samband mellan byggnader som kan rymma olika funktioner; bostäder, handel, verksamheter etc. (Arbetsgruppen)
- **Bebyggelse typ:** Exempel på bebyggelse typ är; Lamellhus, punkthus, fristående villor, kedjehus, radhus m.fl. (Arbetsgruppen)
- **Bostadsnära:** 15 minuters promenad (ca 1 kilometer) till bostaden.
- **Centralt:** 15 minuters promenad (ca 1 kilometer) till centrum. (Arbetsgruppen)
- **Centrumnära:** 20 minuters cykelväg till Kristianstad centrum (ca 3 kilometer) (Arbetsgruppen)
- **Cykelavstånd:** Ett bekvämt cykelavstånd anses ofta vara upp till 5 kilometer. (Arbetsgruppen)
- **Delområde:** Indelning av planområdet i nio olika delområden som på sikt har förutsättningar att skapa ett stadsdelscentrum i respektive delområde (bortsett från delområdet Åsums Fure).
- **Demokratiska arenor:** Offentliga platser där alla människor är välkomna och där viktiga demokratiska aktiviteter kan ske (t ex demonstration, tal, samtal). (Arbetsgruppen)
- **Flerbostadshus/ flerfamiljshus:** Avser bostadsbyggnader innehållande tre eller flera lägenheter inklusive loftgångshus. (SCB)
- **Flerkärniga ortsstrukturer:** Flerkärniga ortstrukturen är unik för Skåne och den är framträdande i Skåne Nordost där alla kollektivtrafiknoder nås med bil inom 15 min och med cykel 15 minuter. Den flerkärniga ortstrukturen innebär att flera orter är starka, självständiga och har betydelse ur ett socioekonomiskt perspektiv och därigenom för folkhälsan för de människor som bor och lever i anslutning till orten. (Region Skåne)
- **Förtätning:** Innebär att det inom angivet område är möjligt att utveckla bebyggelsestrukturen på olika sätt. Det kan vara att lägga till nya byggnader, att bygga på befintliga byggnader, tillföra fler funktioner eller kvaliteter. (Arbetsgruppen)

- **Gemensamhetsanläggningar:** Anläggning som är gemensam för flera fastigheter (till exempel avlopp, vatten, gång- och cykelvägar, parkering, fjärrvärme m.m.) (NE)
- **God vardagsmiljö:** Den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur. (Sveriges miljömål - <http://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/god-bebyggd-miljo/preciseringar-av-god-bebyggd-miljo/>)
- **Grönområde:** Reserverat område i form av park- och naturmark inom och i närheten av städer och tätorter, främst avsett för rekreation och friluftsliv. (NE)
- **Gångavstånd:** Begränsas av barn och äldres rörelseförmåga (ca 1 kilometer) (*Trafikverket - https://trafikverket.ineko.se/Files/sv-SE/11818/RelatedFiles/2016_045_mentala_och_faktiska_gangavstand.pdf*)
- **Infrastruktur (Kommunal/Statlig):** Ett system av anläggningar och driften av dessa, som utgör grund för försörjningen och förutsättningen för att produktionen ska fungera: bl.a. vägar och järnvägar, flygplatser och hamnar, kraftverk, eldistribution och andra anordningar för energiförsörjningen, vatten- och avloppssystem, teleförbindelser och utbildningsväsen. (NE) (Ågs och förvaltas av kommunen, privatpersoner eller statliga myndigheter.)
- **Kristianstad stad:** Utgörs av planområdet. (Arbetsgruppen)
- **Känslig markanvändning:** Där markkvaliteten inte begränsar val av markanvändning. Alla grupper av människor (barn, vuxna, äldre) kan vistas permanent inom området under en livstid. De flesta markecosystem samt grundvatten och ytvatten skyddas. (Naturvårdsverkets definition)
- **Kärna:** På lokal nivå är detta ett område i delområdena där lokal service finns samlad. (Arbetsgruppen). På regional nivå är detta en tätort med central betydelse för sitt omland med en relativt stor branschbredd och service. (Region Skåne)
- **Livscykelperspektiv:** Avser att undersöka hur både produkter och byggnadsverks påverkan på miljön kan minskas utifrån alla steg av processen, från framtagande till deponering eller återvinning. (Arbetsgruppen)
- **Livsmiljöer:** Termen motsvarar ungefär biotop eller habitat men har allmännare betydelse. (NE) Miljöer där vi tillbringar våra liv, avser främst vardagsmiljöer där vi rör oss. (Arbetsgruppen)
- **Lokal service:** Service som troligtvis återfinns inom varje delområde. Till exempel mataffär, bibliotek, skola, förskola, frisör och café m.m. (Arbetsgruppen)
- **Markanvändning:** Människans utnyttjande av jordens yta för olika ändamål (NE)
- **Noder:** Platser där det är möjligt att byta mellan flera transportslag som bil, buss, tåg, cykel, gång m.m. (Arbetsgruppen)
- **Nyttjandegrad:** Hög nyttjandegrad betyder att något är väl använt i förhållande till vad som är möjligt. Genom förtätning kan till exempel fler använda samma hållplats, vilket betyder att den får en ökad nyttjandegrad. (allmänt vedertaget/Arbetsgruppen)

- **Odlingslott:** Markområde som kan arrenderas av kommunen för odling. Oftast är odlingslotterna indelade i mindre enheter på 50-150 kvadratmeter. (Arbetsgruppen)
- **Offentlig mötesplats:** Är en plats, oftast centralt lokaliserad i stadsdelen där flera människor passerar eller uppehåller sig, vilket skapar utrymme för möten. Offentliga mötesplatser är öppna för alla medan privata är begränsade (läs mer om privata mötesplatser nedan). På offentliga platser regleras användningen genom ordningsstadgan. Exempel på offentliga mötesplatser kan vara: torg, busshållplats, park, lekplats. (Allmänt vedertaget/Arbetsgruppen)
- **Offentlig plats:** Enligt ordningslagen benämning på bl.a. allmän väg, gata, torg, park eller hamnområde som är upplåtna och tillgängliga för allmänheten. (NE)
- **Privat mötesplats:** Är en plats, oftast centralt lokaliserad i stadsdelen där flera människor passerar eller uppehåller sig, vilket skapar utrymme för möten. Privata mötesplatser är, tillskillnad från offentliga (läs mer om offentliga mötesplatser ovan) begränsade genom t ex öppettider eller ekonomiska krav på ersättning. På en privat mötesplats är det också möjligt att styra vem som har rätt att vistas på platsen. Exempel på privata mötesplatser kan vara köpcenter, affärer, restauranger eller caféer. (Arbetsgruppen)
- **Publik byggnad:** Utgörs av lokaler för verksamheter som vänder sig till allmänheten. Kan vara såväl kommunägd som privatägd. (Arbetsgruppen)
- **Regional tillväxtmotor:** Kristianstad och Hässleholm är tillsammans regional tillväxtmotor för nordöstra Skåne, Skåne och Södra Sverige. Tillväxtmotorn är viktig för Sydsverige och omgivande arbetsmarknadsregioner både inom och utanför Skånes gränser. Bostadstillväxten, arbetsplatser, service och kultur är stark inom tillväxtmotorn och ger en ökad attraktion. (Region Skåne)
- **Regionalt viktiga funktioner:** Utgörs av funktioner som kan anses ha betydelse för personer bosatta utanför kommunen. Exempelvis: Sjukhus, Simhall, Ishall, Konsthallar, Teater, Högskola, Stora arbetsplatser, Krinova m.m. (Arbetsgruppen)
- **Samlokaliseras:** Lokalisera verksamheter och eller olika servicefunktioner tillsammans, i samma byggnad eller på samma plats. (Arbetsgruppen)
- **Servicekärnor:** Samlade offentliga och privata servicefunktioner på strategiska platser i tätorten/staden. (Arbetsgruppen)
- **Service/Servicefunktioner:** Kommunalt och offentligt eller privat serviceutbud. Här kan ingå skolor, bibliotek, föreningslokaler, café m.fl. (Arbetsgruppen)

- **Skadelindringshierarkin:** Förhållningssätt enligt BBOP (Business and Biodiversity Offset Program) som föreslås bli lagstadgat i nationell proposition 2018 om kompensation. Hierarkin är i ordningen undvika, minimera, utjämna och kompensera. Det är alltså när all annan skadelindring har prövats som kompensation kan bli aktuell för att balansera ekologiska och rekreativa värden före och efter exploatering. (Naturvårdsverkets handbok 2016:1)
- **Småhus:** Friliggande hus med en eller två bostäder, radhus eller kedjehus. (NE)
- **Stadsbyggnad/Stadsbyggnadsstruktur:** Kunskapen att ordna och gestalta helheten av byggnader, gator och andra stadsrum i tätbebyggelse. (NE - Stadsbyggnad) Hur stadens uppbyggnad är strukturerad, förhållandet mellan byggnader, vägar, torg, grönområden etc. (Arbetsgruppen)
- **Stadsdel:** Administrativ indelning av staden Kristianstad i bebyggelseområden av olika storlek. (Arbetsgruppen)
- **Stadsdelscentrum:** Utformad centrumbildning med flera olika servicefunktioner i anslutning till varandra i en stadsdel. (Arbetsgruppen)
- **Stadsdelspark:** Större park i stadsdelen som uppfyller många olika funktioner och upplevelsekviteter för invånarna. Bör ligga inom 500 meter fågelvägen från bostaden om den ska användas regelbundet. (Grönplanen)
- **Stadskärna:** Kristianstads stadskärna utgörs av den gamla renässans stadens rutnätsplan och sträcker sig mellan Norra och Södra Kaserngatan och Västra och Östra Boulevarden. (Arbetsgruppen)
- **Stadsodling:** Odling inom tätbebyggt område. Kan ske i form av traditionella odlingslotter men även på hårdgjorda ytor i t ex pallkragar eller på tak. (Arbetsgruppen)
- **Stationsnära:** 15 minuters promenad (ca 1 kilometer) till stationen (Länsstyrelsen Skåne – "Stationsnära läge")
- **Planberedskap:** Antagna detaljplaner som möjliggör byggnation av bostäder. (Arbetsgruppen)
- **Trafikbarriär:** Gata/väg med höga trafikflöden där det är svårt att passera och passagen kan ske med viss risk. (Arbetsgruppen/Trafikplanen)
- **Upplåtelseformer:** Samlande term för de rättigheter och skyldigheter som följer med förfogande över bostadslägenhet. Exempel är hyresrätt, bostadsrätt, äganderätt och kooperativa hyresrätter. (NE)
- **Verksamheter/Lättare verksamheter:** Syftar främst på olika typer av industrier och tillverkningsprocesser eller verkstäder, där det sällan sker försäljning direkt till kund. "Lättare verksamheter" utgörs i huvudsak av service och verksamheter som inte är direkt störande eller miljöbelastande och kan blandas med bostäder. Förtätning kan också ske med sällanköpshandel, kontor och service. (Arbetsgruppen)

3.4 Lista över Bilagor

Samråd & Medborgardialoger

1. Samrådsredogörelse ÖP Kristianstad stad 2021
2. Samråd 21 januari 2020 i Rådhus skåne
3. Samråd 24 februari 2020 i Kulturkvarteret
4. Samråd 29 februari 2020 på C4 shopping
5. Sammanställning tidiga medborgardialoger 2017-2018

Inventeringar

6. Kulturmiljöinventering 2018

Gjord 2018 av Emelie Petersson, Regionmuseet Kristianstad och Cissela Olsson, Blekinge museum. Under ledning av Katarina Olsson, Stadsantikvarie i Kristianstad kommun

7. Trafik och parkeringsutredning Stadsdelen Söder 2018

8. Analys av gåendes rörelsemönster i centrala Kristianstad 2019

Kortversion

9. Antagen ÖP Kristianstad stad - Kortversion

Granskning

10. Granskningsredogörelse ÖP Kristianstad stad 2021
11. Beslutsprotokoll från kommunfullmäktige 2021

Karta

12. Antagen ÖP Kristianstad stad - Markanvändningskarta A3

Kristianstads
kommun